

Riksdagens protokoll

2013/14:46

Fredagen den 13 december

Kl. 09.00 – 14.40

Protokoll
2013/14:46

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Förste vice talmannen meddelade att *Rickard Nordin* (C) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 21 december, varigenom uppdraget som ersättare för *Anders Flanking* (C) skulle upphöra för *Karin Östring Bergman* (C).

2 § Ansökan om ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Ulrika Karlsson* i Uppsala (M) ansökt om ledighet under tiden den 13 januari–14 mars 2014.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Gunnar Hedberg* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för *Ulrika Karlsson* i Uppsala.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:185

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:185 Lärarlegitimationerna
av *Cecilia Dalman Eek* (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 23 januari 2014.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och resor.

Stockholm den 11 december 2013

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:189 Regeringens misslyckade exportstrategi av Börje Vestlund (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 januari 2014.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor.

Stockholm den 9 december 2013

Utrikesdepartementet

Ewa Björling (M)

Enligt uppdrag

Fredrik Jörgensen

Expeditionschef

4 § Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2013/14:FPM31 Förordning om Kyotoprotokollet och FN:s ramkonvention om klimatförändringar *KOM(2013) 768*, *KOM(2013) 769* till miljö- och jordbruksutskottet

5 § Anmälan om granskningsrapport

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen:

RiR 2013:21 Statens hantering av riksintressen – ett hinder för bostadsbyggande

6 § Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Framställning

2013/14:RS1 till konstitutionsutskottet

7 § Ärenden för förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU9

Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU1

Utrikesutskottets betänkande 2013/14:UU2

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2013/14:UFöU1

Socialutskottets betänkande 2013/14:SoU2

Anf. 1 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Shadiye Heydari har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att i enlighet med LSS garantera ledsagningservice för synskadade och dövblinda.

I april i år svarade jag på en liknande interpellation från Jasenko Omanovic. Jag framförde då att jag anser att frågan om ledsagarservice för personer som har grava synskador eller syn- och hörselskador är angelägen. Det är viktigt att personer med dessa funktionsnedsättningar får insatser som är anpassade efter just deras behov.

Ledsagning utgör totalt sett en liten andel av alla insatser inom socialtjänstens områden, men för personer med synskador och för dövblinda är insatsen särskilt betydelsefull.

Synskadades Riksförbund har både till mig personligen och, vid ett senare tillfälle, till tjänstemän på Socialdepartementet framfört sin syn på de svårigheter som de upplever när det gäller insatsen ledsagarservice. Förbundet har även skriftligen begärt vissa åtgärder. Jag tar deras synpunkter på stort allvar.

För att få ytterligare kunskap om hur det faktiskt ser ut i landets kommuner, bland annat när det gäller kommunernas riktlinjer och avgränsningar, avser regeringen att ge Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga ett antal insatser enligt LSS, däribland ledsagarservice.

Avsikten med kartläggningen är att få uppdaterad kunskap om läget och om det behövs vidtas särskilda åtgärder för att stärka likvärdighet och rättssäkerhet i kommunernas beslut för de insatser som kartläggningen kommer att omfatta.

Anf. 2 SHADIYE HEYDARI (S):

Fru talman! Först vill jag tacka ministern för det korta svaret.

I en broschyr som jag fick från Synskadades Riksförbund säger de: Gör det omöjliga möjligt – ge oss rätt till ledsagning! Det är så sant.

Det finns olika uppgifter om hur många människor i Sverige som har någon form av synskada. Jag har fått siffran 175 000 personer i Sverige som har någon form av synskada, varav 14 000 personer är gravt synskadade eller blinda.

Jag och ministern hör och ser ganska bra. Det innebär att vi inte tillhör personkretsen som är i behov av hjälp med matinköp, städning, att hantera tvätt eller att göra bank- och postärenden. Men vi har en grupp i vårt välfärdsland Sverige som är i behov av dessa insatser, och det är politikens ansvar att skapa förutsättningar, underlätta och förbättra, inte tvärtom, för alla medborgare.

LSS, lag om stöd och service till vissa funktionshindrade, är en rättighetslagstiftning med tio angivna insatser. Synskadade tillhör personkrets 3 enligt LSS, och syftet med lagen är att främja levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med olika funktionsnedsättningar. Det innebär att lagen ska ge dem möjlighet att leva som andra. De ska exempelvis få hjälp med att ta sig fram i samhället, med inköp och med att sköta hushållet, delta i fritidsaktiviteter, arbeta etcetera.

Ministern hänvisar i sitt svar till en tidigare interpellationsdebatt med min kollega Jasenko Omanovic. Ministern tycker och anser att frågan om

*Svar på
interpellationer*

ledsagarservice till personer som har grava synskador eller syn- och hörselskador är angelägen. Det är viktigt att personer med dessa funktionsnedsättningar får insatser som är anpassade efter just deras behov.

Fru talman! Under våren hade vi ett möte med företrädare för Synskadades Riksförbund i Västra Götaland och Halland. Enligt företrädarna upplever de synskadade i dag att de inte får det stöd som de enligt LSS har rätt till, och att ansökningar om ledsagning enligt denna lag sedan fem eller sex år tillbaka konsekvent avslås. Vid omprövning av tidigare beslut anses gravt synskadade och dövblinda inte längre tillhöra personkrets 3. Det här är oroväckande.

I dag behöver 65 procent av de funktionshindrade i personkrets 3 hjälp med matinköp. Till mesta delen är det synskadade och dövblinda. Detta är grupper som enligt lag är berättigade till ledsagningservice men som i allt fler kommuner får avslag med motiveringen att behovet inte är tillräckligt för att omfattas av lagen.

Jag vill fråga ministern hur hon ser på detta. Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att säkerställa att synskadade, gravt synskadade och dövblinda tas på allvar?

Anf. 3 LENNART AXELSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet!

Jag gillar, precis som många andra svenskar, att gå i skogen. För mig är det inget problem – jag bor i skogskanten, och det är bara att ta på sig stövlarna och knalla ut.

För den som är synskadad är det ett betydligt större problem. Ofta kanske man inte själv klarar att gå ut, utan man behöver ha någon som följer med. Har man inte någon granne eller någon man känner som kan göra det är man hänvisad till stöd man kan få via samhället.

När man får det framställt för sig att en skogspromenad kostar 350 kronor för en synskadad, då blir det väldigt tydligt att det är någonting som inte stämmer om det är på det viset.

På ett möte som socialutskottet hade i tisdags med företrädare för Synskadades Riksförbund och Akademikerförbundet SSR beskrev de tillsammans hur de ser på rättsläget i dag. De hade några citat från LSS-handläggare:

”Lagens intention är bra – verkligheten är dessvärre en annan.”

”Även kommunerna har ju skärpt tillämpningen av lagen, avseende alla insatser, på senare år. Detta är ju främst ett resultat av förvaltningsdomstolarnas praxis gällande LSS, där man inom flera insatser gjort snävare tolkningar av lagens intentioner.”

En som har jobbat nästan ända sedan LSS kom till skriver så här: ”Efter att ha jobbat sedan 1995 med LSS (med några avbrott) kan jag se att man kommer allt längre bort från intentionerna och helhetssynen i lagen.”

Vad gäller rättsläget säger man att när LSS var ny fick gravt synskadade ledsagarservice regelmässigt. Men en dom i Regeringsrätten 1999, där en synskadad man i 80-årsåldern inte längre ansågs ha rätt till insatser enligt LSS, har i praktiken bildat ett prejudikat. I dag är det praxis för att ingå i LSS-kretsen att man ska ha problem med att sköta sin hygien, att klä av sig och på sig etcetera. Det är klart att man hamnar väldigt fel

om man använder det sättet att bedöma behovet även när det gäller synskadade.

Man säger också att både domstolar och kommuner i dag tenderar att sammanblanda rätten till personlig assistans och tillhörighet till personkretsarna. Sedan 2010 nekas även dövblinda personer insatser enligt LSS. Det känns konstigt att en person som är både döv och blind inte skulle ha möjlighet att tillhöra personkretsarna.

Man gav några exempel på mötet. År 1994 fick en person som varit blind sedan elvaårsåldern 75 timmars ledsagning beviljat enligt LSS och ansågs tillhöra personkrets 3 i lagen. Men i maj 2013 meddelade handläggaren att personen inte längre tillhör personkrets 3.

En man som är gravt synskadad sedan 70-talet nekas nu ledsagning enligt LSS med hänvisning till att han sett dåligt tillräckligt länge för att ha hunnit träna på att leva med sin synnedsättning.

Alla de här berättelserna gör att man som politiker känner att det här är något som vi måste ta tag i.

Anf. 4 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Låt mig först säga att LSS naturligtvis har betytt ofantligt mycket för många människor. Tillkomsten av den 1994 var ett resultat av vad en tidigare borgerlig regering gjort, och den har varit avgörande för många människors möjlighet att leva ett självständigt liv.

Inom ramen för LSS finns en rad olika områden. De utvärderingar av lagstiftningen som gjorts under de år som har gått har visat att det är ganska stor ojämlikhet i bedömningarna. Vi har försökt stödja en ökad likvärdighet och en ökad rättssäkerhet genom att ge mer understöd så att det ska kunna göras enhetliga bedömningar. Men får man ett beslut som man tycker är orimligt eller oegentligt ska man naturligtvis få det domstolsprövat. Det är väldigt grundläggande, därför att det finns enskilda handläggare som inte agerar enligt lagens syften. Då är det rimligt och riktigt att domstol överprövar ärendet.

Det är min absoluta rekommendation att låta ärendet prövas i domstol om man tycker att någonting uttrycks på ett sätt som inte är i enlighet med lagen. Det är domstolarnas uppgift när lagen väl ligger på plats att uttolka den. Sedan har vi som politiker att förhålla oss till domstolarnas tolkning för att se om lagen behöver förändras utifrån hur praxis har utvecklats och domstolsutfallen har blivit.

Låt mig säga att Högsta domstolen har prövat några ärenden när det gäller ledsagning, och när jag tittar på domstolsutslagen kan jag konstatera att de här domarna kan ha skapat viss osäkerhet om både när och till vad personer med grava synskador och dövblinda ska beviljas ledsagning enligt LSS. Det är också intressant att nu titta på hur kommunernas olika riktlinjer och eventuella avgränsningar förhåller sig till rättspraxis.

Jag ser ett stort behov av att titta närmare på det här. Det är därför som vi är i slutfasen med att justera ett uppdrag till Socialstyrelsen om att göra ett kartläggningsarbete kring ledsagning och kring flera andra delar i LSS.

Vi avser att göra det, därför att jag känner att det är bekymmersamt att människor i dag uppenbarligen inte riktigt får vad de förväntar sig att de ska få enligt LSS.

Prot. 2013/14:46
13 december

Svar på
interpellationer

Detta är vad regeringen avser att göra: att få en kartläggning av hur läget ser ut utifrån domarna i Högsta domstolen och den domstolspraxis som har utvecklats men också utifrån hur kommunernas riktlinjer och avgränsningar ser ut. Finns det anledning att efter kartläggningen se över lagstiftningen har vi ett kunskapsunderlag för att veta vad som skulle behövas. Vi måste börja där för att se hur bilden ser ut över hela Sverige. Enskilda exempel kan naturligtvis bero på att det finns en handläggare som inte har fullgjort plikten efter lagen och där det inte håller för en domstolsprövning. Vi ska skaffa oss en bild av hur läget är i Sverige, och utifrån den kartläggningen bestämmer vi oss sedan för hur vi ska gå vidare.

Jag är djupt bekymrad över att ledsagningen inte fungerar på det sätt som många förväntar sig att den ska fungera, och jag vill titta närmare på den här frågan.

Anf. 5 SHADIYE HEYDARI (S):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Jag är inte bara bekymrad. Det här är allvarligt. Det handlar om människor, om hur de ska ta sig fram i samhället och om hur de ska klara sig. Man säger att de kan överklaga till domstolarna om de inte får rätt beslut, men det blir extra arbete för dem. Vem ska hjälpa dem med det? Vem ska hantera detta? Det här begriper jag inte.

Domstolarna finns för att de ska göra rätt bedömning, men jag tycker att innan man går vidare till domstol ska man få rätt till stöd och inget annat.

Fru talman! Jag fick en annan rapport från SRF om kommunernas rutiner och regelverk för tolkning och tillämpning av ledsagning enligt SoL och LSS.

Innan jag går vidare vill jag instämma i det som min kollega Lennart sade i sitt anförande.

Jag vill inte på något sätt svartmåla någon eller några kommuner, men det brister någonstans i systemet. Det handlar om människor och människors liv och frihet. Vi ska inte försvåra livet för de synskadade och dövblinda.

Det skiljer sig mycket mellan kommunerna när det gäller prövningen. Mer än 60 procent av kommunerna i Sverige beviljar ledsagning enligt socialtjänstlagen, SoL. Det innebär att personer med synskada får betala en avgift. Det är inte okej, tycker jag. Om jag har en synskada eller är dövblind spelar det väl ingen roll om jag bor i Stockholm eller Göteborg. Jag har ju ändå samma behov. Var jag bor påverkar inte min situation. Dessutom är det skillnader mellan kommunerna i avgifterna för ledsagning. År 2013 var den lägsta avgiften 623 kronor i månaden, och den högsta var 1 780 kronor i månaden.

I ett underlag som jag har fått från Synskadades Riksförbund står vilka kommuner som tar ut en avgift och vilka kommuner som har avgiftsfria SoL-insatser. Mölndal är en av de kommuner som inte tar ut några avgifter. Orust och Haninge är kommuner som tar betalt. Det står här i underlaget att det i Haninge kommun inte finns några restriktioner för vad ledsagningen får användas till. Det är en bra fråga som man kan ställa till sig själv: Hur ska man göra när det gäller det?

För oss socialdemokrater är det tydligt att synskadade och dövblinda har rätt till en ledsagarservice som ger möjlighet att leva ett liv som alla andra.

Jag vill fråga ministern, mot bakgrund av det som jag nu har sagt: Är det okej att vissa kommuner tar ut en avgift för ledsagarservice, och vilka andra åtgärder avser ministern att vidta för att garantera hjälp och stöd som leder till säkerhet och till självständighet?

Anf. 6 LENNART AXELSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att ministern ger Socialstyrelsen i uppdrag att se över det här. Det finns uppenbarligen starka skäl som talar för att vi behöver göra någonting åt det här.

Jag tänkte avsluta med en liten sak som fanns med i presentationsmaterialet från Synskadades Riksförbund och SSR.

De skrev så här:

”En ungdomlig kvinna från Hökarängen,
vill så gärna va med uti svängen.
Men, ledsagarlös
hon var stackars tös.
Bäst att bli kvar här i sängen!”

Det tycker jag att vi försöker göra något åt.

Anf. 7 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Det är inte ofta vi får limerickar i talarstolen. Tack för den!

Låt oss klara ut några saker. Ledsagarservice kan ges både inom ramen för LSS och inom ramen för socialtjänstlagen. Inom LSS är den alltid avgiftsfri, och ledsagning inom LSS avser vi nu att se över. Den andra delen, som handlar om att kommuner ger ledsagning, vilket är mer vanligt förekommande än ledsagning inom ramen för LSS, innebär att kommunerna också är fria att sätta avgifter. Det har vi gjort en tidigare kartläggning om som visar att en del kommuner tillhandahåller denna service avgiftsfritt medan andra sätter en avgift.

Det är upp till både mig och interpellanten att i kommunpolitiken se till att vi får rimlig avgiftssättning. Men staten går inte in och reglerar den kommunala delen. Där är det kommunpolitiker som har avgörandet, och de måste agera där. Den debatten lämpar sig inte riktigt för riksdagens talarstol. Det är viktigt att vi håller isär vad som är statens uppgift och vad som är kommunernas uppgift.

För att bidra till ökad klarhet även när det gäller kommunernas insatser har vi gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram öppna jämförelser för området, så att vi kan se vad varje kommun presterar och hur situationen ser ut.

Från och med nästa år kommer ledsagarservice också att finnas med bland de LSS-insatser som jämförs. Det blir bra eftersom det hjälper oss att både få en klar bild av läget och se hur trenderna ser ut på kort sikt och på lång sikt. Öppna jämförelser är ett bra instrument för att kunna ”benchmarka” och för att se jämförande resultat och följa trender på kort och lång sikt.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

Jag vill också nämna att vi har ganska många åtgärder på gång inom Regeringskansliet, som ni förstår. Inom Regeringskansliet pågår också en allmän översyn av både handikappersättningen och vårdbidraget. Där ingår även att kartlägga olika slags merkostnader. Syftet med översynen är att modernisera och göra regelverket mer rättssäkert och mer förutsägbart för den enskilde. Vi har alltså vidtagit en rad åtgärder för att öka kunskapen. Det är nämligen kunskapen om hur det ser ut i dag som är grunden för att kunna göra eventuella förändringar.

Anf. 8 SHADIYE HEYDARI (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Vi har många hinder; det är inte bara *ett* hinder. Det är kommunens och inte regeringens ansvar. Vem som ska ha huvudansvaret är en bra fråga som vi kan ställa oss själva. Om det inte är ministerns ansvar, vem har i så fall huvudansvaret för helheten?

Det är jättebra att ni kommer att ge Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga detta. Jag kommer att komma tillbaka till det.

Nu fick jag höra att det finns ett annat hinder för de synskadade. Det skriver även Synskadades Riksförbund. Vi lever nu i ett it-samhälle, och det leder till ett annat problem som de möter dagligen. Så här skriver de: Där det tidigare har varit självklart med personlig service har servicen dragits in och ersatts med för många otillgängliga automater och andra it-baserade lösningar eller tjänster. Konsekvensen av denna utveckling har blivit att personer med synnedsättning och dövblindhet har utestängts och därmed fått ökade behov av ledsagning på grund av it-utvecklingen.

Vi har dragit in den personliga servicen. Man kan inte gå till posten eller något servicekontor och få personlig kontakt som man en gång i tiden kunde. Vi har också utvecklat it-enheterna, vilket försvårar för de synskadade. Det innebär att vi måste jobba med de här frågorna för att underlätta för dem. Vi lever i ett gör-det-självsamhälle.

När tänker regeringen inrätta kartläggningen? När kommer resultatet? Vi kan inte vänta ett år till. Detta handlar om liv och om att vi ska underlätta för medborgarna. Kommer ministern att se över lagen? Och är frågan om en nationell riktlinje något som du kan tänka dig att jobba med?

Anf. 9 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! När jag tittar på vad Socialdemokraterna skriver om LSS tolkar jag det ändå som att ni inte på något sätt avser att förändra förhållandena, att ledsagning kan ges inom ramen för LSS men också inom ramen för kommunerna. Man kan lätt få intryck av att det skulle vara en annan ordning när man hör interpellanten, men jag har aldrig sett att ert parti har föreslagit det och inte heller att ni har lagt över ytterligare medel från staten till kommunerna för att fullgöra fler tjänster.

Vi får nog vara lite bestämda med att de förhållanden som råder måste få fortsätta råda, men vi måste se till att öka rättssäkerheten och ge möjligheter enligt det lagen föreskriver. Om vi har fått till stånd en ändrad praxis där det i dag har blivit mycket svårare att få ledsagning är det precis det som jag i så fall får kunskap om via den kartläggning som nu ska göras. Den får sedan vara grund för att eventuellt titta på om det behövs förändringar i lagstiftningen.

Interpellanten frågar när. Det är väldigt nära förestående. Vi håller på med slutberedningen av uppdraget om kartläggningen. Jag är angelägen om att den ska komma till stånd, och jag är angelägen om att få den kunskap som behövs för att eventuellt kunna gå vidare.

Jag har fått många signaler, inte minst från Synskadades Riksförbund, och tar dem på stort allvar. Vi vill att människor med den typen av funktionsnedsättningar ska kunna vara aktiva samhällsmedborgare och ha ett fungerande liv. Det är utgångspunkten för LSS. Jag är angelägen om att upprätthålla legitimiteten för LSS och fortsatt värna den reformen. Det är en stor angelägenhet för mig.

Tack för debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

9 § Svar på interpellation 2013/14:178 om FN:s granskning av svensk funktionshinderspolitik

Anf. 10 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Lennart Axelsson har frågat mig om inriktning och svar till Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning avseende frågor om situationen på arbetsmarknaden, utbildningsområdet, tillgänglighet och undanröjande av hinder, fristående övervakningsmekanism eller MR-institution samt individuellt stöd i form av personlig assistans.

I regeringens strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken angavs att en uppföljning skulle göras av funktionshinderspolitiken bland annat utifrån de mål som slogs fast i den nationella handlingsplanen för handikappolitiken (1999/2000:79) samt utifrån FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Denna uppföljning genomförs numera regelmässigt av Handisam, som årligen rapporterar sina iakttagelser. Regeringens politik har således inneburit att vi nu kan avläsa vilka resultat som uppnås och få en bild av såväl de utmaningar som finns som de framsteg som görs inom funktionshindersområdet.

Sverige har av sekretariatet hos FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter fått information om att den rapport som Sverige lämnade år 2011 om åtgärder som vidtagits för att verkställa skyldigheter enligt konventionen med mera ska granskas av Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning den 31 mars–1 april 2014. Som förberedelse för granskningen har kommittén bifogat en frågelista, list of issues, vars syfte är att erhålla ytterligare information för att kunna bedöma implementeringen av konventionen. Det gäller sammanlagt 46 frågor som omfattar en väsentlig del av regeringens ansvarsområden.

Jag kan konstatera att de frågor som ställs av kommittén är omfattande och att det inte skulle vara praktiskt genomförbart att inom ramen för detta interpellationssvar återge svaren i deras helhet. Låt mig dock få ge några exempel på insatser som finns med i svaren och få återkomma med utförligare information senare i debatten.

Angående situationen på arbetsmarknaden vill jag understryka att personer som har en funktionsnedsättning som innebär en nedsatt arbetsförmåga i lägre grad har arbete som huvudsaklig sysselsättning jämfört

med befolkningen i stort. När det gäller personer med en funktionsnedsättning som inte medför nedsatt arbetsförmåga är situationen på arbetsmarknaden densamma som för övriga befolkningen.

Under de senaste mandatperioderna har regeringen genomfört flera reformer i syfte att öka möjligheterna för dessa personer att få eller behålla en anställning. Bland annat har ytterligare resurser tillförts för anställningar med lönebidrag, och ytterligare förvaltningsmedel har tillförts Arbetsförmedlingen för att säkra kvaliteten i stödet.

Dessutom har regeringen tidigare höjt beloppsgränserna för personligt biträde och arbetshjälpmedel. Regeringen har även möjliggjort en mer flexibel användning av de särskilda insatserna för målgruppen. Jag vill i detta sammanhang också nämna det uppdrag som lämnats till Arbetsförmedlingen om att utarbeta ett praktikantprogram i statliga myndigheter.

När det gäller utbildningsområdet har myndigheter som Skolverket, Skolinspektionen och Specialpedagogiska skolmyndigheten fått i uppdrag att arbeta i enlighet med regeringens strategi på utbildningsområdet och dess nio delmål. Målen tar fasta på utformning och anpassning av undervisningen, tillgänglighet och val av skola samt ökade kunskaper i skolan om funktionsnedsättning och hur elevernas behov bäst bör mötas. Utöver detta har regeringen tagit initiativ till flera reformer för att höja kvaliteten i skolan och förbättra möjligheterna för alla barn att få det stöd de behöver.

Beträffande frågan om bristande tillgänglighet som diskrimineringsgrund avser regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag om bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som en form av diskriminering.

Den nya plan- och bygglagen, PBL (2010:900), som trädde i kraft 2011, innehåller utförliga regler om tillgänglighet i den bebyggda miljön. Enligt denna lag ska en byggnad vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Enligt lagen ska också enkelt avhjälpta hinder undanröjas för att förbättra tillgängligheten i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser.

Beträffande frågan om inrättande av en fristående övervakningsmekanism/MR-institution i Sverige har Delegationen för mänskliga rättigheter föreslagit att en nationell institution för mänskliga rättigheter ska inrättas. Förslaget bereds i Regeringskansliet.

För att värna assistansreformen och slå vakt om verksamhetens mål och allmänna inriktning som detta uttrycks i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, har regeringen tagit initiativ till ett antal uppdrags- och utredningsinsatser. Bland annat har Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, fått i uppdrag att ta fram underlag för och bedöma orsakerna till utfallet av Försäkringskassans beslut om assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, och regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att se över den nuvarande modellen för assistansersättning (dir. 2013:34). Uppdraget till ISF har delredovisats i december 2012 och ska slutredovisas i oktober 2014. Den särskilda utredaren ska redovisa sitt uppdrag i februari 2014.

Anf. 11 LENNART AXELSSON (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Det fanns två huvudsakliga skäl till att jag ställde den här interpellationen. Det ena var att belysa hur människor med funktionsnedsättning har det i Sverige 2013 och kanske framför allt hur regeringen ser på deras situation. Det andra var att uppmärksamma FN-konventionen på det här området. Det är något som vi sällan talar om, men vi har faktiskt åtagit oss vissa saker när det gäller mänskliga rättigheter, och i det här sammanhanget speciellt när det gäller människor med funktionsnedsättning. Grundtanken i konventionen är att människor med funktionsnedsättning ska känna delaktighet och behandlas jämlikt inom samhällets alla områden.

I min interpellation skriver jag att "FN:s granskning måste ses mot bakgrund av hur levnadsförhållandena är för personer med funktionsnedsättning i Sverige år 2013. I myndigheten Handisams lägesrapport för året ges två dystra bilder av läget i Sverige. Först noterar man att 'inom alla de prioriterade politikområdena har grupper av personer med funktionsnedsättning sämre förutsättningar och lägre grad av delaktighet jämfört med övrig befolkning'. Sedan dras slutsatsen om hur politiken inte förefaller vara tillräckligt offensiv. 'Uppföljningen visar att utvecklingen mot de beslutade inriktningsmålen och delmålen går för långsamt', skriver man. Mot den bakgrunden är det särskilt angeläget att uppmärksamma såväl FN:s frågor till Sverige som regeringens kommande svar. Det mest centrala är vilken analys regeringen gör av läget och vilka konkreta initiativ man planerar att ta för att skynda på utvecklingen i en positivare riktning."

Man frågar också hur det ser ut på arbetsmarknaden för män respektive kvinnor med funktionsnedsättning. Jag kan inte hitta någonting om det i svaret, och det vore därför bra om Maria Larsson kunde kommentera den frågan.

Jag tänkte ta upp några synpunkter som jag har på svaret. Det är naturligtvis bra att Handisam har i uppgift att se över utvecklingen och avlägga rapport varje år. Men det räcker inte att få vetskap, utan det förutsätter att man också gör någonting åt de problem som dyker upp. Där finns mycket övrigt att önska. Jag kan förstå att det i en interpellationsdebatt inte är möjligt att återge alla de svar som man tänker lämna till FN, men det är i alla fall en början. Vi får förmodligen anledning att återkomma när hela svaret har lämnats till FN.

I svaret sägs att "under de senaste mandatperioderna har regeringen genomfört flera reformer i syfte att öka möjligheterna för dessa personer att få eller behålla en anställning". Därför kan jag inte låta bli att nämna att arbetsmarknadsutskottet nyligen har gett ett tillkännagivande till regeringen att regeringen ska titta på de förslag som den så kallade Funkautredningen lade fram och som regeringen stoppade i byrålådan, tillsammans med många andra utredningar som inte kommit längre än så. Det är bra att regeringen nu har fått det uppdraget från riksdagen.

De övriga synpunkterna tar jag upp i mitt nästa inlägg.

Anf. 12 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Låt mig säga att det inte är lätt att i ett kort svar och i en sådan här tidsbegränsad debatt hinna besvara alla de frågor som interpellanten ställer. Men vi får säkert fler tillfällen att diskutera frågorna. Jag

Prot. 2013/14:46

13 december

*Svar på
interpellationer*

har dock gjort ett försök att besvara dem så utförligt som möjligt under de former som står till förfogande.

Jag vill säga att det är en fantastisk konvention till både form och innehåll. Det är en ovanligt rik konvention, konkret till sin karaktär, och jag tror att den har blivit så bra för att funktionshindersrörelsen varit tydligt involverad i framtagandet av den. Jag hade förmånen att som ganska nybliven minister med samlat ansvar för frågorna få underteckna konventionen för Sveriges räkning. Den är mycket betydelsefull. Den kommer att ha stor betydelse för tillgänglighetsarbetet och funktionshindersarbetet i stort, både i Sverige och i alla andra länder som undertecknat den. Det var många som redan vid första undertecknandetillfället skrev under, vilket är glädjande.

Undertecknandet innebär att funktionshindersfrågorna diskuteras mycket i internationella sammanhang och också i de bilaterala övningar jag har med ministrar från olika håll i världen. Senast var jag i Brasilien och diskuterade möjligheterna för funktionshindrade att delta i olika VM- och OS-sammanhang som är aktuella i det landet.

Från regeringens sida har vi velat ha en uppföljningsmekanism så att vi ser om det händer saker, om tillgängligheten och funktionshinderspolitiken utvecklas åt rätt håll. Det har varit problematiskt. Den tidigare strategin som fanns var en tioårig strategi utan uppföljningsbara mål. Den bara löpte på, och när tiden var slut kunde vi konstatera att det inte hade hänt så mycket som vi önskat. Därför har vi nu sjösatt en femårig strategi med årliga uppföljningar. Det är dem som Handisam ger oss, och därför ser vi både det som varit framgångsrikt och det som fortsatt brister.

Min sammanlagda bedömning är att det går alldeles för långsamt i förhållande till de mål vi har satt upp för slutet av strategin och att takten behöver ökas. Men jag är också övertygad om att det händer betydligt mer nu, när vi har uppföljbara delmål på vägen och slutmål, än vad det gjorde tidigare med en tioårig strategi utan någon större uppföljning.

Det händer positiva saker som refereras i Handisams lägesrapport. I interpellationen målas det upp en dyster bild av att inget händer. Men det är inte riktigt sant, Lennart Axelsson. Vi får tillstå att det händer en hel del positiva saker. Till exempel är det enligt den senaste uppföljningen från 2012 nu många fler som har tillgång till arbetshjälpmedel och därmed kan finnas på en arbetsplats än vad som varit fallet innan. It har underlättat vardagen för många. Många fler med dyslexi skriver högskoleprovet, och fler studenter med funktionsnedsättning har kontakt med samordnare på högskolorna. De strategiska myndigheternas rapporter utvecklas för varje år; allt fler börjar komma upp på banan, och de har utvecklats i samråd med funktionshindersorganisationerna. Så visst händer det positiva saker.

Jag får återkomma i nästa anförande med ytterligare information.

Anf. 13 LENNART AXELSSON (S):

Fru talman! Det är ett problem om man inte riktigt ser hur det ser ut. Då tycker man väl inte att det finns behov av att göra något heller.

Jag har varit på ett antal möten den senaste tiden. Bland annat hade Intressegruppen för assistansberättigade en debatt den 23 november, där rubriken var: Från medborgare till vårdobjekt – vart är vi på väg?

På den internationella funktionshindersdagen den 3 december hade Diskrimineringsombudsmannen ett seminarium tillsammans med DHR, handikappförbunden och Lika Unika. Man diskuterade om lagen funkar som verktyg för våra rättigheter. Den bild som deltagarna gav var ganska nedslående, måste jag säga. Några uttalanden som gjordes var: På 13 år har det gått bakåt på arbetsmarknaden. Allt fler förlorar sin assistans. Beviljandegraden är historiskt låg. Vi tas inte på allvar. Det går åt fel håll. Det är i förhållande till andra i Sverige de här frågorna måste diskuteras, inte i förhållande till hur situationen ser ut i andra länder.

Nog finns det mycket att göra för att det ska bli så bra som jag i grunden tror att både Maria Larsson och jag vill. Men man måste se problemen för att kunna komma på vad man behöver göra.

Jag vill kommentera svaret lite mer. I delen om utbildning sade statsrådet: "Utöver detta har regeringen tagit initiativ till flera reformer för att höja kvaliteten i skolan och förbättra möjligheterna för alla barn att få det stöd de behöver." Jag vet inte om svaret skrevs innan PISA-rapporten kom. Det är väl bara att konstatera att det verkligen inte har gått åt rätt håll på skolområdet. Och när det går åt fel håll totalt sett går det ännu mycket mer fel för den grupp vi pratar om i dag.

Sedan sade statsrådet: "På frågan om bristande tillgänglighet som diskrimineringsgrund avser regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag om bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning som en form av diskriminering." Någoting man kallar torsdagsaktionen har nu stått i snart 1 100 dagar varje torsdagsmorgon för att förmå regeringen att lägga fram förslag om de här frågorna. Maria Larsson vet naturligtvis detta; hon går förbi dem varje torsdagsmorgon. Jag hoppas verkligen att det kommer en proposition väldigt snart på det här området, men jag tror inte på det förrän jag ser det. Det är dags att ge dem som har stått där i snö, regn och bläst lite ledigt, och det får de först när propositionen kommer till stånd.

Jag får återkomma om vår politik i nästa inlägg.

Anf. 14 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! Ja, tiden är begränsad hela vägen för både interpellant och ansvarig minister!

Jag tror att vi har en gemensam syn att det finns både glädjeämnen och sorgeämnen inom funktionshinderspolitiken, Lennart Axelsson. Det finns saker som vi kan tillåta oss att glädjas över och som går framåt på ett tydligt sätt. Men vi har en rad problem kvar. Rollfördelningen är sådan att oppositionen ofta fokuserar på det som brister. Jag ser också stora brister; låt mig säga det. Det finns många områden där jag är djupt bekymrad och tycker att vi kommer framåt alldeles för långsamt.

Men faktum är att vi nu har kunskap på bordet. Vi har siffror som gör att det är mycket lättare att se bristerna, peka på dem och diskutera utifrån dem. Det är jag glad för. Jag tycker inte att det finns anledning att gömma undan någonting. Min målsättning har varit att ta fram den kunskap som ger oss möjligheter till ett förbättringsarbete. Jag är djupt bekymrad över att personer med funktionsnedsättning finns på arbetsmarknaden i lägre utsträckning. Därför jobbar vi med att förändra attityder hos arbetsgivarna och med praktikanterprogram inom ramen för myndigheter-

nas arbete. Vi försöker på alla sätt höja nivån. Den situation vi har i dag är inte rimlig.

Jag är djupt bekymrad över skolområdet. Där någonstans börjar det. Att ge elever med olika typer av funktionsnedsättning möjlighet till bra och fullvärdig skolgång är naturligtvis nödvändigt för att de sedan ska kunna finnas på arbetsmarknaden. Men samtidigt, Lennart Axelsson, gläds jag över att det är allt fler studenter som går en högre utbildning och har en funktionsnedsättning. De ökar i stort antal. Det betyder att vi kommer att ha många fler akademiker med funktionsnedsättning framöver. Då ska vi naturligtvis se till att arbetsmarknaden tacksamt tar emot även dem.

Jag blundar inte för verkligheten. Jag ser bristerna. Men jag ser också att vi gör framsteg på många områden. Framför allt kan vi se var det brister på ett annat sätt än tidigare.

Jag ska kommentera två saker mer specifikt. Jag fick tidigare en fråga om skillnaden mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden. Ja, det finns en tydlig skillnad. 51 procent av männen med funktionsnedsättning finns på arbetsmarknaden, men bara 39 procent av kvinnorna. Det finns alltså en markant könsskillnad, som i sig är väldigt oroväckande.

Låt mig åter bedyra det som jag skrivit i budgetpropositionen för 2014 och som jag sade i mitt svar: Ja, det kommer ett lagförslag om bristande tillgänglighet som diskrimineringsgrund. Jag har träffat torsdagsaktionen nästan varje torsdag, och de borde nästan ha guldmedalj för sin uthållighet. De står där i regn och bläst, i ur och skur och visar verkligen angelägenhetsgraden i att få ett lagförslag på plats. Och tro mig, det kommer!

Anf. 15 LENNART AXELSSON (S):

Fru talman! Det finns ett gammalt uttryck: Gärna en guldmedalj, men först en rejäl pension! Jag tror att det är samma sak i det här fallet. Jag tror inte att de i första hand vill ha en guldmedalj. De vill ha en proposition.

Vår socialdemokratiska funktionshinderspolitik kan sammanfattas i fem punkter. Funktionshindersfrågorna är främst rättighetsfrågor, inte vård- och omsorgsfrågor. Det är viktigt att tänka på. För det första måste man ändra lagstiftningen, så att bristande tillgänglighet blir en diskrimineringsgrund i diskrimineringslagen. För det andra måste man värna LSS-reformen. För det tredje måste arbetet för att tillgänglighetsanpassa Sverige intensifieras. För det fjärde måste aktiva åtgärder sättas in för att öka sysselsättningsgraden för personer med funktionsnedsättning. För det femte måste hjälpmedelsfrågan ses över.

Jag brukar titta på de lättlästa delarna av olika presentationer. De är faktiskt väldigt bra. Många myndigheter har sådana där de beskriver vad de håller på med. I Handisams rapport, sista delen, kan man läsa det här: Det finns många skillnader mellan hur det är för personer med funktionsnedsättning och för övrig befolkning. Meningen med vår uppföljning är att det ska bli bättre. Men då måste vi tillsammans sätta fart och sikta mot målen för att ta bort hinder och skapa delaktighet inom alla områden i samhället.

Det är ett bra slut i debatten att vi kommer överens om att se problemen och göra någonting åt dem. I dag är det alltför många bra förslag som ligger i byrålåden hos regeringen. Plocka fram dem!

Anf. 16 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Fru talman! När det gäller grundsynen har vi inte så stora motsättningar. Jag tror inte heller att vi har det när det handlar om takten som vi skulle tycka vore önskvärd.

Detta är ett ansvarsområde som faller ut på väldigt många och där var och en måste göra sin del. Dels är det många departement inblandade, dels är det flera huvudmän. Staten kan göra en del, men det måste också göras en hel del ute i kommunerna.

Här måste vi se till att via våra olika politiska partier driva på det arbetet. Vi har till exempel som kristdemokrater i många kommuner arbetat för att kommuner ska gå in och anställa personer med funktionsnedsättning, att vi ska ta bort de enkelt avhjälpna hindren och att man avsätter pengar i den kommunala budgeten för det.

Vi kan väl komma överens om, Lennart Axelsson och jag, att se till att det arbetet aktualiseras om och om igen i våra respektive partier. Då kan det hända en hel del.

Allt går inte att ratta från Regeringskansliet. Frågorna är komplexa, och det måste ske väldigt mycket av förbättringsarbete också ute i kommunerna.

Grunden för att vi ska kunna peka på var bristerna finns är att vi har kunskapen. Det arbete som regeringen har gjort med att ta fram kunskapen är en grundläggande förutsättning för framtidens förbättringsarbete.

Jag är angelägen om att vi ska komma framåt fortare på många områden. Men jag kan också se att många parter behöver ta sin del av ansvaret.

Jag tackar för debatten och tror att vi kommer att komma tillbaka till varandra. Regeringen har vidtagit en rad olika åtgärder. Vi försöker skynda på arbetet så mycket som möjligt.

Det kommer lagförslag inte bara om bristande tillgänglighet som diskrimineringsgrund. Vi har också haft ett antal lagförslag om förbättringar på hjälpmedelsområdet. Vi vet att assistansen fortsätter att öka. Fler timmar beviljas för varje år.

Det är på nationell nivå väldigt tydligt att assistansreformen håller.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2013/14:186 om tillgången på resandestatistik

Anf. 17 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Lars Eriksson har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att resandestatistiken för tåg på Mälarbanan ska bli tillgänglig för kollektivtrafikmyndighet eller kommun.

Fru talman! Detta är nu mitt tredje svar sedan i slutet av förra året till Lars Eriksson på i stort sett samma fråga.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

Som jag har svarat tidigare håller jag med om att resandestatistik kan vara ett väsentligt underlag vid olika typer av beslut. Tågoperatörer ska regelbundet lämna uppgifter till den statliga myndigheten Trafikanalys. Men det är dock inte möjligt att med hjälp av dessa uppgifter studera resandet linje för linje eller på länsnivå. Transportstyrelsen och Trafikanalys analyserar därför behovet av att få bättre statistik över resandet med kommersiell trafik.

Jag anser att det är viktigt att de regionala kollektivtrafikmyndigheterna föregår med gott exempel och publicerar uppgifter av god kvalitet om den offentligt organiserade tågtrafiken helt i enlighet med EU:s kollektivtrafikförordning.

Avslutningsvis kan jag meddela att häromveckan har behovet av bättre statistik inom järnvägstrafik uppmärksamats både av regeringens egen utredning om järnvägens organisation och av Riksrevisionens granskning av tågförseningar. Jag anser att det finns skäl att överväga fortsatta åtgärder i syfte att förbättra tillgången på statistik.

Anf. 18 LARS ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Jag har lite blandade känslor inför svaret. Det känns lite märkligt, snudd på grinigt. Jag tror att jag måste börja i den änden att beskriva varför jag tycker att resandestatistik är viktigt.

Vi som nästan dagligen pendlar mellan Västerås och Stockholm fram och tillbaka tvingas inte sällan att stå och vänta på tåg som man kan fundera på om de verkligen är dimensionerade för alla oss som står där och väntar på stationsområdet. Vi börjar fundera på vad det är som gör att det ser ut på det viset.

När vi står där på tåget – vi sitter inte ned – är det vanligaste samtalet: Är inte detta farligt? Tänk om tåget hastigt bromsar in! Så förs samtalen. Varför är tågen inte dimensionerade för oss så som vi åker? Vet de inte hur många vi är som pendlar på dessa sträckor? Det är frågor som är väldigt vanligt förekommande när vi står där.

I Västerås planerar kommunen för ett nytt resecentrum. Det betyder att kommunen planerar för ett helt nytt stationsområde. Det är det största planeringsprojektet i Västerås över tid. På kommunen vill man veta: Hur många är det som ska med tågen vid olika tidpunkter? Vart ska de, och hur ser resandet ut?

En del av de uppgifterna försöker man ta reda på genom olika resevanundersökningar. Man genomförde också undersökningar på stationsområdet. Man försöker helt enkelt stå där och överblicka. Hur många är det som står på stationsområdet nu, och hur många är det som går på tåget? Osäkerhetsfaktorerna med undersökningarna är väldigt många. Tillförlitligheten är så pass bristfällig att undersökningarna starkt ifrågasätts.

Den dominerande tågoperatören SJ sitter på väldigt mycket statistik. Det är statistik som varken Västerås kommun eller Kollektivtrafikmyndigheten i Västmanland får del av. Sekretess och affärshemligheter gör att dessa uppgifter aldrig blir en del av underlaget för samhällsplaneringen hos kommunen eller kollektivtrafikmyndigheten.

Statsrådet skriver i sitt svar att det är tredje gången hon får frågan. Det är helt riktigt. Hon har fått en skriftlig fråga och två interpellationer

med ett års mellanrum. För ett år sedan svarade statsrådet i debatten: Det är egentligen första gången jag får frågan till mig på det här viset. Så sade statsrådet.

Att statsrådet tycker att det är för många gånger att en gång om året få en fråga om statistiksituationen är märkligt. Om debatten ska medverka till någonting hoppas jag att den ska medverka till att statsrådet ser till att vi tar steg i rätt riktning på området.

Det är bra att oppositionen har legat på om Järnvägsutredningen och att den nu också kommit fram. Även om det är en liten del om statistikfrågorna nämns statistikfrågorna i utredningen om än i termer om att det är angeläget att titta på frågorna.

Vad gäller statistikfrågorna hänger de fortfarande väldigt mycket i luften. Framför allt tycker jag att min fråga fortfarande hänger i luften. Vad tänker statsrådet göra för att resandestatistiken ska bli tillgänglig för kollektivtrafikmyndigheter och kommuner längs Mälardalen?

Anf. 19 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! En sak som har visat sig över tid är att alla behöver bli bra mycket bättre för att det i slutändan ska kunna bli bra för resenären.

Det handlar inte minst om de nya regionala kollektivtrafikmyndigheterna. De har ett uppdrag att på ett mycket tydligt sätt redovisa sin statistik och göra den tillgänglig. De regionala kollektivtrafikmyndigheterna har också ett viktigt uppdrag att samråda med alla dem som utför tjänster.

Jag har full förståelse för att det finns en efterfrågan på alltmer detaljerad information om till exempel resandeflödena med tåg. Det tycker jag själv många gånger behövs. Men vi måste också hitta en balans. Vi har en sekretesslagstiftning, och det är väl den som Lars Eriksson möjligtvis syftar på att SJ som bolag skulle ha hänvisat till. Men den ska ju vara till skydd för affärshemligheter, och det måste vi respektera när det är olika bolag som kör.

Lika viktigt är det att fundera på effekterna av de åtgärder som man kräver. Om offentliga regler orsakar mer administration är det inte säkert att man får någon nytta av det.

Med det sagt vill jag lyfta upp det behov som finns av att kunna planera. Det är alldeles riktigt att man har ett ansvar när det ska byggas ett nytt stationsområde i Västerås. Vill man ha reda på uppgifter och statistik måste man börja där man själv vill. Det kan man se lokalt, där man vet att personer ska resa. Däremot vet man inte vart de ska resa. Men för byggandet av stationshuset är det relevant att veta hur många människor som vistas eller kan komma att vistas på stationsområdet.

Det finns något som är problematiskt. Om alla ska bli bättre vore det också bra om de regionala kollektivtrafikmyndigheterna blev väsentligt mycket bättre på att göra de uppgifter som de enligt lag har att göra, när man kräver att andra ska göra det.

Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, ESO, har varit kritisk till att de regionala kollektivtrafikmyndigheterna har alldeles för grunda uppgifter och att det saknas uppföljningsmetoder. Det behöver också utvecklas.

Trafikanalys, som studerar och ser över hur de regionala kollektivtrafikmyndigheterna gör, har också riktat skarp kritik mot att man brister i att lämna in uppgifter. Detta behöver naturligtvis också förbättras.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

Frågan är då: Vad är det för information som man behöver ha? Ja, om jag tar till exempel trafiken på Mälmarbanan, där Lars Eriksson möter medresenärer på tåget, är en del av trafiken där kommersiell. Jag antar att en del av trafiken också är upphandlad trafik. Vilken dialog har man i sina krav på inte minst den upphandlade trafiken? Får man i samrådet ut en effekt av det som man har sagt att man vill ha? Vilken dialog har man? Det här måste kunna vara ett sätt att jobba på lokalt, eller regionalt i detta fall, med den som utför tjänsterna.

Min grunduppfattning är i alla fall att fler behöver bli betydligt bättre.

Jag har i min roll ansvar för båda myndigheterna Trafikanalys och Transportstyrelsen. Transportstyrelsen har bland annat rollen som marknadsövervakare. Hos dem finns uppdraget att studera hur marknaden för persontrafik fungerar. Om det är så att myndigheterna nu ser att det behövs bättre resandestatistik ska de återkomma till regeringen och föreslå hur det ska gå till.

Anf. 20 LARS ERIKSSON (S):

Fru talman! När det gäller kollektivtrafikmyndigheterna och deras arbete hoppas jag att statsrådet och regeringen har en sådan dialog med sina myndigheter som man tycker att man behöver ha. Jag tycker i alla fall att man får lov att utveckla den.

Jag är inte riktigt säker på varför statsrådet tar upp så mycket tid med att framhålla kollektivtrafikmyndigheternas roll i svaret till mig. Jag vet att den kollektivtrafikmyndighet som jag känner bäst, den i Västmanlands län, sköter sin inrapportering av resandestatistik till Trafikanalys på ett tillfredsställande sätt. Hur det är med andra myndigheter utgår jag från att statsrådet har koll på, och om det inte fungerar får man ta det med dem.

Statsrådet hänvisar till – det är kanske det mest spännande i svaret – Järnvägsutredningen, som på totalt ungefär tre sidor tittar på statistikfrågan. Jag tycker att det är mycket glädjande att läsa förslaget till inventering och inlämnande av statistik hos järnvägsföretag. Jag tolkar det så att syftet främst är att få tillgång till bättre information om avgångstider och förseningar.

Hela denna utredning har ju en gång kommit till stånd utifrån det tågkaos som var förra året. Jag har tittat på hur man vill se på statistikuppgifterna och vad det är man vill ha in, men det kanske inte är riktigt det som jag efterfrågar.

Det står att den fortsatta utredningen bör som särskild aktivitet analysera behovet av statistik för olika ändamål. Det är väl ändå begränsat till information till resenärer och godstransportkunder. Min tolkning är att behovet av uppgifter om resandet inte finns med i förslaget. Det är möjligt att det kan tolkas in, men jag tycker att det skulle vara bra om det kunde omnämnas som en viktig del i den fysiska planeringen och dimensioneringen för såväl reseterminaler och bussangöringar som annat.

Min slutsats är att det skulle behövas ett tillägg till utredningen som rör behovet av uppgifter om antalet resenärer. Det är då lämpligt att de regionala kollektivtrafikmyndigheterna och kommunerna med planeringsansvar på området får vara med och yttra sig kring det behovet. Alternativet är att det ska tillsättas en helt egen utredning kring hur

man ser på statistikfrågorna. Frågan om statistik inom kollektivtrafiken är inte en jättegammal fråga, utan den är rätt ny.

Det jag har läst mig till är också att man kan lära sig av andra länder. Storbritannien har ett mer öppet sinne för att hantera statistikfrågorna och tillgänglighet till uppgifter, som saknas i Sverige. Det tas fram i form av rapporter i Storbritannien. Jag tycker att de har en öppenhet som jag skulle vilja fanns också i Sverige i synen på statistikfrågorna.

Det handlar i grunden om hur vi ska planera vårt samhälle. Vi vill ju att fler ska åka kollektivt. Vi vill ju att fler ska känna att tåget är lösningen på hur man ska förflytta sig. Då måste också kommunerna och regionerna som planerar detta få förutsättningar. Det är därför jag tycker att den här frågan är så central.

Anf. 21 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Varför ägnar jag så mycket tid åt de regionala kollektivtrafikmyndigheterna? Ja, det beror bland annat på att de inte har funnits i så många år och ska hitta sin roll. Det är självklart att vi har en dialog med dem. Jag såg det mer som ett sätt att informera om att det är många som behöver bli bättre för att det i slutändan ska bli bra för resenären. Jag hoppas att Lars Eriksson och jag delar den uppfattningen.

När det gäller Järnvägsutredningen, om järnvägens organisation, var det väldigt tydligt för regeringen att Gunnar Alexandersson, som gör utredningen, verkligen ska identifiera flera olika områden inom järnvägen utifrån att fler ska välja att åka tåg. Det handlar om att göra järnvägen som organisation både mer effektiv och framför allt mer hållbar för framtiden.

I de samtal som har förts, inte minst under utredningens gång, har även operatörer nu framfört att de också skulle vilja ha tillgång till bättre statistik. Jag tycker att det är glädjande. Operatörerna måste också bli bättre på att lämna statistik. Det är när man börjar se nyttan av öppna data som man ser att man kan bli mer givmild. Det är en förändring av en kultur där man vill hålla information för sig själv. Detta syftar då inte minst till att kunna göra en bättre verksamhetsplanering. Det är det som är själva syftet med det här, att kunna göra rätt prioriteringar och dimensioneringar för att det i slutändan ska bli bäst för den som ska använda sig av den.

Järnvägsutredningen har precis blivit klar. Det är alldeles riktigt, som Lars Eriksson säger, att man har gjort internationella jämförelser. Det ingick också i uppdraget. Där har Storbritannien varit med, och man har tittat på hur de jobbar med uppgifter och hur uppgifter kan lämnas. Då kan man jämföra och se om vi kan ta del av det som de gör i till exempel Storbritannien.

Den fortsatta processen kommer i nästa steg att vara en redovisning. Jag tror att det är i nästa vecka som riksdagen har en hearing tillsammans med utredaren. Det är jätteviktigt i detta läge att identifiera och se om utredaren har kommit fram till rätt brister och hittat rätt områden. Regeringen ska sedan i nästa steg komma med direktiv och gå vidare med detta för att se vad vi ska göra åt det hela.

Det är självklart att det kommer att vara rätt brett när det gäller vilka som kommer att ta del av det arbetet. Det blir inte minst de regionala kollektivtrafikmyndigheterna men också olika operatörer.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 22 LARS ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag blir glad över att det tas initiativ på området. Jag vill bara försäkra mig om att behovet av en bättre resandestatistik som också blir tillgänglig för dem som har planeringsansvaret i regioner och kommuner blir fyllt.

I de kontakter jag har med kommuner längs Mälardalen och med kollektivtrafikmyndigheter ser jag att man inte är nöjd med öppenheten i redovisningen av resandestatistiken. Jag skulle verkligen vilja att statsrådet ser till att frågan finns med i det fortsatta arbetet med en bättre statistik. Jag skulle välkomna om det vore på det viset.

Jag skulle önska att statsrådet nu i sitt avslutande inlägg mer påpekar att Järnvägsutredningen i sitt fortsatta arbete ska fånga upp statistikfrågorna, titta på resandestatistiken och försöka se till att stämma av detta med de regionala kollektivtrafikmyndigheterna. Jag hoppas att detta i så fall har medverkat till att frågan fångas upp på ett bättre och tydligare sätt, för den är viktig för planeringssituationen ute längs våra järnvägar. Vi vill ju att fler ska nyttja järnvägen, och vi vill att man ska klara av att bygga ut den på ett bra sätt så att fler människor kan dra nytta av den. På så vis hoppas jag att denna debatt bidrar på något positivt sätt.

Anf. 23 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag tycker att det finns en mycket stor skillnad i attityd, kultur och förhållningssätt genom hela järnvägsorganisationen i Sverige i dag jämfört med för bara tre år sedan.

Som Lars Eriksson kanske känner till har hela järnvägsbranschen nu gått tillsammans för ett arbete som kallas för Tillsammans för tåg i tid. Det handlar i och för sig mycket om punktligheten och målsättningen som man har fram till 2020, men för att tåg ska vara punktliga har branschen nu ännu mer övertygat sig själv om att var och en verkligen är en länk i en kedja. Allt måste fungera. Man bjussar mycket mer på information, kunskap och teknisk utveckling. Där någon annan stannar upp eller stör så störs man själv också. Detta tycker jag är en ny insikt.

I det här ligger naturligtvis tanken om hur man ska kunna ha bra information till resenärer. Resenärerna bryr sig inte alltid om vem det är som kör just det tåg som de åker på, utan de förväntar sig att åka tåg och att ta sig fram. I detta ligger också det grundläggande: statistik, data och öppenhet i syftet att det också ska bli bättre för resenären. Därför tycker jag att det är bra att Trafikverket, Trafikanalys och Transportstyrelsen återigen har fokus på öppen data och statistik.

Först när de som opererar på järnvägen själva börjar efterfråga egen statistik inser de att de själva också måste lämna statistik – det som kanske har varit ens egen dolda box tidigare. Detta sammantaget gör att svaret på Lars Erikssons fråga när det gäller fortsättningen på järnvägens organisation och uppdraget är detta: Det kommer troligtvis, och med största sannolikhet, att vara så att statistiken är en fortsatt viktig fråga i detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 24 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Anders Ygeman har frågat mig om jag delar Naturvårdsverkets bedömning av Trafikverkets förslag till nationell plan samt vilka åtgärder jag avser att vidta för att infrastrukturplaneringen och det kommande infrastrukturbeslutet bidrar till uppfyllandet av de nationella klimatmålen.

Anders Ygeman har dessutom frågat miljöministern vilka åtgärder hon avser att vidta för att uppfylla de nationella klimatmålen samt huruvida hon delar Naturvårdsverkets bedömning av miljöeffekterna i förslaget till nationell plan. I och med att interpellationen till miljöministern hänvisar till processen om nationell plan för transportsystemet svarar jag även på den då arbetet inom regeringen är så fördelat.

Regeringen ser allvarligt på att utsläppen av växthusgaser i världen fortsätter att öka. Klimatfrågan måste lösas i internationell samverkan, men Sverige ska vara ett föregångsland. Vi har därför ambitiösa klimatmål som ska nås genom en kombination av olika styrmedel och insatser. Eftersom transportsektorn står för drygt en tredjedel av de svenska utsläppen av koldioxid har vi en stor utmaning där. Men klimatfrågan kan inte lösas enbart genom transportpolitik och ännu mindre enbart genom infrastrukturåtgärder. Alla politikområden behöver bidra.

Sett till transportsektorns totala utsläpp från vägtrafiken leder de nya investeringarna i planförslaget till en relativt liten förändring. Även om nya investeringar endast berör en mindre del av dagens transportsystem så påverkar de förutsättningarna för framtida trafik och transportsystem. Men styrmedel som påverkar vilka fordon som kommer ut på marknaden och vilka drivmedel som används har stor påverkan på koldioxidutsläppen. Regeringen har bland annat ökat incitamenten att välja rätt fordon och minska bränsleförbrukningen.

Med en ökande befolkning och därmed ett ökat behov av resor och transporter måste transportinfrastrukturen vidareutvecklas. Parallellt med denna utveckling krävs det att man strävar mot en mer transporteffektiv samhällsstruktur för att nå klimatmålen. Ett steg som vi redan har tagit är att vi har bildat Trafikverket, som tar ett trafikslagsövergripande grepp i planeringen.

I uppdraget från regeringen till Trafikverket att ta fram en nationell plan för transportinfrastrukturen 2014–2025 ingick att tillämpa 6 kap. miljöbalken i syfte att kontinuerligt integrera miljöaspekter i den kommande planen så att en hållbar utveckling främjas. Trafikverket lämnade ett förslag till ny nationell plan för perioden 2014–2025 till regeringen i juni 2013. Ett stort antal remissinstanser har lämnat sina synpunkter i frågan, bland andra Naturvårdsverket.

Jag noterar att Trafikverket nämner att det i planförslaget ingår investeringar som ger ökade koldioxidutsläpp. Samtidigt ingår också åtgärder som bidrar till minskade koldioxidutsläpp. Det är bland annat satsningar på olika bytespunkter, kollektivtrafikkörfält, cykelvägar, trafiksäkerhetskameror och kapacitetshöjande åtgärder i järnvägsnätet, vilka alla är åtgärder som ger resenärerna bättre möjligheter att göra just klimatsmarta val.

*Svar på
interpellationer*

Jag noterar vidare att utredningen om fossiloberoende fordonsflotta redovisas den 16 december och därefter kommer att beredas i Regeringskansliet. Förslaget till nationell plan bereds nu inom Regeringskansliet, och regeringen avser att ta ställning till förslaget under våren 2014.

Anf. 25 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Låt mig inledningsvis säga att det är lite komiskt. Jag frågade miljöministern vilka åtgärder hon tänker vidta för att klara klimatsläppen från trafiken. Hon lämnar då över frågan till infrastrukturministern, som svarar: Det krävs många fler åtgärder än de som kan vidtas på mitt område, trafikområdet. Det var ju därför jag ställde frågan till miljöministern och inte till infrastrukturministern!

Utsläppen från trafiken utgör, precis som ministern säger, 30 procent av Sveriges totala utsläpp. Även om lågkonjunkturen och energieffektiviseringen har lett till delvis minskade utsläpp från personbilstrafiken ökar utsläppen från den tunga trafiken.

Trafikverkets förslag till nationell plan klarar inte de miljö- och klimatmål som riksdag och regering har slagit fast. Detta är inget som bara jag påstår, utan det slås fast av Naturvårdsverket, Riksrevisionen, Energimyndigheten och Transportstyrelsen, och till och med Trafikverket självt konstaterar det i förslaget till plan.

Myndigheterna, med Naturvårdsverket i spetsen, menar att målen inte nås och att det behövs en alternativ plan. Man behöver visa på alternativa sätt att uppnå de klimatmål som regering och riksdag slagit fast.

Med anledning av detta ställde jag två frågor till statsrådet. Den första är: Delar statsrådet myndigheternas slutsats? Klarar förslaget till plan de utmaningar vi står inför eller inte? Jag får inget svar av statsrådet. Naturvårdsverket, Riksrevisionen, Energimyndigheten och Transportstyrelsen är överens, men vad anser statsrådet? Är planen förenlig med riksdagens och regeringens mål?

Den andra frågan är: Om det nu visar sig finnas brister i Trafikverkets plan på det sätt i princip alla expertmyndigheter inklusive Trafikverket självt har hävdad, vilka åtgärder tänker man då vidta? Jag får inget svar på den frågan heller.

Min slutsats av denna om än mångordiga tystnad är att statsrådet helt enkelt inser att planen inte lever upp till de mål som riksdag och regering har antagit men att statsrådet inte avser att vidta några åtgärder för att planen ska klara målen. Tydligare än så kan inte det moderata ointresset för klimatpolitiken manifesteras.

Anf. 26 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Jag tror att Anders Ygeman är ganska väl insatt i den konflikt som ofta uppstår mellan olika mål. Å ena sidan har vi tillgänglighetsmål, å andra sidan har vi miljömål. Dessa står ibland i direkt konflikt med varandra. Det pekar också Naturvårdsverket på i sitt remissvar. Här får man ibland göra politiska avvägningar just för att det är konflikt i målen.

Icke desto mindre tycker vi att det är viktigt att ha miljömål, och vi tycker också att det är viktigt med tillgänglighetsmål. Här skulle jag vilja höra vad Anders Ygeman har att säga, så att jag förstår honom rätt i vår

fortsatta debatt. Jag utgår från att Anders Ygeman har läst Naturvårdsverkets remissvar på hela trafikplaneringen. Det är mycket bra.

Svaret på den fråga som uppstår och som Anders Ygeman också ställde – om jag delar Naturvårdsverkets uppfattning – blir både ja och nej. Naturvårdsverket tar ju också upp ifrågasättandet av om det ska byggas mer vägar och större väginfrastrukturprojekt. I Sverige, som är ett stort och avlångt land, är vägen viktig.

Ett viktigt objekt som man är i gång och arbetar på är Förbifart Stockholm. I den nationella planen har Trafikverket beskrivit att det är ett objekt som i själva byggskedet kommer att påverka CO₂-utsläppen. Är det Anders Ygemans uppfattning att vi då inte ska bygga Förbifart Stockholm? Det är i så fall viktigt att få veta.

Ett annat viktigt objekt som tas upp av Trafikverket är Ostlänken, den nya första delen av stambanan mellan Järna och Linköping. Den kommer också att under byggandet medföra utsläpp av CO₂. På kort sikt är det negativt, men vi har naturligtvis tanken att den på lång sikt ska vara bra för miljön då människor väljer att resa med tåg.

Det handlar alltså om vilken syn man ska ha på det som Naturvårdsverket har skrivit. Jag noterar att Naturvårdsverket har ett särskilt avsnitt om gruvnäringen i och omkring Pajala och ifrågasätter om vägen mellan Kaunisvaara och Svappavaara behöver rustas upp. Det är ett stort frågetecken. Det gäller också om man ska bygga en ny genväg och sedan en järnväg utifrån perspektivet att man tar mark i anspråk.

Vi har ett viktigt ansvar för Sverige också när det gäller jobb och tillväxt, inte minst i de norra delarna av Sverige. Eller ska jag tolka Anders Ygemans engagemang som att gruvnäringen inte ska få infrastruktur för att få ut malmen eftersom det är negativt för miljön?

Detta är varken svart eller vitt. Därför menar jag att infrastrukturen i sig inte ensam kan lösa miljömålen. Infrastrukturen behövs för att klara tillgängligheten i ett land som Sverige. Däremot kan vi göra andra insatser i planeringen så att människor och företag kan göra klimatsmarta val när de gör sina resor eller transporter.

Anf. 27 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Man ska vara väluppfostrad i riksdagens kammare, men detta var väl ändå en lång väg mot ingenting! Det var inget svar över huvud taget.

Statsrådet ställde om jag räknade rätt två eller tre frågor till mig. Till skillnad från statsrådet ska jag försöka svara på frågorna.

Finns det en konflikt mellan tillgängligheten och klimatmålet? Den kan finnas, men Naturvårdsverkets remissvar går ju ut på att den plan som Trafikverket lade fram inte klarar målet, och man vet inte vad konflikten är, för man har inte tagit fram en plan som skulle nå målet.

Det finns två punkter i Naturvårdsverkets remissvar. Den första är att planen inte uppfyller målet. Varför? Jo, det är samma kritik som Riksrevisionen har. Den måste vara i samklang med målen, annars klarar man dem inte. Den andra är att det bör tas fram ett alternativt underlag som visar vilka åtgärder som kan eller skulle kunna vidtas för att klara klimatmålen.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

Då går det inte att gömma sig bakom att det eventuellt finns en sådan konflikt. Man har ju inte tagit reda på hur den konflikten i så fall ser ut. Vilka vägval ska man göra? Regeringens vägval ser ut så här: Det är bra med vägar och järnvägar, och det är viktigare än klimatet, och därför väljer vi det.

Detta håller inte! Vi måste både kunna ge tillgänglighet, exempelvis genom den järnväg som regeringen nu vill bygga, Ostlänken, och klara klimatmålen. Det är detta som är utmaningen: Hur bygger vi framtidens samhälle i samklang med klimatet genom att klara miljömålen?

Sedan ställer statsrådet frågan hur jag ser på Förbifart Stockholm. Jag antar att det är en retorisk fråga. Vi har ju åtminstone två gånger fattat beslut om den här i riksdagen, senast för väldigt kort tid sedan. Vi står självfallet bakom den. Frågan är ändå: Hur ska den utformas för att klara klimatmålen? Från SL och det landsting som Catharina Elmsäter-Svärd själv hade ansvar för tidigare finns det en del kritik mot hur exempelvis bussramper är utformade på den vägen. Det borde man ta ställning till.

Låt mig komma tillbaka till huvudpoängen. Det finns en plan från en av regeringens myndigheter som inte klarar klimatmålen. Även om det var svårbegripligt uppfattar jag ändå att statsrådet delar Naturvårdsverkets, Transportstyrelsens och Riksrevisionens kritik på det området. Då är frågan: Tänker statsrådet vidta några åtgärder med anledning av detta?

Den enklaste åtgärden är den som är den andra punkten i Naturvårdsverkets remissvar, nämligen att se till att det finns ett utredningsunderlag för vilka åtgärder som skulle kunna vidtas så att en ny transportplan kan bidra till att uppnå klimatmålen. Därför blir min enkla fråga: Är statsrådet beredd att bidra till att en sådan plan tas fram?

Anf. 28 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Anders Ygeman är väl medveten om att vi från och med nästa år har en helt ny planeringsprocess. I varje steg i processen och i varje objekt är ju miljöhänsynen och det ansvar man har i det avseendet inte på något sätt undantagna eller borttagna. Miljöhänsyn tas kontinuerligt av Trafikverket i planering, byggande, drift och underhåll liksom i de forskningsinsatser man gör.

Man kan inte bara titta på enskilda objekt. Varje objekt i sig kommer att vara miljöstörande. I stället ska man se till hur de hänger ihop. Just Trafikverkets roll att vara trafikslagsövergripande i sin planering är viktig för att vi ska kunna uppnå en mer transporteffektiv samhällsstruktur.

Det är då också bra, naturligtvis, att ha bra underlag. I den här planen har Trafikverket för första gången räknat på utsläpp från byggandet. Det har man inte heller gjort tidigare. Det är naturligtvis någonting som ständigt måste återupptas.

Det är intressant ändå, tycker jag, att Förbifart Stockholm av Anders Ygeman anses som ett retoriskt grepp av mig. Ja, det skulle jag väl kunna säga att det är. Men den är fortfarande oerhört viktig. Det är ju en del utifrån det remissvar som Naturvårdsverket har gett. Och utifrån om jag delar deras uppfattning eller inte tyckte jag att det kunde vara angeläget att försäkra mig om att inte heller Anders Ygeman fullt ut står bakom Naturvårdsverkets remissyttrande, kanske särskilt i den del som gäller Förbifart Stockholm.

Det är väl möjligt att ett sådant svar hade varit från miljöministern. Jag förstår Anders Ygemans tankegångar även där. Men jag ser också att Sverige är ett stort land där vi tänker oss jobb, tillväxt och konkurrenskraft som ett sätt att få oss att fortsätta hålla fanan högt. Det handlar om att avsätta resurser till ett ständigt förbättrande och utvecklande även på miljösidan. På transportsidans område handlar det om hur vi fortsätter när vi använder den infrastruktur som jag tycker är bra att den kommer på plats. Det handlar om hur den används av mer klimatsmarta bilar och mer effektiva bilar. Det handlar om att varje transport blir mer effektiv i varje trafikslag.

Där är Sverige ett föregångsland, inte minst på flygsidan och fartygsidan. Vi försöker få övriga Europa att bli ännu bättre på lastbilssidan också. Till exempel är det smartare och mer effektivt med längre och möjligtvis tyngre lastbilar än att köra flera lastbilar vid de tillfällen då lastbilen de facto fortfarande behövs. Men det handlar också om den enorma satsning som regeringen gör på att vårda den infrastruktur vi har. Naturvårdsverket tycker för övrigt, fru talman, i sitt remissvar att det är väldigt bra att vi gör det. Det handlar också om att se till att vi bygger om, bygger ut och bygger nytt.

Här finns det naturligtvis en problematik i den kritik som har kommit från Naturvårdsverket. De skulle önska att Trafikverket i ännu större utsträckning verkligen fick använda sig av fyrstegsprincipen och att regeringen inte lägger sig i vilka objekt som borde göras. Men här har inte ens en gång vi i regeringen kunnat hålla oss från att peka ut att vi tycker att det är viktigt att vi bygger ut mer järnväg och påbörjar en ny stambana.

Anf. 29 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det verkar råda ett missförstånd. Naturvårdsverket slår fast i sitt underlag att planen inte leder till att miljömålen nås. Därför frågar jag statsrådet: Delar hon den slutsatsen – ja eller nej? Än så länge har jag inte fått något svar.

Sedan säger statsrådet: Naturvårdsverket är kritiskt mot Förbifart Stockholm. Vad anser Ygeman om det? Han är ju för det – vad betyder det? Ja, jag är för det. Men det betyder inte att jag inte kan dela slutsatsen i Naturvårdsverkets remissvar, att miljömålen inte uppnås. Det är tvärtom så att om man vill bygga Förbifart Stockholm är det ännu viktigare att ta reda på vilka miljökonsekvenser det leder till och vad vi kan göra för att klimatmålen ska uppnås. Det är därför jag frågar statsrådet: Delar statsrådet Naturvårdsverkets och därmed även Riksrevisionens, Energimyndighetens och Transportstyrelsens bedömning att den här planen inte bidrar till att klara klimatmålen? Det borde vara enkelt för statsrådet att svara på det. Hon har tid kvar. Jag hoppas att hon tar möjligheten att svara.

Nästa steg är: Vad ska vi då göra? Ja, i mars ska regeringen fatta beslut med den här planen som grundval. Om alla de här myndigheterna – Riksrevisionen, Transportstyrelsen och Naturvårdsverket – menar att man inte klarar målen är frågan: Behövs det mer underlag? Vad skulle man kunna göra i planen för att klara klimatmålen?

Naturvårdsverket anser att man borde ta fram en alternativ plan. Därför blir min nästa fråga till statsrådet: Tänker statsrådet bidra till att det

underlaget kommer fram, så att regeringen har ett bra och allsidigt beslutsunderlag när man ska fatta beslut om den nationella planen i mars?

Anf. 30 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! I mitt förrförra inlägg sade jag till Anders Ygeman, som svar på frågan om jag delar Naturvårdsverkets remissvar: Både ja och nej. När det gäller frågan på vilket sätt det här ska bidra till klimatmålen är det där som jag har försökt att problematisera utifrån att infrastrukturplanen i sig inte enbart är den som ska klara miljö- och klimatmålen.

Här hamnar vi just i den situation som jag märker oerhört tydligt när jag åker runt i hela landet. De 522 miljarderna är en historisk satsning på infrastruktur. Det handlar om att vårda det vi har och att bygga ut och bygga nytt. Jag märker att det inte är mindre av infrastruktur som önskas ute i kommuner och regioner och i hela landet utan snarare mer. Ska jag följa bland annat det som Naturvårdsverket tar upp? De säger: Det är egentligen mindre av vägar. Och det är inte det som jag hör när jag är ute i landet.

Här blir det naturligtvis en balansering. Det handlar om att klara tillgängligheten i ett land som Sverige, att utgå från att alla inte bor i innerstaden och kan ta del av den kommande utbyggnaden av tunnelbanan eller har hela kollektivtrafikstråket eller möjligheter att gå och cykla. Det är naturligtvis en förutsättning för att man ska klara miljömålen, men vi har andra delar utanför storstäderna som också behöver ha bra tillgänglighet.

Den balansen är jag beredd att driva. Den är jag också beredd att stå för. Jag tycker att det är viktigt att vi har fått in synpunkter från alla olika remissinstanser. Regeringen kommer att göra en bra sammanvägd balansering till våren när den ska fastställa vad de 522 miljarderna ska användas till.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 2013/14:194 om kraftigt höjda banavgifter

Anf. 31 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Anders Ygeman har frågat mig vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att inte Tågkompaniets dystra förutsägelse om en förestående död för järnvägsföretagen går i uppfyllelse.

Anders Ygeman ställer frågan till mig med anledning av Tågkompaniets skrivelse till Trafikverket och till mig som statsråd den 23 oktober.

Anders Ygeman skriver i interpellationen att under de närmaste åren är planen att femdubbla avgifterna, detta trots att punktligheten enligt Anders Ygeman sjunker och att antalet allvarliga fel i järnvägen under samma period fyrdubblats.

Först och främst vill jag kommentera Anders Ygemans påstående om femdubbling av avgifterna. Banavgifterna hanteras i järnvägslagens avgiftsbestämmelser, som i sin tur grundar sig på EU-direktiv som fastslår att avgifterna ska fastställas av infrastrukturförvaltaren – Trafikverket.

Regeringen sätter således inte banavgifterna. Banavgifterna, som ska tas ut enligt bestämmelserna, ska fastställas till den kostnad som uppstår som en direkt följd av framförande av järnvägsfordon. Jag vill framhålla att högre avgifter är tillåtna endast om marknaden kan bära det. Enligt Trafikverket kommer banavgifterna först år 2020 att uppnå den minsta nivån som EU-direktivet kräver. Transportstyrelsen har ansvar att övervaka Trafikverkets processer för samråd och fastställelse av banavgifter.

Anders Ygeman påstår att antalet allvarliga fel i järnvägen under samma period fyrdubblats. Jag vill hänvisa till Riksrevisionens rapport *Tågförseningar – orsaker, ansvar och åtgärder*, som identifierar för låga avgifter som en orsak till vissa brister i järnvägssystemet. Regeringen har i november gett Transportstyrelsen i uppdrag att särskilt redovisa hur tillsynen av infrastrukturförvaltare och järnvägsföretags underhållssamhet kan bli mer effektiv och vid behov skärpas. Regeringen har även gett Trafikverket i uppdrag att redovisa hur myndigheten avser att förbättra arbetet med att åtgärda inrapporterade fel i den järnvägsinfrastruktur som myndigheten ansvarar för.

Jag vill även nämna att regeringen har gett Statens väg- och transportforskningsinstitut i uppdrag att ta fram kunskapsunderlag om trafikens samhällsekonomiska kostnader, som ska redovisas i november nästa år. Uppdraget omfattar alla trafikslag och innefattar även att ta fram underlag om näringslivets totala kostnadsbild.

Angående Anders Ygemans skrivning om vägslitageavgift har regeringen redan i klimatpropositionen angett att det för närvarande inte är aktuellt. Skälen som regeringen anger är att trafikens kostnader relaterade till koldioxidutsläpp hanteras lämpligast genom koldioxidskatt på drivmedel. Samhällsvinsten av en vägslitageavgift är inte påtagligt högre än administrationskostnaden för ett sådant skatteuttag.

Anf. 32 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Om det är drivmedelsbeskattningen som utgör den mest effektiva metoden för att komma till rätta med utsläppen från vägtrafiken, som ministern nu säger, och regeringen anser att man behöver femdubbla avgifterna på järnväg för att komma till rätta med de kostnader som är förknippade med järnvägens miljöpåverkan, blir min fråga: Hur mycket tänker ministern mångdubbla drivmedelsbeskattningen? Om du vill femdubbla banavgifterna på järnvägen, behövs det då en sexdubbling, sjudubbling eller åttadubbling av drivmedelsbeskattningen? Vi har en annan lösning.

Fru talman! Illusionismens historia är fylld av berömda trick: den itusågade damen, det indiska repticket och Houdinis berömda utbrytar-konster. Nu sällar sig infrastrukturministern till denna illustra samling. Precis som Houdinis bojor ser argumenten stabila ut på håll. Bojorna kan man pröva att dra i, men så fort man granskar argumenten lite närmare är det precis som med Houdinis bojor – de löses upp framför publikens ögon.

Argumentationen i svaret bär exakt den karaktären. Det stämmer att det finns ett EU-direktiv. Det stämmer att det finns en järnvägsavgift, som för övrigt regeringen har lagt fram och riksdagen har antagit. Men det stämmer också att det till dags dato finns åtminstone 27 olika tolkningar av EU:s direktiv – ett i varje land. Det är inte ovanligt i flera EU-länder

att såväl riksdag som regering i enlighet med direktivet beslutar om banavgifternas storlek, vilket regeringen naturligtvis känner till eftersom statsrådet träffar sina ministerkolleger regelbundet.

Regeringen har tidigare själv direkt och indirekt fattat beslut om banavgifters storlek, exempelvis i direktiv till Trafikverket 2011 och i budgetproposition. En fråga som uppkommer när man hör regeringens svar är om dagens banavgifter är olagliga enligt EU:s direktiv och järnvägslagen. Menar ministern på fullt allvar att åtta år av alliansregering innebär åtta års lagbrott i form av för låga banavgifter? Jag tvivlar på att statsrådet på fullt allvar menar det.

I praktiken är det regeringen som har beställt, stöttat och beslutat om den femdubbling av banavgifter som nu drabbar järnvägen. Man har tagit intäkt för dem i budgetpropositionen, och man har anpassat de andra budgetanslagen efter dem. I praktiken kommer inget underhåll i Sverige att kunna bedrivas om det inte finns banavgifter för att regeringen inte skjuter till tillräckligt mycket medel.

Man är inte beredd att ta ut priset på väg, men man är beredd att ta ut det på järnvägen. Tågkompaniets vd frågar regeringen om regeringen vill ta död på hans företag. Är det meningen när regeringen femdubblar banavgifterna på järnväg?

Anser statsrådet att en femdubbling av banavgifterna är rimlig? Är det rimligt att ta ut avgifter för en infrastruktur som inte fungerar? Är det rimligt att ta ut avgifter bara på järnväg men inte på väg, även om regeringen öppnar för att mångdubbla drivmedelsbeskattningen?

Så många frågor och ett statsråd som får gräva djupt i illusionismens historia för att hitta ett trick som kan frånta regeringen ansvaret för järnvägens utveckling.

Anf. 33 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Det är ofta högt tonläge i debatten, också i trafikutskottet där vi från tid till annan återkommer till detta ämne. I ett sådant sammanhang är det bra att ibland gå till grunden med vissa påståenden och kritiskt granska, som också Anders Ygeman var inne på men ur ett annat perspektiv.

Först och främst vill jag påminna om att Sverige under en lång tid har haft de lägsta satsningarna i Europa när det gäller investeringar i järnväg. Vi måste nu ta ett ansvar att komma i kapp i frågan. Då kan vi konstatera att det sker med en historisk satsning med de 522 miljarderna, som infrastrukturministern nämnde. Det är bra att påminna sig om att behoven inom vårt transportsystem är enorma.

Vidare är banavgifterna i Sverige inte de högsta i Europa, vilket det ibland kan låta som när man lyssnar på debatten. Tvärtom är banavgifterna i Sverige bland de lägsta i Europa. Nu sker en korrigering bland annat med utgångspunkt i EU-rätt, som infrastrukturministern påpekade, och utifrån de behov vi har i Sverige av att förbättra vårt system. Om vi vill hitta en finansieringsmodell handlar det också om att operatörer i enlighet med hur mycket de använder systemet också är med och bidrar.

Jag vet att oppositionen brukar skrika högt i debatterna mot höjda banavgifter, men jag vet också att oppositionen ofta brukar hänvisa till just Riksrevisionen när det handlar om olika sanningar i olika debatter. Här har jag Riksrevisionens granskning av tågförseningar.

I granskningen är Riksrevisionen tydlig med att man absolut inte anser att problemet på järnvägarna är för höga avgifter. Tvärtom är avgifterna för låga. Med den typen av avgiftssystem som finns i dag blir det inte ett korrekt utnyttjande av systemet, menar man.

Det finns faktiskt någonting att ta fasta på här. I enlighet med Riksrevisionens uppdrag ska man höja sig över de politiska debatterna och granska vad som är bäst för systemet. I rapporten framgår att transporter i dag inte prissätts utifrån marginalkostnader, utan de är underpris-satta. Konsekvenserna är att det blir trängsel i systemet och en sämre punktlighet. Det ges en direkt rekommendation om att undersöka möjligheten att mer skyndsamt uppfylla järnvägens krav på marginalkostnadsprissättning.

Det är värt att påminna sig om alla dessa saker, det vill säga Riksrevisionens rekommendationer och det faktum att Sverige har bland de lägsta avgifterna i Europa.

Min sista slutsats blir att om vi vill ge Tågkompaniet och andra operatörer de bästa förutsättningarna att bedriva sin trafik i det svenska transportsystemet vill vi också ha ett så robust system som möjligt. Järnvägen, fru talman, blir inte bättre av att vi inte gör de nödvändiga satsningarna. Då kommer staten att skjuta till sitt, men det finns också styrande principer från EU och ett rimlighetsperspektiv att man som operatör i någon form ändå står för en del av kostnaderna i enlighet med hur mycket man använder och sliter på systemet. Operatörerna kommer i slutändan att vara tacksamma för att de får ett stabilt system där de kan lita på att resor och transporter fungerar och kommer fram.

Fru talman! Jag invänder kraftigt mot beskrivningen att vi går mot något slags domedagsscenario. Tvärtom tror jag att vi tack vare de historiska satsningarna med 522 miljarder på transportsystemet och med en anpassning av banavgifterna mer i enlighet med hur systemet används kan komma till rätta med många decennier av eftersatt underhåll.

Anf. 34 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Anders Ygeman är oerhört orolig för tågoperatörernas eventuella död – den död jag tänker åsamka dem med höjda banavgifter. Men inte med ett ord bekymrar han sig över åkarnas död med den tänkta lastbilsskatten, eller den död som möjligtvis kan uppstå för hela näringar, till exempel skogsindustrierna.

Anders Ygeman och jag borde vara relativt överens om att för att Sveriges jobbförutsättningar, tillväxt och konkurrenskraft ska öka även i fortsättningen måste vi använda vår infrastruktur på ett så bra sätt som möjligt. Vi måste börja vårda vår infrastruktur, vilket inte alltid har gjorts, och våga bygga ut, bygga om och bygga till.

Detta kan vi bara göra när vårt näringsliv fungerar. Staten har inga egna pengar, och vi trycker dem inte heller själva. Därför måste vi verkligen fundera på om vi får rätt effekt av de åtgärder som vidtas.

Det är oerhört lätt att fundera kring banavgifterna. Då blir frågan: Ska vi frångå principen att varje trafikslag ska stå för sina egna kostnader, en princip som jag tror att vi i grunden är överens om? Frågan är bara hur man vet att man trycker ut den ena mer än den andra. Svaret är: Det vet vi inte riktigt. Det är därför som VTI har fått uppdraget att titta på alla

trafikslagens kostnader, men också näringslivets kostnader kopplat till de olika trafikslagen.

Vad är det man påverkar med banavgifterna? Ja, man betalar det direkta slitaget. Det stämmer, som Anders Ygeman sade, att fram till 2006 var det regeringen som fattade beslutet som banavgifter. Nu är det Trafikverket som är ansvarig myndighet.

Den procentandel som företagen betalar i banavgifter – Jessica Rosencrantz var inne på det – får inte göra att man tränger ut några andra marknadssegment. Man får inte ta vilket pris som helst. Banavgifterna i Sverige är de lägsta i Europa. Vi tar inte ens en gång ut den fulla andel som vi skulle ha rätt till.

Däremot har vi varit tydliga i diskussionerna med inte minst operatörerna och näringslivet, som tycker att varje kostnad som de kan bli av med är bra, och sagt att varenda krona i banavgift går tillbaka till att vårda den järnväg vi har, till drift och underhåll. Man kan naturligtvis tycka att det vore bättre att det gjordes först, och sedan får man betala. Men här handlar det om att över huvud taget återfå järnvägens konkurrenskraft. Då är punktlighet och säkerhet viktiga ingredienser. Därför behövs banavgifterna.

Anders Ygeman skulle möjligtvis kunna fundera på: Om vi inte ska höja banavgifterna, varför ska vi ha en lastbilsskatt, en höjd avgift på våra vägar som gör att företag direkt kan slås ut? Är det meningen att det ska införas utan att det egentligen finns en kunskap om vilken internaliseringsgrad som finns hos respektive transportslag? Är det inte rimligt att först se hur det ser ut för att sedan kunna veta vad som faktiskt behöver göras? Eller är det mer comme il faut, mer politiskt korrekt att i vissa sammanhang företräda tågoperatörer och i andra åkeriägarna? Jag tycker att man i så fall borde sansa sig så att vi vet vad som gäller.

Anf. 35 ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Först en allmän reflexion: Det kanske vore värt att se över om vi inte ska införa en frågestund där statsråden kan fråga ut riksdagsledamöter, eftersom det verkar vara interpellationsinstrumentets främsta syfte nu. Jag ställer en eller två enkla frågor som statsrådet har fått två, tre eller fyra veckor på sig att besvara. Inget svar, debatten fortsätter, omgång efter omgång, inga svar men en massa frågor till riksdagen. Det kanske vore angeläget att tillfredsställa detta genom en speciell frågestund där statsråden får möjlighet att ställa frågor till riksdagsledamöter.

Det som blir tydligt i debatten är att regeringen bejakar femdubblingen av banavgifter. Man har beställt en femdubbling av banavgifterna, och man har beslutat att femdubbla banavgifterna på järnväg.

Vår kritik mot femdubblingen är tvådelad. För det första tar man betalt för en infrastruktur som inte fungerar. Det går inte att femdubbla priset utan att leverera tillräckligt bra kvalitet. Man kan inte ta betalt för en Rolls Royce och sälja en Skoda. Det är det tricket regeringen försöker göra.

För det andra kan man inte göra den här femdubblingen om man inte tar ut motsvarande avgifter på de andra transportslagen. Det är ganska avslöjande. Regeringen har till dags dato dubblat avgifterna på järnväg utan att veta vad de riktiga kostnaderna för väg är. Man går vidare och

säger sig nu vilja femdubbla banavgifterna för järnväg utan att ha tagit reda på vad de verkliga kostnaderna på väg är. Varför är det så viktigt att straffa ut järnvägen när man inte har tagit reda på de verkliga kostnaderna?

Jessica Rosencrantz och statsrådet viftar glatt med Riksrevisionens rapport och säger: Titta, Riksrevisionen vill också att man höjer banavgifterna. Det stämmer ju. Men kanske hade det varit värt att läsa hela stycket. Vad är det som Riksrevisionen anför som argument för att höja banavgifterna? Jo, det är för att minska trafiken på järnvägen. Man vill tränga bort tåg från järnvägen för att på så sätt ge mer utrymme för rälsen och större utrymme mellan tågen och därmed uppnå det som regeringen inte har lyckats med hittills, det vill säga punktlig järnvägstrafik.

Min ödmjuka fråga till Jessica Rosencrantz och Catharina Elmsäter-Svärd är: Är det också regeringens motiv för att femdubbla banavgifterna – att kraftigt minska tågtrafiken? Det tror jag att en och annan väljare och en och annan tågresenär skulle vara intresserad av att veta. Det blir naturligtvis resultatet. Allt annat lika och femdubblat pris för en tjänst leder till minskat utnyttjande av den tjänsten. Det vore oerhört spännande att höra svaret.

Vi har lägre banavgifter än många europeiska länder, säger Rosencrantz och Elmsäter-Svärd. Det är en klen tröst för dem som kör i Sverige och har en infrastruktur som inte fungerar och som inte kan skicka i väg kostnaden till godsköpare eller julfirande resenärer. Det är en klen tröst att avgifterna är lägre än i andra europeiska länder om det man köper, järnvägstrafik, inte fungerar. Om antalet allvarliga fel i järnvägstrafiken fyrdubblats under samma tid som regeringen har fördubblat banavgifterna kunde man tänka sig att en rimlig åtgärd hade varit att rabattera banavgifterna tills infrastrukturen fungerar och järnvägen levererar det som resenärerna har rätt att kräva, punktlig trafik.

Anf. 36 JESSICA ROSENCRANTZ (M):

Fru talman! Det är väl inte så mycket att tillägga till det jag sade tidigare, men jag känner mig tvungen att gå upp och bemöta Anders Ygemans anförande.

Det stämmer att Riksrevisionen har ett resonemang om hur operatörerna i dag använder och utnyttjar systemet och huruvida det verkligen är på bästa sätt. Där landar man i slutsatsen: Nej, så är inte fallet. Man diskuterar inte bara höjda banavgifter utan även differentiering av banavgifterna. Där kommer Riksrevisionen in på ganska intressanta resonemang.

Utan att säga att de har rätt i sak kan jag bara ange att de diskuterar exempelvis om en differentiering av banavgifterna skulle kunna leda till att man utnyttjar tåglägena bättre och att man kanske väljer andra resvägar än i dag. Systemet är helt enkelt inte när det gäller banavgifterna upplagt så att man ska behöva ta hänsyn till att man verkligen använder systemet optimalt. Här kan vi föra en diskussion om tomma tåglägen, lägen som inte används. Man samlar hellre på sig tåglägen, och så ser man hur många som behöver användas. Det handlar också om vilka sträckningar operatörerna har.

Jag skulle vilja säga: Ja, Riksrevisionen för ett resonemang om detta, men bedömningen som helhet är inte att man ska ha mindre trafik. Min

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

bedömning är att vi inte ska ha mindre trafik, utan vi måste använda systemet bättre. Det är också det som Riksrevisionen resonerar kring.

Jag tycker dock att Ygeman är lite väl raljant. Vi kan ändå konstatera att enligt Trafikverkets bedömning av storleksordningen när det gäller kostnaderna betalar persontrafiken i dag 80 procent av marginalkostnaderna, medan godstrafiken endast står för 30 procent. Det är klart att det finns anledning att fundera, vrida och vända för att se till att operatörerna betalar motsvarande hur de använder systemet.

Anf. 37 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Fru talman! Anders Ygemans fråga var: Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att inte Tågkompaniets dystra förutsägelser om en förestående död för järnvägsföretagen ska gå i uppfyllelse?

Återigen: Svaret på Anders Ygemans fråga är att vi ska se till att järnvägen fungerar, vilket den inte har gjort under många år tidigare. Järnvägen fungerar tryggt, säkert och punktligt. Att järnvägens funktion är någonting som man kan lita på är den absolut viktigaste förutsättningen för att konkurrenskraften för järnvägen ska kunna bibehållas och för att Tågkompaniet inte ska behöva se en dyster död framför sig.

Jag vill upprepa för Anders Ygeman att regeringen insåg redan när den tillträdde 2006 att underhållet har varit eftersatt och att det behöver göras någonting åt det. Därför har anslaget för drift och underhåll ökat år efter år. Anslaget för drift och underhåll på järnväg har fördubblats jämfört med när Socialdemokraterna tidigare hade ansvaret för järnvägen.

Men vi tycker inte att det räcker med att vårda det som vi redan har, för vi tänker även framåt. Därför kommer det att finnas pengar för att bygga om, bygga ut och bygga nytt. Det handlar om tillgången till kapacitet.

Jag tycker att det är rimligt att den som använder järnvägen också betalar en rimlig banavgift för det slitage som man åstadkommer.

Sedan var Jessica Rosencrantz inne på ytterligare steg som regeringen tar. Trafikverket har fått i uppdrag från regeringen att se hur och på vilket sätt man kan använda banavgifterna som ett bra ekonomiskt styrmedel. Banavgifterna kan differentieras, till exempel genom av- och påavgifter och genom kvalitetsavgifter när någon stör eller förstör för någon annan.

Ytterst handlar det om det samarbete som pågår mellan aktörer i järnvägsbranschen. Alla bjuder till för att punktligheten ska komma i första rummet. Det är en av de viktigaste delarna för en järnvägsoperatör, oavsett om det finns människor med ombord eller om det är gods som transporteras. Det är en form av en förtroendesituation för att människor både vill och ska kunna välja tåget utan att först behöva fundera om de verkligen ska göra det.

Anf. 38 ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Regeringens svar är att den ska se till att tågen går i tid. Nu har den sju år av misslyckanden bakom sig. Jag önskar regeringen lycka till under de sista månaderna vid makten. Hittills har ju punktligheten minskat, missnöjet ökat och antalet allvarliga fel fördubblats. Det är ingen hejd på järnvägens problem.

Det är bara att fråga svenska folket eller en järnvägsresenär. Då är det nog en stor andel av svenska folket som säger att man har valt bort järnvägen som resesätt därför att man inte litar på punktligheten.

Då måste man som ansvarigt statsråd ställa sig frågan: Kommer en femdubbling av banavgifterna för järnväg att leda till att fler resenärer väljer järnväg?

Med ett litet leende på läpparna citerade ministern Tågkompaniets vd, och jag hänvisade till honom i en interpellation. Han undrar om regeringen vill ta död på Tågkompaniet. Vill man inte ha någon järnvägstrafik i landet eftersom man är beredd att straffa ut Tågkompaniet på det här sättet?

Det faktum att man är beredd att femdubbla banavgifterna utan att se till att järnvägen fungerar riskerar att leda till precis det. Det blir färre resenärer på järnväg, mindre gods på järnväg och ökade klimatutsläpp.

Vi anser att man borde ta den rakt motsatta vägen: först en järnväg som fungerar, först en utredning om vilka utsläpp som de olika trafikslagen leder till, sedan justeringar av banavgiften utifrån detta.

Anf. 39 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Det som Anders Ygeman sade i sitt senaste anförande har vi säkert all anledning att återkomma till nästa vecka när det är budgetdebatt. Det ska bli väldigt intressant att höra hur denna satsning på drift och underhåll ska kunna göras på järnvägen samtidigt som man bortser från banavgifterna. Då blir det plötsligt ett antal miljoner som inte ska ingå i drift och underhåll. Men för ordningens skull tar vi den debatten på tisdag nästa vecka.

Att resenärerna skulle välja bort att åka med tåg på grund av höga banavgifter är ett väldigt konstigt resonemang. Nej, det tror jag inte. Resenärerna väljer bort att åka tåg om de inte vågar lita på att tåget kommer fram i tid.

Där är den stora och avgörande skillnaden. Tågens punktlighet är det som har direkt inverkan på förtroendet när det gäller om människor ska välja att resa med tågen eller om vår basindustri ska välja att transportera gods på järnvägen.

Eftersom järnvägen har varit så eftersatt har det medfört att man inte kan lita på tågen. Detta är anledningen till att regeringen år efter år har satsat och nu fördubblat anslaget för drift och underhåll.

Men det är ju ingen quick fix. Det kommer att ta ett antal år innan järnvägen har återställts så att den har den standard som den en gång i tiden hade. Jag är den första att beklaga det. Men jag är också en av de första att verkligen se till att det blir en ändring, och det är det en alliansregering som har sett till.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

13 § Svar på interpellation 2013/14:197 om tågtrafiken i jul

Anf. 40 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Anders Ygeman har frågat mig vilket råd jag ger till de resenärer som planerar att ta tåget i jul.

Julen är för många en av de viktigaste högtiderna då man vill samlas och träffa familj och vänner. Det betyder att många också behöver resa – en resa som företas med ett eller flera av de fyra trafikslagen.

Trafikverket har i samarbete med övriga branschaktörer genomfört omfattande vinterförberedelser för att kunna hantera extrema vädersituationer och snabbt kunna agera i väg- och järnvägssystemet om det uppstår störningar. Det går aldrig att garantera att störningar inte uppstår, men en organisation är på plats och kan vidta åtgärder.

Anders Ygeman menar att regeringen sänkt anslagen till järnväg, vilket jag har bemött i andra sammanhang. Men jag vill återigen påminna om att regeringen fördubblat resurserna till järnvägsunderhåll jämfört med de nivåer som gällde när Alliansen tog över 2006.

Anders Ygeman har mycket noggrant granskat budgetpropositionen och trott sig upptäcka att regeringen sänkt ambitionerna. Men så är förstås inte fallet. Att nivåerna skiljer mellan 2013 och 2014 beror på att regeringen gjorde en särskild ökad satsning 2012 och 2013 på bland annat järnvägsunderhåll.

I infrastrukturpropositionen som lämnades till riksdagen i september 2012 ökade regeringen de ekonomiska ramarna över en tolvårsperiod från 64 miljarder kronor åren 2010–2021 till 86 miljarder kronor för åren 2014–2025. Därför kan jag med trygghet hävda att resurserna till järnvägen ökat.

För att återgå till Anders Ygemans fråga om vilket råd jag vill ge tågresenärerna: Ja, vill du åka tåg, så ta tåget.

Anf. 41 ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Statsrådets svar avvek från det utskickade svaret. Jag återkommer till det i slutet av mitt inlägg.

Man kan tycka att det är roligt att fråga statsrådet vilket råd hon ska ge till resenärerna i jul. Tyvärr är det raka motsatsen.

Tidigare jular har resenärer av statsrådet fått rådet att ta med sig termos, varma kläder och filt för att ge sig ut i tågtrafiken. Vi vet att i dag är det fler resenärer än någonsin som blir försenade i tågtrafiken. När vi nu står inför en ny vinter och ny jul undrar jag naturligtvis om statsrådet står fast vid sin rekommendation. Jag återkommer till den.

Nu har vi haft två tre debatter här i kammaren, och varje gång säger statsrådet att Moderaterna satsar mer på järnvägsunderhåll än Socialdemokraterna och att det inte sker någon nedskärning av järnvägsunderhåll. Då vill jag, herr talman, påminna riksdagens kammare om att sedan den dag statsrådet kom in i riksdagen, den 1 mars 1996, har riksdagen fattat beslut om anslag till underhåll av järnvägar 35 gånger – höst och vår. Några av omröstningarna har statsrådet inte varit närvarande vid, för hon gjorde en liten sväng till Stockholms läns landsting.

I 35 omröstningar om anslaget för järnvägsunderhåll här i kammaren har Moderaterna inte vid något tillfälle föreslagit en enda krona mer än Socialdemokraterna i anslag till underhåll av järnvägen. Av 35 chanser

har 0 tagits. Att stå här i kammaren och säga att man föreslår mycket högre anslag blir en ren lögn. Inte i en enda omröstning, Catharina Elmsäter-Svärd, har du röstat för en enda krona mer till järnvägen, trots att du har haft nästan 35 chanser.

Sanningen är att när Moderaterna var i opposition ville de skära ned underhållet, och när de är i majoritet vill de inte leva upp till Trafikverkets och Kapacitetsutredningens rekommendationer.

Därför ställde jag denna fråga till statsrådet: Vilket råd ger du till de resenärer som nu ska åka och möta sina nära och kära i vinter? Det tidigare rådet var inte opåkallat, för resenärerna hamnade ute i snödrivan. De hade nytta av filten och termokläderna, för de stod där och frös.

Därför blir det lite lustigt, herr talman, när det muntliga svaret i kammaren är: ”Ja, vill du åka tåg, så ta tåget.” Men rådet i det skriftliga svaret är: ”För att återgå till Anders Ygemans fråga, vilka råd vill jag ge tågresenärerna? Ta tåget och känn er trygga med det.” Jag kan inte dra någon annan slutsats än att statsrådet inte klarar att stå för utfästelsen att det är tryggt att ta tåget i jul.

Anf. 42 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Rent formellt är det väl ändå det talade ordet som gäller, men jag har inget som helst problem med att man ska kunna ha det tryggt.

Järnvägen, att ta sig fram med tåg, är ett av de absolut säkraste trafikslagen, och det är särskilt bra när man ska åka i tider med mycket resande. Det är mycket mer säkert än att sätta sig i en bil och fara i väg på vägarna runt ikring. Det är fortfarande ett av de mest säkra trafikslagen, och det ska man kunna känna sig trygg med.

Det är ett väldigt märkligt resonemang Anders Ygeman för, tycker jag. Han tar – som han själv brukar uttrycka det i debatterna – till ett retoriskt knep och säger att Moderaterna, som är en del av Alliansen, under 35 tillfällen har avslagit möjligheten att ge mer pengar till järnvägen. Jag tycker i så fall att det är mer anmärkningsvärt att Socialdemokraterna har missat 35 chanser att kunna göra mycket mer än vad de de facto gjorde.

När Moderaterna tillsammans med alliansregeringen har majoritet har vi gjort någonting av det och höjt anslagen. Ni hade chansen och gjorde inte det utan skyller på att oppositionen ville dra ned. Men då fanns faktiskt en möjlighet till majoritet, eller åtminstone samarbete, med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Anders Ygeman och jag brukar ha många olika debatter. Vi hade en för ungefär två år sedan i Näringslivets Hus. Vi är där i början av året när byggindustrierna har en stor övning. Den brukar sändas på SVT Forum, och jag tror att den fortfarande går där. Då, herr talman, sade Anders Ygeman till mig att man aldrig ska ge myndigheterna vad de säger att de vill ha. Jag minns att jag vid det tillfället sade: Jag delar inte den uppfattningen.

Vi har snarare, så nära man kan komma, givit Trafikverket precis det de har sagt att de behöver och vill ha. Det är kanske skillnad jämfört med tidigare när Banverket stred för att få mer pengar till drift och underhåll. En vän och tidigare kollega, Ulf Adelsohn, har haft uppdraget som ordförande för SJ. I sin roll som ordförande undertecknade och skickade han

bland annat ett brev 2001 till dåvarande Banverket om att mer pengar behövdes till drift och underhåll. Svaret från den dåvarande regeringen var: Tack, men nej tack!

Herr talman! Man kan raljera lite lätt över vilka råd jag ska ge till resenärer. Det kan vara viktigt med tanke på att det finns människor och resenärer inom alla de olika trafikslagen som, inför en stor resandehelg, kanske funderar: Vilket trafikslag ska jag använda, kommer vi fram och hur planerar vi? Julen skapar ju mycket förväntningar.

För mig är det viktigt att var och en tar det ansvar man behöver ta, oavsett om man är infrastrukturhållare, som ska ha ordning på till exempel järnvägsspåren, eller järnvägsoperatör, som ska se till att tågen är framme i tid och att lokföraren är på plats.

För en enskild individ, oavsett när man är ute, följer det med någon form av fråga: Hur blir resan så bra som möjligt, och hur kan vi vara beredda om någonting händer?

Jag utgår ifrån att även Anders Ygeman, om han och familjen ska åka till fjällen eller någonting, tänker på om de har med sig en extra spade i bilen eller om de har packat de lite varmare kläderna högst upp om någonting händer och bilen får stopp eller punktering. Det är ju inte konstigare än att man försöker göra tillvaron så bra som möjligt. Där har alla ett ansvar.

Anf. 43 ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Alla ska ta det ansvar som ankommer på dem, säger infrastrukturministern. Ja, det är just därför jag ställer frågan.

Riksrevisionen har med en motorsågs tydlighet visat hur regeringen har brustit i ansvaret för tågen och hur detta har lett fram till den bristande punktligheten.

Jag frågar därför att om det börjar snöa i jul ställs tågen in. Vartannat tåg mellan Stockholm och Göteborg eller mellan Stockholm och Malmö ska ställas in om det blir ett stort snöfall.

Jag frågar därför att det stämmer som infrastrukturministern säger, att tåget är det absolut säkraste trafikslaget. Tyvärr är det inte det punktligaste. Det är därför ministern tidigare har fått ge resenärerna rådet att ta med termos och filt om de ska ut och åka tåg i jul.

Vårt enkla alternativ är att ge järnvägen de resurser som krävs och de politiska styrmedel som behövs och därmed kunna ge järnvägsresenärerna tåg som kommer fram i tid så att resenärerna inte behöver ta med sig en extra väska för termos, fleecekläder och filter, vilket behövs i den moderatledda regeringens Sverige.

När det gäller anslagen för underhåll kan jag vara ödmjuk. Jag kan säga – och jag tror att har sagt det kanske 30–40 gånger i debatt med ministern – att jag tycker att den socialdemokratiska regeringen borde ha satsat mer pengar på järnvägsunderhåll. Jag har inget problem med att säga det. Men det blir lite lustigt när Catharina Elmsäter-Svärd kritiserar den socialdemokratiska regeringen eftersom hon satt här i kammaren och tryckte på en annan röstknapp än jag när man ville skära ned 100 miljoner 1997, 750 miljoner 1998, 500 miljoner 1999, 1 390 000 000 år 2000 och så vidare.

Ni tyckte att järnvägsanslagen var för höga. Finansministern började sin karriär som finansminister med att säga att Sverige har överinvesterat i järnväg. Var är ansvaret för den egna politiken?

När det gäller punktligheten är det fler resenärer än någonsin som blir försenade, enligt Riksrevisionens rapport. Beträffande olycksstatistiken har antalet allvarliga fel inom järnvägen fyrdubblats.

Det lackar mot jul, och man kanske ska vara lite snällare – evangeliet, det glada budskapet. Då får jag, trots min ofromhet, avsluta med en from förhoppning. Det infrastrukturministern i svaret till mig skrev skulle vara rådet till resenärerna var: Ta tåget och känn er trygga med det! Då är min förhoppning, herr talman och fru infrastrukturminister, att det för första gången under alliansregeringens åtta år vid makten kan bli verklighet.

Anf. 44 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! När Anders Ygeman pratar om punktligheten är det ungefär som när många människor pratar, framför allt de som kanske inte åker tåg så ofta. De tror att den blir allt sämre. Men så är inte riktigt fallet. Däremot finns det de som åker vissa sträckor som har rätt: Den håller inte måttet utan måste bli bättre.

Jag står varje vecka minst en eller en och en halv timme nere på Centralen i Stockholm och möter resenärer. Jag frågar ofta de som kommer fram vilka sträckor de åker på och hur ofta de åker. De flesta säger att det fungerar ganska bara. Men det finns ju tillfällen som ställer till det, i synnerhet om något händer i Stockholmsområdet, för där är det så många resenärer som kommer samtidigt, och då är det många som blir drabbade.

Punktigheten förra vintern var mycket bättre än förra sommaren. Det är i och för sig ett tecken på hur sårbar järnvägen var med kontaktledningsbrott, rälsbrott och annat. Därför har fokus för Trafikverket, med de extraanslag som de har fått, varit att mer och mer gå mot att förebygga i fråga om underhåll än att behöva göra oplanerade, akuta insatser som ställer till det för människor och också kostar betydligt mer.

Anders Ygeman nämner reduceringsplanerna, som det så fint kallas, när något händer, när det blir extremt och kommer otroligt mycket snö. Jag utgår från att alla är överens om att om snön ska bort från järnvägens spår ska det göras så säkert som möjligt för dem som utför arbetena på och vid spåren. Då kan man behöva ha tomtid när det inte går några tåg.

Det prövades för några år sedan, under en av de tuffa vintrar som inte var en bra vinter för någon, allra minst för resenärerna. Då släpptes alla tåg i väg. Det fick som konsekvens att man inte kunde komma fram och röja, att tåg stod mellan stationerna och att människor fick sitta och vänta i timmar. Vi har provat det. Det var ingen bra idé.

Därför har branschen kommit överens om och redan planerat att om det blir en tillräckligt extrem situation där man måste röja bort snö reducerar man antalet tåg, fast man kan förlänga dem som går. Då har man det planerat, och då finns det ingen diskussion som man behöver spilla tid på, utan man kan ge resenärer information och fundera över om man ska sätta in ersättningsbussar eller något annat.

Ett tydligt exempel på hur det fungerade var när den första avstängningen skedde under stormen Simone. Då ställdes det in tåg – från början planerat – eftersom man inte ville riskera människor. Det var en extrem vädersituation som kan uppstå. Danmark gjorde inte det. De hade över

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

5 000 personer som fanns ute på järnvägen och väntade, somliga ända upp till sju timmar. De lärde sig av den läxan och har lärt sig från Sverige.

Att det är fler resenärer är någonsin som försenas är lätt att säga. Så kan det också bli, inte minst eftersom vi aldrig har haft så många resenärer på järnvägen som vi har nu. Det i sig är något som är positivt.

Det jag märker när jag träffar alla resenärer nere på Centralen är att de ändå känner att de vill kunna lita på tåget, att de vill fortsätta åka tåget och att de vill göra det oavsett tid på året. Jag säger: Ja, det ska ni också kunna göra.

Anf. 45 ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag delar resenärernas vilja. Om jag skulle komma med ett ödmjukt tips till de resenärerna: Rösta på en regering som kan göra verklighet av den viljan, som inte skär ned anslagen med 286 miljoner kronor i budgetpropositionen, en regering som är beredd att ta de politiska initiativ som krävs för en fungerande järnväg, en regering som är beredd att göra de nyinvesteringar som krävs i en fungerande järnväg och en regering som inte lämnar resenärer på perrongen!

Jag instämmer i delar av ministers syn på reduceringsplaner. Det kan vara en bra åtgärd vid extrem väderlek – så är det sagt.

Men man ska nog också vara lite aktsam. Det finns ju en sak som ministern inte sade i sitt inlägg, nämligen att de inställda tågen är ett mycket effektivt sätt att få en bra statistik för punktlighet. Som den rapport från Riksrevisionen som statsrådet och en annan ledamot viftade med tidigare visade är detta att man ställer in många tåg ett av skälen till att punktlighetsstatistiken, trots att den ser ganska risig ut, ser någorlunda ut.

Vi lever i det land, Sverige, där ett inställt tåg räknas som ett tåg som kom i tid. De tusentals resenärer som lämnas på perrongen har i själva verket i statistiken kommit fram i tid. Då är det inte så glädjande att hälften av alla tåg mellan Stockholm och Göteborg ställs in om det blir ett väldigt snöfall. På det sättet kan man också komma fram till, precis som statsrådet sade, att vintertrafiken går mycket bättre än sommartrafiken – eftersom man inte räknar med de inställda tågen i förseningsstatistiken. Jag tycker inte att det är ett hållbart sätt att resonera.

Återigen, herr talman, hoppas jag, även om jag har en viss tvekan, att ministrarnas uppmaning är rätt: Ta tåget och var trygg med det!

Anf. 46 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M):

Herr talman! Innan jag säger det jag tänkte säga vill jag bara tala om att de inställda tågen också mäts och redovisas, under begreppet regularitet. När man tittar på punktligheten och också tittar på hur regulariteten ser ut får man en uppfattning om hur många inställda tåg det har varit. Det är alltså inte så att de inte mäts och inte redovisas.

Man kan köra med ord och komma tillbaka till detta att regeringen skulle skära ned med 286 miljoner kronor 2013–2014. Men, Anders Ygeman – jag ska inte ställa någon fråga, eftersom det är mitt avslutande inlägg: Om man har en månadslön, samma lön som är utpekad och som man får varje månad, men i december får en liten julbonus, en utökning, ska man då vara glad över den bonus som man fick i decemberlönen

2013, eller ska man tolka det som en nedskärning när den vanliga lönen sedan kommer i januari?

Det är precis så regeringen har gjort. Vi ser och följer behovet oerhört noga, nära tillsammans med Trafikverket. Vad behöver göras? När kan man göra det? Det handlar om järnvägen, drift och underhåll. Det har – under den plan som gäller under den pågående perioden – ökat mer än under den tidigare S-regeringen. Varje år har vi tillskjutit extra pengar där vi ser att Trafikverket kan göra något åt det. Vi tillsköt extra pengar 2011, 2012 och ännu mer 2103 plus att Trafikverket effektiviserar sitt eget arbete och tillför. Det är inte en nedskärning.

Jag är glad att vi kan göra mer för järnvägen och att de som vill ta tåget även i jul kan göra det och också känna sig trygga.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

14 § Svar på interpellationerna 2013/14:131, 132, 140 och 160 om Arbetsmiljöverket

Anf. 47 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Herr talman! Olle Thorell har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att minska risken för ohälsa och olycksfall i arbetslivet nu när kraftiga nedskärningar har genomförts inom arbetslivsområdet, till exempel genom att Arbetsmiljöverkets kontor i Västerås läggs ned.

Raimo Pärssinen har frågat mig hur arbetet för att alla ska få en bättre arbetsmiljö på våra arbetsplatser främjas av mindre resurser.

Lars Mejern Larsson har frågat mig om jag anser att minskade resurser till Arbetsmiljöverket bidrar till att förhindra och minska antalet arbetsplatsolyckor och dödsfall.

Peter Hultqvist har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att den nu föreslagna omorganisationen inte ska resultera i försämrade möjligheter att driva ett framgångsrikt arbetsmiljöarbete och bekämpa den stegrande trenden mot ett ökat antal arbetsolyckor som leder till sjukfrånvaro.

Jag väljer att besvara dessa fyra interpellationer samlat.

Självklart bygger regeringens arbetsmiljöpolitik inte på något antagande om att mindre resurser skulle ge bättre arbetsmiljö. Det är emellertid inte heller så enkelt att arbetsmiljöproblem går att lösa enbart genom att tillföra mer resurser till Arbetsmiljöverket. Frågorna är mer komplexa än så, och det tror jag att både Raimo Pärssinen och Lars Mejern Larsson är väl medvetna om.

Regeringens främsta prioritering är en politik för arbete och för att bryta utanförskapet. Denna satsning krävde omprioriteringar i budgeten, och effektiviseringar och besparingar gjordes inom ett stort antal områden inom statsförvaltningen. Detta berörde även Arbetsmiljöverket.

Arbetsmiljöverket har sedan 2007 effektiviserat sin verksamhet och sänkt sina driftkostnader väsentligt. Det innebär att det i dag utförs fler inspektioner per inspektör än för några år sedan. Antalet krav i tillsynsbesluten har ökat, vilket tyder på att verkets arbete med urvalsmetoder för att identifiera de mest riskutsatta arbetsställena har gett resultat.

Att information och kunskap om arbetsmiljöfrågorna når ut till arbetsplatserna har en stor betydelse för att arbetsmiljöarbetet ska bedrivas på ett bra och effektivt sätt. Den satsning som gjorts för att stärka Arbetsmiljöverkets arbete i denna del är därför viktig.

Som jag har svarat i tidigare interpellationssvar i fråga om Arbetsmiljöverkets organisation är det myndighetens ledning som bestämmer hur myndigheten ska organiseras. Det centrala för regeringen är att myndigheten bedriver sin verksamhet på ett effektivt sätt som svarar mot deras uppdrag. Jag har stort förtroende för att myndigheten även fortsättningsvis kommer att klara detta.

Det är naturligtvis viktigt att Arbetsmiljöverket bedriver sin verksamhet på ett effektivt och välfungerande sätt. Det får dock inte glömmas bort att det är arbetsgivaren som har ansvar för arbetsmiljön och för att lagar och regler inom området följs. Även arbetstagarna, de fackliga organisationerna och skyddsombuden har en viktig del i att arbetsmiljön på de enskilda arbetsplatserna utvecklas på ett positivt sätt.

Jag har i flera skriftliga svar på riksdagsfrågor samt vid tidigare debatter här i kammaren lämnat ytterligare exempel på insatser som görs såväl på lagstiftningsnivå som på myndighetsnivå. Jag kommer att fortsätta att följa utvecklingen i nära dialog med Arbetsmiljöverket och med arbetsmarknadens parter.

Anf. 48 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. I och för sig tycker jag inte att det var så mycket till svar. Men det är ett svar som är tämligen typiskt för det nymoderata språkbruket. Det är vackra ord. Man säger något så att det låter bra. Kopplingen till verkligheten är inte det viktigaste. Det viktigaste är att det låter bra.

Man säger till exempel att man värnar den svenska modellen när man samtidigt monterar ned den. Man tricksar med sysselsättningsstatistiken och nämner bara att fler arbetar men låter bli att nämna att andelen sysselsatta är lägre. Man säger att man satsar stort på utbildning och skola när man väljer att satsa 20 gånger mer på skattesänkningar. Man gör först en massiv nedskärning på ett område, till exempel vuxenundervisning, för att några år senare återställa en liten del av detta och har mage att kalla det för en storsatsning.

Detta är en visa som vi har hört förut, och den upprepas nu. Ärligt talat börjar det bli rätt tjatigt.

Fakta är följande: Arbetsmiljöverkets resurser minskar. I dag har man 20 procent mindre pengar att röra sig med än 2006. De minskade resurserna påverkar faktiskt verksamheten. Det är klart att alla myndigheter måste effektiviseras och att de måste utveckla sina metoder. Men det finns en gräns då effektiviseringen i stället ersätts av utarmning, lägre kvalitet på arbetet och negativa effekter på arbetsmiljöarbetet i stort. Det blir helt enkelt sämre när man skär ned resurserna radikalt och utarmar organisationen.

Jag kan nämna ytterligare fakta. År 2006 fanns det 381 arbetsmiljöinspektörer. Nu finns det 280. År 2006 gjordes 40 000 inspektionsbesök. Nu har antalet inspektioner minskat med en fjärdedel.

ILO har rekommendationer som innebär att det bör finnas en arbetsmiljöinspektör per 10 000 anställda. Efter dessa neddragningar har Sverige 0,6 inspektörer per 10 000 anställda. Det är sämst i Norden. Det duger inte.

En av de första sakerna som regeringen gjorde när den kom till makten var att lägga ned Arbetslivsinstitutet. Där skar man bort 400 miljoner på ett bräde. Effekten är att vi på ett område där vi tidigare har varit världsledande nu står i skamvrån som ett av bara två länder i Europa som inte har en sammanhållen nationell arbetslivsforskning.

Regeringen har skurit ned på anslaget till företagshälsovården och dragit ned på medlen till utbildning av skyddsombud. Som lök på laxen har nu en omorganisation lanserats som ytterligare kommer att försvåra det viktiga arbetsmiljöarbetet. Verket krymper sin organisation, distrikten blir färre och lokalkontor läggs ned, bland annat i Västerås.

Jag har varit på Arbetsmiljöverkets kontor i Västerås och talat med dem som jobbar där. De är lojala tjänstemän som utför sitt uppdrag på bästa möjliga sätt med de resurser som de har. Det kommer de att fortsätta göra, även om kontoret flyttas till Örebro. Men budskapet från dem till mig var tydligt, och jag ska nu förmedla det till arbetsmarknadsministern. De sade: Det är klart att det kommer att bli sämre.

Jag upprepar därför min fråga. Vilka åtgärder ämnar ministern vidta för att minska risken för ohälsa och olycksfall i arbetslivet när kraftiga nedskärningar nu genomförs på området?

Anf. 49 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Nu har vi återigen en debatt här i kammaren som handlar om arbetsmiljöfrågor och vilken organisation och vilka verktyg staten har för att verkligen se till att det blir en bättre arbetsmiljö här i Sverige.

Då svarar arbetsmarknadsministern att detta självklart inte bygger på vilka resurser Arbetsmiljöverket har utan att det är mer komplext. Vad menas med detta? Finns det ytterligare ett svar bakom begreppet att det är mer komplext?

Sanningen är, precis som Olle Thorell och andra har berättat, att Arbetsmiljöverket 2006 hade en budget som låg på nästan 560 miljoner kronor. År 2014 får Arbetsmiljöverket 520 miljoner kronor. Men om man räknar om pengarna från 2006 till dagens penningvärde blir det 663 miljoner kronor. Det är alltså en massiv nedskärning av Arbetsmiljöverkets resurser.

Min fråga var ganska enkel: På vilket sätt främjar det arbetsmiljöarbetet i Sverige att man sänker Arbetsmiljöverkets resurser? Då svarade ministern att det är en komplex fråga som inte bara handlar om resurser.

Då har jag ytterligare en fråga: Vad mer ligger i det komplexa? Det är klart att resurser spelar roll.

För ni moderater samma resonemang när det gäller skolan, alltså att det inte handlar om hur många lärare vi har? För ni samma resonemang när ni talar om rättsvårdande myndigheter, alltså att det inte handlar om hur många poliser vi har?

Man kan alltså minska antalet arbetsmiljöinspektörer. Det är också precis det ni gör nu. Elisabeth Svantesson har lagt fram en plan för Arbetsmiljöverket som innebär att de ska ned till 200 inspektörer 2017. Det

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

handlar tydligen inte om resurser utan om mer komplexa saker. Då kan vi väl ta upp den diskussionen här? Vad är det som är mer komplext?

Ja, det går att skratta åt frågan, Elisabeth Svantesson, om man är arbetsmarknadsminister. Det visar bara på det totala ointresset och på nonchalans.

Jag kan ta upp det andra begreppet som ni använder, nämligen att ni var tvungna att spara på Arbetsmiljöverket för att bekämpa utanförskapet. Har ni hört?

Var sker det en stor utslagning av människor om inte i arbetslivet? Belastningsskadorna kostar 50 000 kronor i minuten. Alla dessa människor tvingas lämna arbetslivet i förtid samtidigt som ni moderater för ett samtal om att vi borde jobba längre. Dessutom skär ni ned på resurserna till arbetsmiljön och på forskningen kring arbetsmiljön därför att ni ska bekämpa utanförskapet.

Jag hade en interpellationsdebatt för någon vecka sedan med Stefan Attefall som försökte beslä kammaren med lögn. Han sade att Arbetsmiljöverket har fått mer resurser, och han sade att olycksfallsstatistiken går åt rätt håll. Om det är någonting som gör mig upprörd så är det när man försöker slå blå dunster i ögonen på riksdagsledamöter och Sveriges befolkning.

Det är det här som är det undanglidande svaret. Låt oss ta då en djup diskussion om det som är komplext! Handlar det om att Arbetsmiljöverket inte kan ersätta specialkompetens som ska hantera kemikalier och arbetsmiljömedicinska saker? Handlar inte det också om resurser? Jag hoppas verkligen att vi kan få en seriös diskussion om verkets roll, om resursers roll och om kunskaps roll, Elisabeth Svantesson – eller om hur utanförskapet bekämpas. Görs det genom att vi försämrar möjligheterna till ett gott arbetsmiljöarbete i Sverige? Kan vi få svar på den frågan?

Anf. 50 LARS MEJERN LARSSON (S):

Herr talman! Författaren och skribenten Anneli Jordahl konstaterar att Dagens Nyheter har skrivit mer om att sprängningen för Citybanan i Stockholm har orsakat skador på stadens kyrkor än om att fem byggnadsarbetskamrater har fått sätta livet till under arbetets gång. Vad är det som händer i Sverige? Vi har en situation som är ohygglig. Det avlider ungefär en person i veckan på arbetsplatserna runt om i Sverige. Det är någonting som är svårt att ta till sig.

Nästan ännu svårare att ta till sig är att den sittande regeringen samtidigt för en arbetsmarknadspolitik som leder till *fler* arbetsplatsolyckor. Dessutom bantar man och monterar ned delar av Arbetsmiljöverket, som kanske är ett av samhällets viktigaste verktyg i kampen för en bättre och säkrare arbetsmiljö. Vi har också en minister som inte tänker ge mig ett svar på min fråga om huruvida mindre resurser ger en positiv effekt på antalet dödsfall och olyckor på landets arbetsplatser.

Herr talman! Det hör väl till god ton, så jag vill ändå tacka för det korta och koncisa svaret. Det visar klart och tydligt att ministern, precis som när det gäller andra områden i regeringens politik, är övertygad – nej, jag vill påstå att ministern är *fanatiskt* övertygad – om att skattesänkningar är den enda lösningen på alla problem.

I sitt svar säger ministern så här: ”Självklart bygger inte regeringens arbetsmiljöpå politik på något antagande om att mindre resurser skulle ge bättre arbetsmiljö.” Det är ett intressant svar, måste jag säga – ”självklart bygger inte regeringens arbetsmiljöpå politik på något antagande om att mindre resurser skulle ge bättre arbetsmiljö”. Innebär detta att regeringen medvetet minskar anslagen till Arbetsmiljöverket för att få sämre arbetsmiljö och fler arbetsplatsolyckor? Eller ska slutsatsen vara att skattesänkningar går före resurser till att upprätthålla en god arbetsmiljö på landets arbetsplatser?

Det jag hade hoppats skulle ge mig en klarare bild av regeringens politik i arbetsmiljöfrågan har tyvärr inte gett mig någon vägledning alls. Min slutsats så här långt är att ministern vill sopa problematiken med olycksfall på landets arbetsplatser under mattan.

Herr talman! För mig är det självklart: Ingen ska dö eller skadas på jobbet. Att någon dör på jobbet är något som bara inte får hända. För mig är regeringens svar – eller icke-svar – beklämmande. Därför frågar jag om mina slutsatser utifrån det svar jag har mottagit är riktiga, nämligen att regeringen medvetet minskar anslagen till Arbetsmiljöverket för att få sämre arbetsmiljö och fler arbetsplatsolyckor. Eller ska slutsatsen vara att skattesänkningar går före resurser till att upprätthålla en god arbetsmiljö på landets arbetsplatser?

Anf. 51 PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret.

År 2010 hade vi 28 386 arbetsplatsolyckor med efterföljande sjukfrånvaro. År 2012 låg vi på 29 071. Det är alltså en trend som har börjat gå uppåt efter att tidigare ha gått ned. Det måste naturligtvis bero på något; det är inte så att det kommer bara av sig själv. Den utveckling vi har haft inom området, med först nedläggning av Arbetslivsinstitutet och sedan nedskärningar inom Arbetsmiljöverket, har naturligtvis effekter.

Sverige har i dag 0,6 inspektörer per 10 000 anställda. I Norge har man 1,85 inspektörer per 10 000 anställda och i Danmark 1,78 inspektörer per 10 000 anställda. ILO har rekommendationen att man ska ha 1,0 inspektörer per 10 000 anställda. Vi ligger alltså under ILO-rekommendationen. Det här är ett område där Sverige tidigare låg i framkant. Vi uppfattades som väldigt offensiva, och vi drev ett omfattande utvecklingsarbete.

Att vi har sjunkit när det gäller antalet inspektörer beror på de nedskärningar som har gjorts och som Olle Thorell tidigare har beskrivit. Som en effekt av regeringens politik finns det också inom Arbetsmiljöverket en ständigt pågående och långsam neddragning av verksamheten som tar sig det uttrycket att endast 40 procent av pensionsavgångarna bland personalen tillsätts på nytt. Endast 40 procent av pensionsavgångarna tillsätts på nytt. Det innebär att det ligger ett latent tryck på att hela tiden minska personalstaben, och det är klart att det får effekter för arbetet.

Ministern säger i sitt svar att man nu har fler inspektioner per inspektör än för några år sedan. Det säger egentligen rätt lite om verksamhetens helhet, men jag kan gå igenom hur det ser ut när det gäller inspektioner per inspektör. Genom att sätta ökad press på varje inspektör och genom att dra ned på personalen har man ökat från tidigare 100–105 förrättnings-

ar per år till kanske 130 förrättningar per år. Man koncentrerar sig på de snabbare och kortare insatserna, men däremot läggs många gånger förebyggande arbete åt sidan. Sådant som tar tid läggs åt sidan; det får träda tillbaka.

Tittar man sedan på verksamheten som helhet noterade Olle Thorell att det var 40 000 tillsynsbesök på de inspektörer som fanns 2006 och att en fjärdedel av det har försvunnit. Omsätter man det i regelrätta inspektioner kan man se att vi låg på 25 784 inspektioner 2006. År 2011 låg vi på 21 853. Hittills i år är det 18 645 gjorda, och det är inte mycket kvar av året. Den reella inspektionsverksamheten har alltså minskat som en effekt av detta.

Jag tror inte att den omorganisation som nu sker inom Arbetsmiljöverket – alltså att man kommer att lägga ned regionkontoret i Falun och göra om det till filial samt koncentrera verksamheten till Örebro och låta den omfatta fem län i stället för som tidigare två – kommer att leda till någon förbättring av arbetsmiljöarbetet. Effekten är i stället att avståndet kommer att öka mellan Arbetsmiljöverket, de fackliga organisationerna och arbetsplatserna.

Min fråga är: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att den nu föreslagna omorganisationen inte resulterar i försämrade möjligheter att bedriva ett framgångsrikt arbetsmiljöarbete och bekämpa den stegrande trenden med ett ökat antal arbetsolyckor som leder till sjukfrånvaro?

Anf. 52 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Nu står vi här igen och diskuterar arbetsmiljö. Det tycker jag är bra, för det är ett viktigt område.

Av den anledningen har jag låtit utredningstjänsten här i riksdagen ta fram en rapport om arbetsplatsolyckor som är ganska färsk. Den gjordes i november. Det är ganska intressant att studera vad man har kommit fram till där. Det som våra kära socialdemokrater som har skrivit dagens interpellationer påstår här i talarstolen stämmer inte.

Antalen arbetsplatsbesök var både 2008 och 2010 väldigt höga. Jag kan ta 2002 som jämförelse. Då var de drygt 26 000. År 2008 var de 33 000, år 2010 var de 33 000. Antalet gick ned något 2012 till knappt 32 000. Likaså var olyckorna och dödsfallen i arbetet betydligt fler förr när Arbetsmiljöverket hade en mycket större budget, som ni påstår.

Det finns alltså ingen relation mellan hur stor budget Arbetsmiljöverket har och hur många olyckor och dödsfall som sker på arbetet. Det är helt andra faktorer som spelar in. Därför tycker jag att det är viktigt att vi tittar på verkligheten, på den statistik som finns, och inte bara kommer med påståenden.

Det som är glädjande med det som har gjorts är att Arbetsmiljöverket på ett gott sätt har effektiviserat sitt eget arbete. Man arbetar på ett modernare sätt, man har ny teknik och framför allt använder man en betydligt större del av sin verksamhet till kunskapsspridning.

Det är inte antalet inspektörer som gör en god arbetsmiljö i Sverige. Ansvaret ligger hos arbetsgivarna. Det är jätteviktigt att man då informerar arbetsgivarna om vilka regler som gäller och ser till att man följer de lagar och regler som gäller.

Kraften ska läggas på rätt ställe. Man ska ta reda på vilka branscher som är mest riskfyllda. Man ska också kontrollera de arbetsplatser där det sker olyckor och naturligtvis se till att arbetsgivarna där skärper sig. Det är ingen idé att man kontrollerar goda arbetsgivare på samma sätt som man kanske gjorde tidigare.

Framför allt är det att använda ett modernare och bredare arbetssätt och en bredare kunskapsspridning som är Arbetsmiljöverkets nya roll. Här visar statistiken väldigt tydligt år efter år att det går åt rätt håll. Det har skett en liten ökning sedan 2009, och Arbetsmiljöverket ska nu utreda vad det kan bero på. Det vet ingen ännu.

Jag kan alltså säga som sammanfattning att ingenting när det gäller arbetsmiljön var bättre förr. Allting blir bara bättre och bättre, och det tycker jag att vi ska glädjas åt. Vi ska vara glada över att i fjol var det år med näst minst döda på arbetet. Kanske får vi ett nytt rekord i år.

Den skräckpropaganda som har spridits i medier, av fackföreningsrörelsen och framför allt av socialdemokrater är ohederlig. Den stämmer inte med verkligheten.

Vi ska glädjas åt att färre människor drabbas av olyckor. Men vi ska också oroa oss över att det finns en del områden, till exempel där kvinnor arbetar, där sjukskrivningarna ökar. Det har Arbetsmiljöverket fått ett särskilt uppdrag att titta på. Kraften ska läggas där den behövs och inte på att räkna pinnar för att man gör antal inspektioner på ställen där det kanske inte är lika nödvändigt.

Anf. 53 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-
SON (M):

Herr talman! Jag tackar för interpellationerna.

Jag börjar med att konstatera att det finns ett stort engagemang för arbetsmiljöfrågorna här i riksdagen. Den 5 november svarade jag på tre interpellationer om arbetsmiljö. Den 22 november svarade jag på ytterligare två interpellationer om arbetsmiljö, och flera av er var här då, även Raimo Pärssinen som efterfrågar en seriös debatt. Jag tycker att vi har en seriös debatt om de här frågorna. Även om Raimo Pärssinen inte alltid får de svar som passar honom tycker jag verkligen att vi har en seriös debatt. Jag har även skriftligen svarat på fyra frågor – två av frågeställarna är här nu – som handlade om arbetsmiljö och Arbetsmiljöverket. Vi hade också en debatt i kammaren den 3 december.

I alla svaren de senaste veckorna har jag redogjort för min och regeringens syn på arbetsmiljöpolitiken. Därför blir dagens svar detsamma som i tidigare debatter.

Arbetsmiljöpolitikens främsta mål är att skapa en god arbetsmiljö på de svenska arbetsplatserna. Vi vet att arbetsmarknaden förändras och arbetsplatserna likaså.

I regeringens arbetsmiljöpolitiska handlingsplan har vi lyft fram att arbetsmiljöarbetet kommer att fortsatt behöva anpassas utifrån nya förutsättningar som finns på arbetsmarknaden i dag och som kommer att finnas på arbetsmarknaden i morgon. Det är därför som jag här gång på gång, både i den här debatten och tidigare, lyfter fram att det är viktigt med tillsyn men att det också är viktigt med information och kunskapsspridning. Informationen och kunskapsspridningen måste också anpassas

efter ändrade förhållanden, så att ingen ska behöva skadas eller dö på jobbet.

När det gäller just Arbetsmiljöverkets organisation, som flera av er har frågat om, är det upp till varje myndighet att organisera arbetet så att det sker på bästa sätt. För regeringen är det centralt att myndigheten bedriver sin verksamhet på ett effektivt sätt som svarar mot uppdraget.

Jag kan vända på frågeställningen: Menar Socialdemokraterna att det är vi politiker som ska avgöra var Arbetsmiljöverkets kontor ska ligga i Sverige? Jag har full tillit till att Arbetsmiljöverket självt, i egenskap av expertmyndighet, bäst kan göra den bedömningen.

När det så gäller resurserna är det sant, precis som jag sade i svaret, att de första åren gjorde vi flera neddragningar i statsförvaltningen, bland annat på Arbetsmiljöverket. Men det är också sant att anslaget har ökat igen, speciellt för insatser för kunskapsspridning och information. När man lyssnar här i kammaren kan man lätt tro att Arbetsmiljöverket är det som står för god arbetsmiljö i Sverige. Nej, det är ute på arbetsplatserna som goda arbetsmiljöer växer fram. Arbetsgivarna har det ansvaret tillsammans med parterna. Jag har ofta talat i kammaren om samverkan, hur viktigt det är att vi politiker samverkar men också att man samverkar på arbetsplatserna.

Arbetsmiljöverket har en otroligt viktig funktion i arbetsmiljöarbetet på svensk arbetsmarknad när det gäller tillsyn men också kunskap och informationsspridning. Speciellt när det gäller små och mindre företag som tycker att det är svårt att veta hur man gör rätt tror jag att just information och kunskapsspridning är viktigt.

Debatterna här i kammaren har handlat väldigt mycket om inspektioner. Inspektionerna är viktiga, och nu har Katarina Brännström så föredömligt redogjort för hur utvecklingen har varit. Men jag tror att man också måste se att det finns en bredare uppgift som Arbetsmiljöverket har och som regeringen fokuserar på. Jag säger, som jag har sagt förut, att det behövs en bredd av arbetsmiljöpolutiska åtgärder. Arbetsmiljöverket är *en* del av detta, men det stora ansvaret finns hos arbetsgivarna som ska verka för en god arbetsmiljö.

Anf. 54 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Som väntat är jag inte helt tillfreds med svaret, men jag får väl upprepa min fråga igen och kanske komma med någon ytterligare som ministern kan svara på.

Jag tycker att ministern för ett bakvänt resonemang. Om det nu vore så att resurserna för Arbetsmiljöverket inte spelade någon roll och om förbättringar av arbetsmiljön skedde någon annanstans kunde man ju lägga ned hela verket. Då löser det sig i alla fall. Man kan ju skicka ut reklambroschyrer till företag, så löser det sig ändå. Jag tycker att det är ett helt bakvänt resonemang.

Jag vill ta tillfället i akt att berätta vad vi socialdemokrater vill göra på arbetsmiljöområdet, för vi vill göra saker på riktigt, inte bara prata om hur viktigt det är med en god arbetsmiljö. Vi vill också göra något åt det.

Arbetsplatsolyckorna ökar för tredje året i rad. Sjukskrivningarna ökar i snabb takt. Trots att 65 000 personer har utförsäkrats är sjuktalet tillbaka på samma nivåer som när regeringen skärpte reglerna 2008.

Vi vill förändra verkligheten. Vi vill inte bara hyfsa till bilden av verkligheten, som är den moderata strategin.

Vi har lanserat tio punkter för ett hållbart arbetsliv, och de lyder som följer:

För det första vill vi öka anslagen till Arbetsmiljöverket, så att fler inspektioner kan utföras, och prioritera nya arbetsmiljöproblem inom det moderna arbetslivet. Här vill vi satsa 100 miljoner kronor mer än regeringen.

För det andra vill vi införa en nollvision för dödsolyckor.

För det tredje vill vi satsa stort på forskning om arbetsliv och arbetsmiljö och samla den i ett nationellt centrum.

För det fjärde vill vi inventera förekomsten av hot och våld i arbetslivet och utveckla sätt att hindra mobbning och trakasserier.

För det femte vill vi införa ett beställaransvar för att säkerställa god arbetsmiljö hos entreprenadföretag.

För det sjätte vill vi kartlägga och hitta strategier för att minska förekomsten av det obetalda övertidsarbetet, som är ett jätteproblem i modernt arbetsliv.

För det sjunde vill vi att tillsvidareanställningar ska vara den huvudsakliga anställningsformen och att rullande visstidsanställningar inte ska kunna staplas på varandra utan gräns. Heltidsarbete ska vara norm på hela arbetsmarknaden.

För det åttonde vill vi stärka de regionala skyddsombuden genom statligt stöd till avancerad utbildning.

För det nionde vill vi införa en skyldighet för arbetsgivare att rapportera in alla tillbud och arbetsplatsolyckor.

För det tionde och slutligen vill vi skapa en kvalitetssäkrad företagshälsovård som finns nära arbetsplatserna och där parterna har ett gemensamt inflytande. Där vill vi satsa 200 miljoner kronor.

Herr talman! Så kan man också välja att prioritera – prioritera att förändra verkligheten, inte bara hyfsa till bilden av verkligheten.

Vi socialdemokrater vet vikten av ett hållbart arbetsliv. Vi har kämpat för ett mänskligt arbetsliv sedan vi bildades som parti. Att arbetstagare inte ska utnyttjas och slitas ut finns i vårt partis dna – lite grann kanske som att skattesänkning finns i Moderaternas dna.

Vi vet att den verkliga arbetslinjen måste vara hållbar och mänsklig. Vi är ett rikt land, men vi har inte råd med att människor slits ut i förtid. Får vi makten kommer vi att ta krafttag.

Jag undrar igen: Vilka åtgärder ämnar statsrådet att vidta för att minska risken för ohälsa och olyckor i arbetslivet när nu kraftiga nedskärningar har gjorts på området?

Anf. 55 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Herr talman! Vad var då svaret på det komplexa? Var det kunskaps-spridningen?

När det var massiv kritik mot att regeringen lade ned den samlade arbetslivsforskningen i Sverige och omvärlden reagerade starkt tvingades dåvarande arbetsmarknadsminister Hillevi Engström att tillsätta en utredning om behovet av samlad forskning. Utredningen kom givetvis fram till att det fanns stort behov av det.

Då klämde regeringen ur sig ett par miljoner kronor till Arbetsmiljöverket och sade: Var så goda, här har ni. Börja med kunskapsinsamling och kunskapsspridning.

Det var en fjutt av egentligen ingenting.

Att man lade ned den främsta forskningen som fanns och ersatte den med så kallad kunskapsspridning visar på ett totalt ointresse, och jag tror att jag vet förklaringen till det.

Låt mig gå in på det komplexa, Elisabeth Svantesson. Det finns en högnivågrupp i Europa som leds av herr Stoiber. Det handlar om *smart regulation*. För att underlätta och förenkla regelarbetet har gruppen föreslagit att mindre företag ska få en lägre skyddsnivå på arbetsmiljörégler-na.

Herr Stoiber föreslog också tidigt att man skulle börja skära ned på arbetsmiljöverken för att underlätta för företagen, vilket regeringen gjorde. Skälet var att man skulle bekämpa utanförskapet.

Finns det något intelligent i det resonemanget, Elisabeth Svantesson? Det kan man fråga sig.

Herr talman! Behovet av att Arbetsmiljöverket finns i EU-samarbetet är stort. Behovet av expertis för att kunna möta och förhindra de idéer som växer fram från marknadsliberaler i Europa om att mindre företag ska få lägre skyddsnivå på arbetsmiljörégler-na. I Europa drar man gränsen för mindre företag vid 250 anställda, och det är 97 procent av företagen i Sverige. Då finns det ett stort behov av att Arbetsmiljöverket kan ha experter med för att stoppa detta.

Men jag vet att regeringen inte har något intresse av det. Därför leker man svälta räv med Arbetsmiljöverket. Man ger dem inte möjlighet att finnas med i detta arbete.

Nu måste Mikael Sjöberg organisera om och tillsätta en internationell stab, men han måste ta från andra resurser.

Ni säger att ni prioriterar arbetsmiljöfrågorna. På vilket sätt? Hur visar ni det?

Katarina Brännström ger ett ansikte åt Moderaternas arbetsmiljöpolitik. Hon lanserade vid arbetsmiljöríkdsdagen häromåret att de goda arbetsgivar-na borde få sänkta arbetsgivaravgifter eftersom de följer lagen.

Folkpartisten Hans Backman hade ett annat förslag. För att få fler skyddsombud bör vi inrätta ett särskilt jobbskattavdrag för skyddsombud.

Man häpnar!

Vad finns det för andra förslag för att stärka detta? Arbetar regeringen för att förhindra dessa idéer i Europa? Nej, man följer med. Jag vet att näringsminister Annie Lööf är intresserad av det, och jag vet att Elisabeth Svantesson är särskilt intresserad av det. Man talar om att minska regelkrånglet, men det kommer att drabba arbetsmiljön på små företag och verksamheter. Det är förskräckligt.

Återigen: Vad är det som är komplext? Svara på den frågan! Det handlar inte bara om resurser utan om mer saker. Låt oss då höra vad det är för saker.

Anf. 56 LARS MEJERN LARSSON (S):

Herr talman! Jag får tacka för svaret. Jag uppfattade inte att ministern kommenterade om min slutsats var riktig, men hon kanske kan återkomma till det.

Ministern undrar om vi ska lägga oss i var kontoren ska ligga, men det handlar om att vi är oroliga för att antalet kontor ska minska, att de blir färre.

Runt om i vårt land bedrivs entreprenadarbete som många gånger är finansierade av offentliga medel. Det mest uppmärksammade under senare tid har varit Citytunneln i Stockholm. Här har svenska fackföreningar inte kunnat bedriva ett offensivt arbetsmiljöarbete, vilket ministern säger att de har ansvar för, eftersom de inte har haft tillträde till arbetsplatsen. Konsekvensen är att fem byggnadsarbetare har omkommit under byggnationen, och det har skett ett antal allvarliga olyckor med invaliditet som följd för de byggnadsarbetare som har drabbats.

Nedläggning av Arbetsmiljöverkets lokalkontor i bland annat Karlstad och Västerås kommer på sikt att underminera arbetsmiljöarbetet på arbetsplatser där facket inte har tillträde. Där krävs Arbetsmiljöverkets insatser, men nu avlövas myndigheten.

Jag råder ministern att skaffa tidningsurklipp från de otaliga artiklar som skrivits runt om i landet om hur sämre villkor är ett sätt att konkurrera ut företag som har svenska kollektivavtal och följer svensk lagstiftning på arbetsmiljöområdet.

Regeringen brukar i kammaren ofta framhäva vikten av ordning och reda i finanserna. Vi socialdemokrater vill gå ett steg längre och även ha ordning och reda på svensk arbetsmarknad, men där gör regeringen halt.

Svenska kollektivavtal är ett bra stöd inte enbart för arbetsgivare och löntagare utan skulle verkligen underlätta för Arbetsmiljöverket i centraliseringens tider.

Om fackligt förtroendevalda och deras organisationer är en sådan viktig samarbetspartner i dessa frågor, varför lyssnar ministern inte på deras skildringar från vardagen på landets arbetsplatser? Eller är det så att skattesänkningar går före igen?

Kan ministern förklara varför regeringen inte ansluter sig till vårt tio-punktsprogram om ordning och reda på arbetsmarknaden, där svenska kollektivavtal på svensk arbetsmarknad är grunden för goda villkor och en bra arbetsmiljö oavsett varifrån företag och dess medarbetare kommer?

Anf. 57 PETER HULTQVIST (S):

Herr talman! Det är inte rimligt att stå här och skönmåla tillvaron som om allt går åt rätt håll och det inte är några större problem när vi hade en dramatisk dödsolycka i Smedjebacken för några dagar sedan och två arbetare fick sätta livet till i Luleå för en tid sedan. Det här är mycket allvarliga situationer.

När vi ser en ökande trend i antalet arbetsplatsolyckor som leder till sjukfrånvaro måste vi ta situationen på djupt allvar och inse att det som sker på Arbetsmiljöverket har betydelse.

Då säger man att det är så mycket annat än inspektioner som betyder något. Ja, tanken var ju att Arbetsmiljöverket skulle ha möjlighet och tid att ägna sig åt förebyggande arbete, information, att "hjälpa arbetsgivare" – citat från ministern – och att stödja fackliga organisationer och skyddsombud. Det var tanken med det förebyggande arbetet. Men på grund av neddragningarna av antalet inspektörer och den tajta personalstab som man nu har på Arbetsmiljöverket får detta arbete stå åt sidan. Man väljer

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

att göra de snabba och de akuta insatserna och det som är nödvändigt för att klara vardagen medan det här får stå åt sidan.

Ni ger inte en korrekt bild av hur realiteterna och verkligheten ser ut utan försöker med några snabba politiska pamfletter ta er ur en besvärlig debatt.

Sedan blandas det siffror och sägs att det görs väldigt mycket. Jag har i dag tagit fram inspektionsstatistiken från Arbetsmiljöverket. År 2006 gjordes 25 784 inspektioner, 2007 22 978, 2008 22 867, 2009 20 604, 2010 22 088 – en uppgång som berodde på att det gjordes en rekryteringsinsats – 2011 21 853, 2012 20 180 och 2013 hittills 18 645.

Så ser det ut, och det beror på att man har mindre personal. Det är klart att det får effekter. Det här är alltså kärnan i hela verksamheten, och så ser utvecklingen ut. Sedan kan man diskutera om man ska titta på uppföljningsbesök, informationsinsatser, förrättningsprotokoll, hur en utredning går till och så vidare, och man kan blanda och bläddra i statistiken. Men det här är den grundläggande realian, och den tycker jag talar sitt eget tydliga språk.

Ministern försöker komma undan genom att lite halvskojigt fråga om politiker ska avgöra var kontoren ska ligga. Problemet är bara den nya organisationen, vars problem bland annat beror på besparingarna och det ekonomiska trångmål den är i. För vår del ska det bli fem län inom samma organisation i stället för två som hittills. Det är tveksamt om det kommer att leda till ett bättre arbete.

Man lägger alltså ned filialkontoret i Gävle, gör en filial i Falun som man avlövar en hel del resurser, och sedan har man huvudkontoret i Örebro. Om man nu inte riktigt tror på det här, om man tycker att det är en del i trenden att försämma verksamheten på ett sådant sätt att avståndet ökar och man inte kommer att klara uppföljningen, då måste man kunna väcka den frågan. Det kanske är så att ministern ska ta sig en funderare på det.

Jag upprepar min fråga: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att den nu föreslagna omorganisationen inte ska resultera i försämrade möjligheter att driva ett framgångsrikt arbetsmiljöarbete och bekämpa den stegrande trenden mot ett ökat antal arbetsolyckor som leder till sjukfrånvaro? Jag har ännu inte fått ett substantiellt svar.

Anf. 58 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tycker att det är oseriöst av Socialdemokraterna att sprida falska siffror och känslosamma påståenden om tragiska dödsfall som faktiskt har skett. Det är väl självklart att ingen vill att varken olyckor eller dödsfall ska ske på jobbet.

Olle Thorell sade tidigare att arbetslivet ska vara hållbart och mänskligt och att Socialdemokraterna bryr sig. Det gör vi också, men vi kanske har olika verktyg.

Jag förstår inte varför fakta inte duger åt Socialdemokraterna, varför de ska hitta på och ge helt fel information. Det är ju så att det blir bättre och bättre och sker färre och färre olyckor. Jämför 2012 och 2006 – det är en enormt stor skillnad. Tar man hänsyn till att det är fler arbetade timmar och fler människor som är ute och arbetar är det en kraftig sänkning. Alltså har arbetsmiljön blivit mycket bättre.

Det kanske är viktigare att vi diskuterar vad och hur Arbetsmiljöverket ska göra och inte bara räknar antalet inspektioner. Men det är just inspektioner de här herrarna verkar helt ha riktat in sig på, som om hela det svenska arbetsmiljölivet står och faller med antalet inspektioner. Det tror jag inte alls på. Ta på er nya glasögon och se sanningen!

Arbetsmiljöverket genomgår en omorganisation. Det kommer att resultera i ett nyare, modernare och effektivare arbetssätt som förhoppningsvis kommer att leda till allt färre olyckor. Det är viktigt. Alla verk måste utvecklas; alla verk måste bli effektivare. Det tycker jag att vi ska glädjas åt.

Sedan vill jag säga till Raimo Pärssinen: Lägg inte ord i min mun som jag inte har sagt! Jag tycker att det är glädjande, och det tycker de flesta andra också, att arbetsmiljön blir allt bättre i Sverige. Vi ska glädjas åt att vi har kanske världens bästa arbetsmiljö. Arbetsmiljön är en av Alliansens viktigaste frågor, oavsett vad Socialdemokraterna står här och talar om.

Anf. 59 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-
SON (M):

Fru talman! Sverige ska vara ett föregångsland när det gäller arbetsmiljöarbete. Då måste arbetsmiljöarbetet vara en viktig och naturlig del av vardagen på alla våra arbetsplatser.

A och O för att uppnå detta är samarbete och att det förebyggande arbetsmiljöarbetet funkar. Här har, som jag tidigare nämnt, partsorganisationerna en väldigt viktig roll som pådrivare för en bättre arbetsmiljö. De kan göra skillnad genom att aktivt påverka sina medlemmar att göra rätt och fokusera på betydelsen av ett hälsosamt arbetsliv.

Även Arbetsmiljöverket har naturligtvis stor betydelse i det här arbetet. Man gör betydande insatser genom att informera företag om både regelverk och hur de kan förbättra sitt arbetsmiljöarbete. Det är viktigt eftersom många upplever att det är svårt att veta vad som gäller.

Raimo Pärssinen efterlyser komplexitet. Låt mig citera vad jag sade i svaret: "Det är emellertid inte heller så enkelt att arbetsmiljöproblem går att lösa enbart genom att tillföra mer resurser till Arbetsmiljöverket. Frågorna är mer komplexa än så."

Jag har ett exempel på varför frågorna är mer komplexa än så. Om det vore så enkelt att det fanns en stark korrelation mellan resurser till Arbetsmiljöverket och färre olyckor, då skulle inte olyckstalen ha varit betydligt högre på Socialdemokraternas tid, då resurserna var större. Det är inte så enkelt.

Självklart betyder resurser mycket, men man ska rikta dem mot områden där man tror att de gör nytta. Vi tror mycket på kunskaps- och informationsspridning. Det tycker jag har varit tydligt i dag, och det har varit tydligt i tidigare debatter.

Kort om avstånd och antal kontor: Det är myndigheternas uppgift att själva organisera sig. Redan i dag inom vissa geografiska områden har Arbetsmiljöverkets inspektörer en bit att åka. De åker dit, är där några dagar och gör inspektioner. Så kommer det att bli även nu. Det är bättre att använda pengarna till människor än till lokalhyror.

Anf. 60 OLLE THORELL (S):

Fru talman! Tack, ministern!

Jag vill ägna mina sista två minuter åt att sammanfatta min och Socialdemokraternas hållning i frågan.

För det första: Det har gjorts kraftiga nedskärningar på arbetsmiljöområdet, vad ministern än påstår. De nedskärningarna får effekter, vad ministern än påstår, och de effekterna är negativa, vad ministern än påstår.

För det andra: Vi socialdemokrater prioriterar arbetsmiljöarbetet på ett helt annat sätt än den borgerliga regeringen. Vackra ord och politisk spin kan inte dölja det faktum att Moderaterna och de andra regeringspartierna tycker att annat är viktigare. Som vanligt i fallet med Moderaterna förmodar jag att skattesänkningar går före – det brukar de ju alltid få göra.

För det tredje: Den omorganisation som nu lanserats kommer att göra Arbetsmiljöverkets arbete sämre. Hälsningen från personalen i Västerås är tydlig: Det kommer att bli sämre. När lokalkontor läggs ned, när resvägen blir lång till arbetsplatserna, när man inte längre kan specialisera sig inom vissa branscher, när kontinuiteten blir sämre och inspektionerna ytligare, då blir det sämre.

Dessutom, som en parentes, blir arbetsmiljön på själva Arbetsmiljöverket sämre. Man kan ju undra vem som ska inspektera arbetsmiljöinspektörerna.

Jag oroar mig för detta. Jag konstaterar att arbetsmarknadsministern inte verkar oroas, och det oroar mig ännu mer.

Jag och mitt parti vill göra något åt det här och avsätter stora resurser för det. Vi har kämpat för en bättre arbetsmiljö sedan vårt partis bildande. Får vi väljarnas förtroende kommer vi fortsätta göra det även efter valet 2014.

Jag vill tacka mina meddebattörer för en bra debatt och passa på att önska trevliga helger framöver.

Anf. 61 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Det här med resurser och samverkan är jätteviktigt. Varför kan inte regeringen och Elisabeth Svantesson bemöda sig om att ge Arbetsmiljöverket resurser till samverkan? Det är någonting som man frågar efter. Man vill samverka med andra. Man vill samverka med Skatteverket och andra myndigheter och ha en större samverkan med facken. Man vill nå ut längre. Det är det ena.

Det andra är att när det gäller inspektioner finns det en tickande bomb i och med de psykosociala arbetsmiljöproblemen. Det här är svåra inspektioner och ingenting som går på en kvart. Det här vet arbetsmarknadsministern. I Stockholm har det till och med blivit så att man inte kan gå ut och göra vissa inspektioner ensam, därför att det förekommer våld och hot mot arbetsmiljöinspektörerna. Det kräver också resurser att komma åt detta.

Betänk detta! Ni skär ned på Arbetsmiljöverket och säger att det inte bara är verket som betyder något för arbetsmiljöarbetet. Men satsa på samverkan då! Olle Thorell har läst upp vårt tiopunktsprogram. Ta efter något av det! Det vore tacknämligt.

Sedan vill jag säga till Katarina Brännström att det bara är att gå in på SVT Forums hemsida och leta fram hennes uttalande om att företag som följer arbetsmiljoreglerna borde få sänkt arbetsgivaravgift. Så var det med den saken. Jag för inte alls med osanning.

En vädjan: Låt oss gå in i julefriden med förhoppningen om att det finns intresse för arbetsmiljöfrågorna, inte bara vackra ord. Skapa möjligheter att jobba internationellt ute i Europa och möjligheter att anställa fler experter för att nå längre ut. Ge arbetsmiljömedicin större möjligheter och satsa på arbetsmiljön för löntagarnas skull.

Anf. 62 LARS MEJERN LARSSON (S):

Fru talman! Jag har sagt det tidigare, och jag säger det igen. Arbete utgör en stor del av vår livscykel. En heltidsarbetande person tillbringar en tredjedel av sin livstid på jobbet. Det innebär att det ligger ett stort ansvar på företag och samhälle att garantera att arbetstiden förenas med en rimlig arbetsmiljö och att det är en säker arbetsplats med sjysta villkor.

Att i detta läge fortsätta nedrustningen av Arbetsmiljöverket kan enbart beskrivas som att regeringen inte har något större intresse av att satsa resurser i den omfattning som krävs. Det blir helt enkelt sämre när man skär ned resurserna så radikalt, som Olle uttrycker det.

Regeringen visar med sin framlagda budget att man inte prioriterar arbetsmiljön. Ministern har, trots två möjligheter, valt att inte kommentera min fråga om min slutsats är riktig. Min slutsats blir då att regeringen medvetet minskar anslagen till Arbetsmiljöverket för att få en sämre arbetsmiljö och fler arbetsplatsolyckor.

Fru talman! Jag kan bara konstatera att det uteblivna svaret samt det som har hänt på detta område sedan regeringen tillträdde 2006 visar på ett tydligt fortsatt ointresse för arbetstagarna när det gäller arbetsmiljön.

Anf. 63 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Min fråga var: Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att den nu föreslagna omorganisationen inte ska resultera i försämrade möjligheter att driva ett framgångsrikt arbetsmiljöarbete och bekämpa den stegrande trenden mot ett ökat antal arbetsolyckor som leder till sjukfrånvaro?

Jag tycker inte att jag har fått ett svar som är konkret, innehåller någon substans eller ger en bild av att någonting positivt skulle kunna hända från regeringens sida som bidrar till att vända den här trenden.

Det här har blivit en diskussion där man rör sig i ett ytskikt och inte vill ta till sig exempelvis ett så grundläggande faktaförhållande som att det förebyggande arbetsmiljöarbetet har tonats ned eftersom resurserna har minskat. Ni pratar här i kammaren om att man ska hjälpa till att förebygga, men det är ju det som man har fått spola.

Sedan försöker man ge en bild av att antalet olyckor inte har ökat. Om 29 071 är mindre än 28 386 har antalet olyckor minskat. Men så är det ju inte. Enligt normal matematik är 29 071 mer än 28 386.

Det här är fakta från Arbetsmiljöverket, och så har trenden sett ut de senaste tre åren. Antalet olyckor minskade konsekvent från 2000 fram till 2005 genom en mycket målmedveten satsning som då gjordes på att angripa problemen och skapa bättre arbetsmiljöer.

Prot. 2013/14:46
13 december

Svar på
interpellationer

Jag får hoppas att den här debatten, om den inte har lett till något annat, leder till någon form av eftertanke och så småningom möjligen en insikt som kan vända utvecklingen.

Tack för debatten och tack för intresset!

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill tacka för debatten. Vi har haft den några gånger nu, och vi kommer att fortsätta senare i dag att debattera arbetsmiljö.

Jag ser att mycket av det som Arbetsmiljöverket gör i dag, där de fokuserar mycket på kunskapsspridning och information och har fått specifika uppdrag av regeringen när det gäller till exempel kvinnors arbetsmiljö, har varit och är viktigt. Det är en viktig del av det förebyggande arbetet.

Sedan kan jag och Peter Hultqvist och andra här i kammaren ha olika syn på hur det här förebyggande arbetet ska ske. Vi kan ha olika syn på antalet inspektörer till exempel. Men jag tycker att Arbetsmiljöverket gör ett fantastiskt jobb, och jag tror också att det är viktigt med det fokus som vi har gett Arbetsmiljöverket i de här insatserna.

Jag vill tacka för debatten och önska en glad luciadag till er som inte kommer att vara kvar i kammaren en stund till, som några av oss ska vara.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på interpellation 2013/14:142 om renhållningsarbetsares risk för olyckor i samband med färd på ståplatta

Anf. 65 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Ann-Christin Ahlberg har frågat mig vad jag avser att göra för att förhindra att fler olyckor sker och om jag avser att se över lagstiftningen angående ståplattor på renhållningsfordon.

Jag har den 29 oktober i år svarat på en fråga från Ann-Christin Ahlberg om ståplattor, och vad som då anfördes gäller fortsatt.

Att renhållningsarbetare åker bakpå avfallsfordon på en ståplatta är givetvis någonting som ställer krav på ett gott förebyggande arbetsmiljöarbete, och det är inte heller alltid lämpligt eller tillåtet.

Arbetsmiljöverket har sedan 2008 mottagit en anmälan från skyddsombud avseende renhållningsarbetare som åker på avfallsbils ståplatta. I det fallet beslutade Arbetsmiljöverket med stöd av gällande arbetsmiljöreglering om ett förbud med följande motivering:

Det ska finnas skriftliga instruktioner på arbetsplatsen för säker användning av ståplattan och säker körning i samband med att ståplattan används. De skriftliga instruktionerna ska vara genomgångna och kända av arbetstagarna.

Det ligger i sakens natur att det förebyggande arbetet med instruktioner ställer krav på uppföljning av arbetsgivarna för att det ska få effekt.

Att åka på en ståplatta är också en trafiksäkerhetsfråga, och dess tillåtlighet regleras även i trafikregler och regler om hur fordon ska vara utformade. I korthet kan jag säga att det inte finns något generellt förbud men att tillåtligheten villkoras av att plattan uppfyller tillämpliga produktdirektiv och förordningar och att dess användning inte får innebära att fara kan uppstå.

Med en korrekt tillämpning av dagens trafik- och arbetsmiljöregler ska renhållningsarbetare inte behöva vara utsatta för fara, och ny lagstiftning är därför inget som jag planerar.

Anf. 66 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Det stämmer att jag har ställt en fråga om ståplattor på renhållningsfordon tidigare. På den skriftliga frågan fick jag då ett liknande svar som fick mig att undra om ministern förstår hur det fungerar i verkligheten.

Jag undrar om ministern förstår hur utsatta renhållningsarbetarna är när de står därbak eller vilket ansvar chauffören som kör har när jobbar-kompisen står därbak. Vet ministern det? Lagstiftningen på området är inte bra. I trafiken har vi många andra lagstiftningar för att skydda oss eller för att förhindra olyckor. I det här fallet finns det brister i reglerna för arbetsmiljön för den som jobbar i renhållningsbranschen.

Om vi ska färdas i ett fordon måste vi vara bältade, oavsett om vi kör i 10 kilometer i timmen eller i 120 kilometer i timmen. Om man kör moped måste man enligt vår lagstiftning ha hjälm på huvudet när man kör. Det är också förbjudet att stå utanför ett fordon när någon annan kör; då ska alla medresenärer sitta inne i fordonet och vara bältade. Och om man åker bakom föraren på en moped ska man ha hjälm.

Vi har inte lagstiftat om bilbälten och hjälmtvång för att det ska se bra ut eller för att det är kul utan för att det ska förhindra allvarliga skador eller dödsfall vid eventuella olyckor. Men när det gäller renhållningsarbetarna är det fullt lagligt att stå på en liten ståplatta bakom ett stort, tungt fordon när någon annan kör detta mitt ute i trafiken, mitt ute i trafiken utan hjälm, utan bälte eller någon annan säkerhetsutrustning när det stormar, snöar och regnar – vid den här årstiden är det dessutom ofta väldigt mörkt. Det är rent av livsfarligt och borde vara förbjudet.

Jag har träffat och pratat med skyddsombud som säger att olyckor och tillbud händer regelbundet. Det finns också ett stort mörkertal där man inte anmäler olyckor som har hänt på ståplattorna, så som att plattorna lossnar och att personer trillar ned mitt i trafiken. Det är bara en tidsfråga innan en dödsolycka inträffar.

Att förebygga arbetsolyckor är självklart viktigt för såväl arbetsgivare som skyddsombud. Det tror jag att vi alla kan vara överens om. En del skyddsombud har lyckats få sin arbetsgivare att förstå sitt arbetsmiljöansvar, och därmed har man tagit bort ståplattorna från fordonet. Men alla arbetsgivare är inte medvetna om, eller struntar rent av i, säkerheten för sina anställda. En förändring av regelverket och lagstiftningen bör ske snarast.

Har ministern någon som helst förståelse för hur utsatta renhållningsarbetarna är när de står därbak? Varför vill inte ministern göra någon förändring? Måste det hända en dödsolycka först?

När en olycka inträffar är arbetsgivaren ytterst ansvarig för arbetsmiljön och den skada som uppkommit, men enligt trafiklagstiftningen blir föraren vållande till kroppsskada om jobbkompisen skadas. Enligt skyddsombud jag har varit i kontakt med har flera allvarliga olyckor hänt. Skyddsombuden tycker att lagstiftningen måste ändras. Jag håller med dem om det.

Anf. 67 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Ann-Christin Ahlberg, för interpellationen!

Som jag nämnde i svaret omfattas ståplattan av krav i produktdirektiv. Det betyder att den är en del av en påbyggnadsprodukt till fordon som faller under maskindirektivet och ska CE-märkas. Detta är tekniskt, tycker jag, men om påbyggnaden uppfyller den harmoniserade standard som finns för avfallshanteringsfordon uppfyller den alltså maskindirektivet. En CE-märkt produkt som uppfyller en standard ska enligt EU-rätten antas uppfylla den produktens hälso- och säkerhetskrav.

Det kan låta konstigt, men på ren svenska kan man säga att ståplattan alltså betecknas som en maskin. Ett EU-direktiv, maskindirektivet, bestämmer hur maskinerna regleras. Det betyder att Sverige inte kan ändra kraven på utformningen av ståplattorna genom nationell lagstiftning. Vi kan inte heller införa generella regler som begränsar användningen av dem eftersom det alltså inte är förenligt med EU-rätten.

Självklart är det så – och det regleras också i trafikförordningens tredje kapitel – att ingen får färdas på fotsteg utanför fordonet om anordningen inte är särskilt inrättad för detta. Man måste dessutom anpassa fart och körning till trafiksäkerhetens krav. Det är grunden. Det är en maskin, men man ska självklart också uppfylla trafiksäkerhetskraven.

Arbetsmiljöverket gör bedömningen att standarden på området omfattar riskerna med dessa. Därför kan jag inte göra, och gör inte heller, någon annan bedömning.

Anf. 68 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Ja, man kan ju tycka att det är en maskin. Men i verkligheten sitter den bak på ett fordon där människor åker.

Enligt skyddsombud jag har varit i kontakt med, och som har kontaktat mig, har många allvarliga olyckor hänt. Jag kan ta några exempel. Man har tappat handgreppet och fallit av. Trots att det har varit låg fart vid de aktuella tillfällena har man fallit av mot mötande fordon och skadat både rygg och händer. Man har stigit av i farten och stukat eller brutit fotleder, ramlat av i starka kurvor och krossat skallen mot trottoaren. Det är allvarliga olyckor. Man har blivit påkörd av fordon som kommer bakifrån där en av renhållningsarbetarna stod därbak på ståplattan, ramlade ned och fick en krossad höftled – det hände sista dagen på sommarjobbet.

Detta är allvarliga olyckor, och de borde förhindras. Tycker inte arbetsmarknadsministern också det? Oavsett vad EU och andra säger måste vi här i Sverige kunna göra det vi tycker är viktigt ur ett arbetsmiljöperspektiv.

Jag pratade med en renhållningsarbetare för några dagar sedan om att det inte ska gå att stå därbak när man backar. Det säger nämligen regler-

na. Han svarade då: Det går visst att backa. Det är bara att hoppa upp på den lite högre kanten. Så gör vi ibland.

Det är ännu farligare kan jag tala om.

Det är underligt att ministern tar så lätt på frågorna. Det handlar trots allt om samhällsservice som bedrivs med våra skattemedel. Då har vi politiker ett extra ansvar. Fordonen, som ska vara säkra både för den som åker i dem och för den som passerar dem, betalas med skattemedel. Det ska också vara säkert för den som jobbar med att ta hand om våra sopor.

Det ska inte gå att köra i mer än 30 kilometer i timmen om någon står därbak. Men det går också att fixa genom att koppla ur det, vilket man gör. En del i branschen gör det för att ge en falsk tidsvinst som aldrig kan uppvägas av de risker i trafiksäkerhet och i arbetsmiljö som det innebär för den som kör eller åker därbak.

En annan anledning till att det är farligt att stå därbak är att den eller de som står där inte har någon möjlighet att kommunicera med den som kör detta stora, tunga fordon. Sikten framåt är också liten.

Plattorna ska enligt regelboken kontrolleras dagligen. Precis som ministern säger finns det regelverk kring det. Men det görs inte alltid, och där det görs vittnar chaufförerna om att det är ganska svårt att utifrån slitaget eller de sprickor som finns avgöra om plattan kommer att hålla.

Skyddsombuden berättar också att även trafikpolisen, som de har samtalat med, vill ha en förändring för att de i sin tur skulle kunna få ett medel för att stoppa detta. Är inte detta ett arbetsmiljöproblem och en risk för trafiksäkerheten som vi måste göra något åt i Sverige, ministern?

Anf. 69 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Fru talman! Det handlar inte om att jag som minister tycker att det är en maskin utan om att den bedöms vara en maskin och därför sorterar under maskindirektivet. De flesta maskiner som används i arbetslivet finns det risker med. Därför är det alltid viktigt att göra rätt riskbedömning, och det är alltid arbetsgivaren som har huvudansvaret för att arbetstagarnas säkerhet ska stå i centrum.

Sedan 2008 har Arbetsmiljöverket fått in fyra tillbud, och en olycka har rapporterats i samband med ståplatta. I den kontexten bedömer jag att de produktregleringar som finns tillsammans med trafikförordningen kompletterar varandra väl. Det handlar både om fart och om hur maskinen ska fungera. Utifrån det menar jag att det inte behövs ny lagstiftning, det är inte min utgångspunkt, och vi i Sverige kan inte genom egen lagstiftning hantera det eftersom det ingår i maskindirektivet.

Det betyder inte att jag tar lätt på olyckor, och det är extra viktigt att arbetsgivaren, när det är fråga om maskiner som det finns en risk med, tillsammans med skyddsombudet jobbar fram och gör bedömningar av hur man ska hantera riskerna så att det blir så säkert som möjligt för den som hanterar maskinen, i det här fallet ståplattan.

Anf. 70 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Jag vet inte om jag tror att arbetsmarknadsministern tar de här frågorna på största allvar. Det är en viktig arbetsmiljöfråga för dem som jobbar med det. Vi har tidigare sett att arbetsmiljön inte är någonting som regeringen sätter högt på dagordningen.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

Det finns ett stort mörkertal vad gäller dessa olyckor, vilket de skyddsombud i olika delar av landet som jag talat med vittnar om. Tillbuden som rapporteras är inte så många som de borde vara. Många av tillbuden rapporteras till arbetsgivaren, och där stannar de. Då blir frågan återigen: Har man en arbetsgivare som bryr sig om en god arbetsmiljö, tar problemen på största allvar och gör någonting åt dem, eller en som tycker att ekonomin och snabbheten går före de anställdas trygghet på jobbet? Arbetsmarknadsministern vet lika väl som jag att där finns stora skillnader.

Jag vet att skyddsombuden just nu har stoppat arbetet i södra Sverige för att det funnits brister med översynen av ståplattorna. Ståplattorna är kopplade till att jobbet ska göras på kortare tid, och lagstiftningen och reglerna är inte moderna nog. Om de hade varit moderna nog skulle de inte ha funnits i dag. Vi jobbar med många saker för att förebygga olyckor, för vi vet att olyckor sker. Frågan är bara när, och därför måste vi ha en lagstiftning och ett regelverk som gör att skadorna kan minimeras. Nu är de som jobbar helt oskyddade när de står där bak. De befinner sig mitt ute i trafiken och har varken bälte, hjälm eller annat skydd. Det är farligt och behöver ses över. Vi socialdemokrater vill i alla fall få till en ändring.

Anf. 71 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Fru talman! Ja, man kan absolut driva den här frågan. För mig är utgångspunkten att våra maskiner ska vara harmoniserade med EU-rätten och att våra arbetstagare naturligtvis ska ha en säker arbetsmiljö. Därför är det viktigt att följa både trafikförordningen och de arbetsmiljoregler som finns. Om skyddsombudet anser att man i en situation inte har tillräcklig säkerhet, att det är farligt, då ska man ingripa. Det är därför viktigt att jobba med riskbedömning, se till att det fungerar som det ska och att de regler som finns följs så att människor inte utsätts för fara.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på interpellation 2013/14:143 om kvinnors arbetssituation

Anf. 72 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Fru talman! Ann-Christin Ahlberg har frågat mig vad jag avser att göra för att förbättra arbetsvillkoren för många kvinnor och om jag avser att arbeta för att förbättra förutsättningarna för att kvinnor ska kunna arbeta. Ann-Christin Ahlberg har också frågat mig om jag kommer att lägga fram några konkreta förslag till riksdagen.

Som arbetsmarknadsminister är det min viktigaste uppgift att arbeta för att alla som kan, både kvinnor och män, ska ha möjlighet att arbeta. Goda arbetsvillkor är ett viktigt mål för arbetslivspolitik. Självklart ska kvinnor och män ha samma möjligheter att trivas och utvecklas i sitt arbete.

Regeringen har under både föregående och innevarande mandatperiod genomfört stora satsningar. Nästan 1 miljard kronor har under denna mandatperiod anslagits till särskilda jämställdhetsinsatser. Samtidigt bedriver regeringen ett långsiktigt och systematiskt arbete för att de jämställdhetspolitiska målen ska genomsyra regeringens politik inom samtliga ansvarsområden.

Möjlighet till omsorg för barn under så kallad obekväm arbetstid är särskilt viktigt för ensamstående föräldrar och särskilt kvinnor. Enligt den nya skollagen, som började gälla 2011, ska kommuner sträva efter att erbjuda omsorg i den omfattning som behövs med hänsyn till bland annat föräldrarnas förvärvsarbete eller studier. Sedan den nya skollagen infördes har antalet kommuner som erbjuder omsorg på obekväm arbetstid ökat något, likaså antalet inskrivna barn.

Det är riktigt som Ann-Christin Ahlberg säger att det finns undersökningar och kunskap som visar att det finns problem när det gäller kvinnors villkor i arbetslivet. Jag menar dock att det fortfarande finns många viktiga kunskapsluckor som behöver fyllas. Vi vet att kvinnor oftare är sjukskrivna, men vi behöver veta ännu mer om orsakerna. Vi vet att kvinnor i högre grad än män uppger att ohälsan är arbetsrelaterad, men vi behöver mer kunskap om sambanden mellan arbetsmiljöfaktorer och olika besvär. Detta är bara några exempel på frågor som mer systematiskt behöver belysas utifrån ett könsperspektiv.

Regeringen har därför redan vidtagit en rad olika initiativ inom flera olika politikområden. Det handlar både om att få en klarare bild av olika orsakssamband och om konkreta åtgärder.

Regeringen har tillsatt en delegation för jämställdhet i arbetslivet som ska sammanställa och tillgängliggöra kunskap om kvinnors och mäns olika villkor och möjligheter i arbetslivet och de förhållanden som ligger till grund för skillnaderna. I delegationens uppdrag ingår att stimulera till debatt och lämna förslag på insatser som kan främja jämställdhet i arbetslivet och minska lönegapet mellan kvinnor och män. Uppdraget ska redovisas senast den 24 oktober 2014.

Arbetsmiljöverket fick 2011 ett uppdrag från regeringen att utveckla och genomföra särskilda insatser för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet på grund av arbetsmiljörelaterade problem. I uppdraget ingår att hämta in kunskap, informera, utbilda inspektörer och genomföra nationella inspektionsaktiviteter. Uppdraget ska genomföras till och med 2014.

Detta är några exempel på åtgärder som pågår inom arbetslivsområdet. Därutöver pågår som sagt även åtgärder av betydelse för kvinnors arbetsvillkor inom flera andra politikområden.

I avvaktan på de förslag som Delegationen för jämställdhet i arbetslivet ska lämna avser jag inte att nu vidta några ytterligare åtgärder.

Anf. 73 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Det är ett väldigt tydligt svar. Regeringen kommer inte att göra någonting för att kvinnor ska få bättre arbetsvillkor. Det framgår mycket tydligt av svaret.

Vi socialdemokrater har redan insett det. Regeringens utredningar ska vara klara efter valet 2014, vilket tydligt visar att den moderatledda regeringen inte vill göra någonting för att kvinnor ska få möjligheter till ett

bättre arbetsliv och till bättre arbetsvillkor, detta trots att vi har mycket kunskap och fakta om vad som behöver göras och många utredningar redan är gjorda.

Handels skriver i sin rapport *Hit men inte längre?* att av de medlemmar som jobbar i detaljhandeln arbetar 69 procent av kvinnorna deltid. En av fyra säger att de hindras att jobba heltid på grund av barnomsorgens öppettider och att utvecklingen inom branschen mer och mer går mot att arbeta på obekväm arbetstid. Samtidigt vet vi att många kommuner inte kan erbjuda barnomsorg på obekväm arbetstid. Enligt rapporten tycker medlemmarna inte att man har utökat med nya platser eller gett möjlighet till barnomsorg på obekväma arbetstider.

Två av tre tycker att äldreomsorgen blivit mycket sämre de senaste åren. Kommunal har i en rapport redovisat att ca 100 000 människor, oftast kvinnor, går ned i arbetstid eller faktiskt lämnar arbetslivet för att de inte litar på omsorgen om deras nära och kära. Bra barnomsorg och äldreomsorg är oerhört viktigt för kvinnor och för kvinnors möjlighet till egen försörjning. Det är också en förutsättning för att kunna ta de jobb som finns eller erbjuds. Men regeringen gör ingenting åt det, utan säljer i stället ut och experimenterar med vår gemensamma välfärd.

Ministern tar upp regeringens så kallade satsning på jämställdhet, men det är ju bara ett siffertricksande för att dölja den verkliga förlusten för kvinnor. Alla dessa skattesänkningar har gett mest till högavlönade män. Om regeringen hade haft viljan att få ett jämställt arbetsliv skulle man ha satsat på politiska förslag och fattat beslut som gett faktiska resultat. Ca 92 miljarder kronor har regeringen sänkt skatterna med, och vinnarna är – som de säger på galorna – männen. Jag undrar om kvinnorna ens var nominerade.

I stället borde man utjämna de orättvisa skillnaderna mellan kvinnor och män och se till att minska de brister som finns i vår gemensamma välfärd. Om man hade drivit på jämställdhetsarbetet genom barnomsorg på kvällar, nätter och helger och äldreomsorg av god kvalitet hade kvinnor och män kunnat jobba. En bättre arbetsmiljö skulle göra att kvinnor kunde och orkade jobba heltid utan att riskera sin hälsa. Det är sådana politiska förslag som ger resultat och möjligheter för kvinnor att få villkor som mer liknar männens.

Fru talman! På en punkt håller jag dock med arbetsmarknadsministern: Det behövs mer forskning om varför kvinnor är sjuka mer än män och anser att ohälsan är kopplad till arbetslivet. Men om nu regeringen tycker att det är viktigt, varför lade ni då ned arbetslivsforskningen det första ni gjorde när ni tog över makten? Det är mer än sju förloerade år för forskningen om kvinnors ohälsa kopplad till arbetslivet.

Anf. 74 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Jag tycker att arbetsmarknadsministern var ödmjuk när hon pratade om våra satsningar på jämställdhetsområdet. Vi debatterade jämställdhet här tidigare i veckan, och då nämnde jag att Alliansen har gjort historiska satsningar på jämställdhetsområdet sedan maktskiftet. Åren 2007–2010 tiodubblades satsningarna på området i jämförelse med vad tidigare regeringar gjort. 1,6 miljarder investerades på området. Som ministern sade är det 1 miljard mellan 2011 och 2014. Detta är den största satsning på jämställdhet som har genomförts i Sverige. Det bör

man ta i beaktande om man säger att alliansregeringen inte har genomfört några satsningar eller inte har några svar på detta viktiga område.

Vi har utmaningar när det gäller jämställdhet mellan män och kvinnor. Det är vi överens om i den här kammaren. Men internationellt ligger Sverige bra till. Med det sagt har vi ändå mer att göra. Ett europeiskt jämställdhetsinstitut har framarbetat ett index, Gender Equality Index. Man bedömer kvinnors och mäns villkor i medlemsländerna utifrån kategorier som arbete, pengar, kunskap, tid, makt och hälsa. Värdet 100 i indexet innebär full jämställdhet. Sverige ligger på 74,3, följt av Danmark och Finland. EU-snittet är 54. Vad gäller sysselsättningsgraden bland män och kvinnor ligger vi i Sverige högt. I går kom nya siffror från SCB i en AKU som visar att fler kvinnor har ett jobb att gå till. Det tycker jag är en positiv utveckling.

Som sagt har Alliansen fört en politik för fler jobb och för fler vägar till arbete. Vi har ökat och förbättrat drivkrafterna för arbete och minskat utanförskapet. Vi kollar bland annat på att motverka långvarig sjukfrånvaro. Det är viktiga insatser. Jobbskatteavdraget nämns som det onda här i världen av Socialdemokraterna, samtidigt som man har accepterat de fyra första jobbskatteavdragen. Man är emot det femte jobbskatteavdraget ett par veckor till, men efter årsskiftet är man för även det femte. Vi har RUT-avdraget, som underlättat för familjer och individer att få livspusslet att gå ihop. Inom föräldraförsäkringen finns mer att göra. Vi har arbetat med en jämställdhetsbonus för att göra det möjligt för föräldrar att dela den lika. Jämställdhetsbonusen har förbättrats med tiden, och vi är öppna för att den ska justeras ännu mer. Det finns en ökad kunskap och efterfrågan. Uppföljning görs och ska göras av SCB.

Jämställdhet är ett prioriterat område för Alliansen och kommer att fortsätta att vara det.

Anf. 75 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Man skulle kunna säga så här: Moderaternas devis är att det är bättre att satsa på den som är rik och frisk än på den som är fattig och sjuk. Sjuktalet och ohälsan stiger för kvinnor. Trenden har vänt ordentligt. Mycket av detta är relaterat till arbetslivet.

Fru talman! Det är två frågor jag tänkte att jag skulle ta upp i den här debatten med arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson. Den första handlar om den diskussion som förs mellan Sverige som nation och EU-kommissionen om tillfälliga anställningar och korta och otrygga jobb.

Jag träffar massvis med ungdomar. De allra flesta som hamnar i färlan där de aldrig kan få en tillsvidareanställning utan får hoppa mellan jobben är kvinnor. Detta har kritiserats efter att TCO anmälde svenska staten till EU-kommissionen. Nu har regeringen avisat att man inte tänker göra någonting åt det här. Man tycker att man har en fullgod lagstiftning här i Sverige. Man säger att flexibiliteten på arbetsmarknaden kräver att speciellt kvinnor får ta korta och otrygga anställningar.

Vissa är anställda på 0 procent. Kontraktet säger att man är anställd en timme i veckan. Då ingår i kontraktet att man kommer när arbetsgivarer ringer. Man vet inte riktigt när man ska jobba, hur mycket och så vidare. Det är väldigt många som sitter fast i detta.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

Nu har det framkommit i medierna att EU-kommissionen för en dialog med regeringen om detta, men man häpnar när man läser om det. Detta kan naturligtvis arbetsmarknadsministern svara på. Det står att statsminister Reinfeldt har sekretessbelagt dialogen mellan regeringen och EU-kommissionen i detta ärende. Är det sant, Elisabeth Svantesson, att den har blivit sekretessbelagd? I så fall, varför? Jag är helt oförstående inför detta.

Den andra frågan jag vill ta upp har väldigt mycket med kvinnor att göra och är dessutom kopplad till frågan om korta, tillfälliga och otrygga jobb. Det handlar om de kvinnor som arbetar i olika butiker och råkar ut för våld, hot och rån. Nu säger man från Handelsanställdas förbund, fru talman, att det har gått över gränsen; det är nu i genomsnitt mer än två butiker som rånas varje dag i Sverige, och det blir fler och fler. Bankerna hanterar inte kontanter. Man transporterar dem i säkra pansarbilar. Men ute i butikerna samlas de på hög och blir mycket eftertraktade av rånare. Det är ett jättestort arbetsmiljöproblem, speciellt för de många kvinnor som arbetar där.

Det finns ett tillkännagivande om våld och hot. Vi förväntar oss att regeringen ska återkomma. Man säger att man bereder frågan, men vi hör ingenting. Vad är det som händer?

Fru talman! Min första fråga handlar alltså om de tillfälliga anställningarna och trycket från EU. Dialogen har blivit sekretessbelagd, får vi läsa. Vad vet vi om detta, och vad kan Elisabeth Svantesson svara?

Min andra fråga är: Varför händer det ingenting när det gäller situationen för de många kvinnor som är utsatta för våld, hot och rån i butiker?

Anf. 76 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar Ann-Christin Ahlberg för interpellationen.

Jenny Petersson redogjorde för vad alliansregeringen under de här sju åren gjort för att stärka kvinnor på olika sätt. Det är en mängd saker som gjorts. Det hon också var inne på och som jag tycker är otroligt viktigt är att vi har en politik som leder till att jobben växer till, som underlättar för företag att anställa och som gör att vi sänker trösklar för dem som har svårare att komma in.

Det är någonting av det allra viktigaste för att underlätta för kvinnor. Men kanske lika viktigt är det faktum att vi inte tyckte att det var en speciellt trevlig idé att så många kvinnor som blev sjukskrivna lämnades i sjukskrivning år efter år, år efter år, och aldrig fick en chans att komma tillbaka.

De fick aldrig den inplanerade träffen med Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan eller någon rehabilitering. De lämnades, och väldigt många av dem förtidspensionerades och har i dag en otroligt låg inkomst. Det var ett svek som jag inte någonsin tänker att vi ska se igen.

Nu ser vi att sjukpenningtalet ökar och att kvinnor i större utsträckning än män har drabbats av psykisk ohälsa de senaste åren. Exakt vad den sjukfrånvaron beror på vet vi inte. Det är därför som regeringen och min kollega Ulf Kristersson nu har sjösatt åtta olika analysuppdrag.

Även om Arbetslivsinstitutet inte finns pågående forskning. Det finns många forskare som är duktiga på området. De har fått analysuppdrag för

att ge oss en bättre förståelse för och kunskap om varför sjukfrånvaron nu ökar så att vi kan göra någonting åt den.

En annan viktig fråga är frågan om deltid och heltid på arbetsmarknaden. Den är väldigt relevant. Vi vet att arbetstiden skiljer sig åt mellan män och kvinnor. Det är också en orsak till att kvinnor bland annat har en lägre inkomst.

Vi vet att 90 procent av männen jobbar heltid och att en tredjedel av de sysselsatta kvinnorna jobbar deltid. Vi vet att många av de kvinnorna önskar att gå upp i heltid.

Här har vi och våra kolleger ute i kommunerna, både Ann-Christin Ahlbergs och mina kolleger, ett stort arbete att göra som arbetsgivare i kommuner och landsting att se till att människor har rätt till heltid. Till exempel har alliansstyrda Stockholms stad infört rätt till heltid för sina 38 000 anställda.

Jag tror inte att lagstiftning är rätt väg att gå. Det är en fråga för arbetsmarknadens parter. Om man värnar den svenska modellen ska man också värna den i den här frågan.

När det gäller frågan om visstid återkommer jag till en lång, intensiv och intressant debatt om visstidsförhållandet nästa vecka.

Vi vet att Eurostat säger att Sverige är ett av de länder i Europa som har det största inflödet från visstid till fastanställning. Det är väldigt viktigt att ha med sig.

Vi återkommer till den diskussionen nästa vecka.

Anf. 77 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Jag har en interpellationsdebatt med arbetsmarknadsministern och inte med hennes partikamrat. Jag tar inte upp någon debatt utifrån hennes inlägg.

Kommunal har skrivit en rapport, *Visstid på livstid*. Den handlar om otrygga anställningar. Där redovisar de att under den senaste femårsperioden har antalet visstidsanställda ökat med 24 000 personer från en redan hög siffra som var 128 000 personer 2008. De var visstidsanställda bara inom Kommunals avtalsområde. År 2012 hade det ökat till 152 000 personer, och det fortsätter att öka nu i år också.

Lägg därtill att visstidsanställda oftare arbetar deltid än tillsvidareanställda. Inom Kommunals avtalsområde arbetar ungefär 90 procent av de fast anställda heltid medan visstidsanställda arbetar ca 50 procent av en heltid.

Visstidsanställda är ofta kvinnor och har också lägre lön. Inom Kommunal har de ca 15 procent lägre grundlön än en tillsvidareanställd har. Summan av det blir att en visstidsanställd bara har ca 50 procent av den faktiska arbetsinkomsten mot vad en tillsvidareanställd har.

Inom dessa avtalsområden har regeringens finansminister Anders Borg sagt att löneläget är för högt. Även en annan minister i regeringen, Annie Lööf, har synpunkter och tycker att ingångslönerna är för höga och ska sänkas med 25 procent. Regeringen och dess minister driver en politik och uttalar sig tydligt om att kvinnor borde ha än lägre löner.

Det är just de personerna som Kommunal tar upp i sin rapport som jobbar inom det avtalsområde där Anders Borg tycker att det är för högt löneläge och som Annie Lööf vill sänka ingångslönerna för. Det är ofta de som har de låga ingångslönerna. Dem vill hon sänka med ytterligare

Prot. 2013/14:46
13 december

Svar på
interpellationer

25 procent. Det är också de som har ofrivilliga deltider eller bara några timmar som de får arbeta per dag. Tycker ministern att de ska bli ännu fattigare, eller tycker ministern att de ska ha fler jobb och ändå bli fattiga utifrån lönen?

I rapporten tar man upp: Varför ökar visstidsanställningarna? Regeringen ändrade lagstiftningen när den tog över makten så att man kan stapla fler visstidsanställningar på varandra. Det är inte så att människor har dessa låga löner, deltider eller timmar bara när de är unga, utan det har de ganska högt upp i åldrarna.

I Kommunals rapport har man tittat på Kommunals medlemmar. Men man vet att de som är oorganiserade har ännu sämre villkor. Om vi vill kan vi politiker påverka.

Ni skriver själva i er budgetbilaga: En förutsättning för att kvinnor ska få mer nytta av jobbskatteavdraget är att kvinnor ska arbeta mer. Då behövs fler heltider, och inte lägre lön. Kvinnor måste få barnomsorg och äldreomsorg, inte sämre välfärdstjänster. Mammor och pappor måste dela mer lika vid föräldraledighet, inte att papporna ska få mer betalt. Arbetsmiljön måste bli bättre, inte sämre. Kvinnor måste få tillgång till makten både när det gäller sina egna liv och i maktens rum, inte stängda dörrar eller glastak.

Men vad blev det? Det blev en tummetott. Det blev delegation och uppdrag som ska redovisas efter valet 2014. Det duger inte att säga att det är en jämställdhetssatsning.

Anf. 78 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Jag tycker att det är anmärkningsvärt att Ann-Christin Ahlberg i sitt inlägg här står och drar exempel från en av parterna i Kommunals olika rapporter med mera.

Det är bra med kunskapsunderlag. Men som vi vet kännetecknas den svenska arbetsmarknaden fortfarande av en könsmässig segregering där kvinnor och män till stor del arbetar i olika yrken och sektorer.

Skillnader avseende sektor, yrke, befattning och arbetad tid får konsekvenser för kvinnors och mäns löner. Tyvärr, fru talman, arbetar just kvinnor i yrken och i sektorer där lönerna är lägre.

Politiker har en roll att stifta lagar och se till att ge redskap till parter, och så vidare. Men sedan är det upp till parterna att bra avtal träffas som ger förutsättningar. Här kan man se att det finns skillnader när det gäller olika yrken och sektorer. Det finns betydligt mer att göra.

Som jag nämnde har Alliansen och regeringen gjort satsningar på jämställdhetsområdet. Politiken ligger fast. Målen som vi i denna kammar är överens om är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Här för regeringen en målmedveten politik.

Jämställdhet är och kommer fortsatt att vara ett prioriterat politikområde för Alliansen. Det är centralt för Sveriges fortsatta utveckling och tillväxt.

Anf. 79 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Jag ställde två konkreta frågor till arbetsmarknadsministern som har med kvinnors arbetssituation och arbetsliv här i Sverige att göra.

Den första gällde att man i Sverige kan stapla otrygga visstidsanställningar på varandra. EU-kommissionen kritiserade detta och har bett Sverige göra en rättelse. Regeringen har svarat: Det behövs ingen rättelse, utan vi tycker att det fungerar bra. Det tycker inte vi socialdemokrater. Vi är mycket kritiska till detta. Det är även TCO och andra organisationer.

Då har detta uppstått att dialogen mellan kommissionen och regeringen har sekretessbelagts i Regeringskansliet. Det är oerhört allvarligt. Det betyder att Elisabeth Svantesson säger att svaret kommer att lämnas nästa vecka.

Hon kan väl svara i dag! Jag förstår inte varför hon inte ens kan kommentera det. Jag tycker att det är allvarligt. Det är i alla fall Sveriges riksdag vi befinner oss i, demokratins högborg. Där ska det talade ordet flöda och information utges. Då kan vi få svar på den frågan.

Min andra fråga, fru talman, gällde att det finns ett tillkännagivande från riksdagen som säger att regeringen ska återkomma tillsammans med parterna med ett program för att beivra och minska våld och hot i butiker. Men det kommenterade hon inte ens. Det är så många butiker som blir rånade, med hot på liv och död. Det är svåra arbetsmiljöproblem, och det vill hon inte säga någonting om.

På den första frågan konstaterar jag att hon säger att hon kommer att svara nästa vecka. Det tycker jag är otillfredsställande. Det var en enkel, konkret fråga, som en minister borde ha kapacitet att svara på i dag. Den andra frågan vill hon inte ens kommentera, fast det är ett uppdrag som är givet av riksdagen till regeringen.

Frågan är: Varför gör hon ingenting åt det? Det hoppas jag få svar på i dag.

Anf. 80 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Ann-Christin Ahlbergs interpellation är viktig. Att kvinnor och män har samma förutsättningar och möjligheter på arbetsmarknaden är en enormt viktig fråga. Det handlar om inflytande, makt och ekonomi.

En del av det som Ann-Christin Ahlberg nämner i sin interpellation handlar om barnomsorg och att möjliggöra för kvinnor att arbeta. Barnomsorgsfrågan är väldigt viktig runt om i våra kommuner.

Jag tycker att det är glädjande att vi under åren 2010–2012 har sett att det är fler kommuner som erbjuder barnomsorg på obekväm arbetstid. Det har ökat från 118 till 151. Det var 4 000 barn 2010, och det var 5 000 barn 2012. Det är ett steg i rätt riktning. För perioden 2013–2016 har regeringen också riktat ett statsbidrag om 108 miljoner kronor för att stimulera denna utveckling.

En annan fråga som jag var inne på tidigare handlar om arbetsmiljön. Det uppdrag som Arbetsmiljöverket fick av regeringen 2011 handlade om att utveckla och genomföra särskilda insatser för att förebygga att kvinnor slås ut från arbetslivet.

Många kvinnor upplever att de inte orkar stanna kvar; man blir sjuk-skriven, man kanske inte har en väl fungerande arbetsmiljö och man orkar inte ens jobba tills man blir 65. Det är en otroligt viktig fråga för de enskilda kvinnorna, och för samhället i stort såklart. Det handlar om

deras ekonomi, som påverkar deras framtid, men det handlar också om att kunna stanna kvar och vara behövd under hela sitt arbetsliv.

Det uppdrag som Arbetsmiljöverket har fått handlar om att inhämta kunskap, informera, utbilda inspektörer och genomföra speciella inspektionsaktiviteter. Det uppdraget ska genomföras till och med 2014, och sedan ska det integreras i den ordinarie verksamheten på Arbetsmiljöverket. Jag ser fram emot det resultatet, för jag tror att det är centralt. Det är också därför som vi har gett Arbetsmiljöverket det uppdraget.

Det är tjänstemän som beslutar vad som ska vara sekretess och inte, men vi kommer in på det också nästa vecka, har jag en känsla av.

Visstidsanställningarna är viktiga på svensk arbetsmarknad. Det är viktigt att de finns. Jag tror att också Raimo Pärssinen tycker att det är viktigt. Det ska inte missbrukas. Sedan kan man ha olika syn på hur direktivet tillämpas. Vi menar i grunden att vi följer EU-direktivet. Det finns inte heller någon dom från kommissionen om att man skulle ha staplat visstidsanställningar på varandra så att det är ett lagbrott. Det är en dialog som vi för. Vi har fört en dialog om detta med kommissionen under flera år. Raimo Pärssinen vet också att det finns två olika Ds som är skrivna i Regeringskansliet angående detta. Men dialogen fortsätter.

Fortfarande är det så att visstidsanställning för många är en väg in. Utflödet är också stort i Sverige fram till tillsvidareanställningar. Det är viktigt för kvinnor, men det är också viktigt för män och för unga, att få en fast förankring på svensk arbetsmarknad. Men ofta är vägen dit för många en visstidsanställning.

Anf. 81 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Det blir ännu tydligare efter dagens interpellationsdebatt att regeringen inte tycker att det är så viktigt att prata om kvinnors låga löner. Med Annie Lööf och Anders Borg i regeringen riskerar kvinnor än lägre löner. Utifrån de beslut som ni tidigare har tagit i regeringsställning och som era partikamrater har röstat för i denna kammare riskerar det att bli än värre.

Konsekvenserna har blivit att allt fler kvinnor får visstidsanställningar, och det får man dras med högt upp i livet. Vi vet att visstidsanställningarna påverkar inte bara den dagliga inkomsten utan också om man blir sjuk eller arbetslös. Ministern var inne på att man får låg ersättning när man blir sjuk, men vad blir följden när man ökar det här?

Det går bra att prata bort saker och ting och skriva att man har gjort en satsning. Jo, man har satsat på papperet, nästan 1 miljard, som du skriver. Men det är ju en tummetott, eftersom det ska redovisas först i oktober 2014. Det är verkligen ett bevis på att ni inte vill göra någonting åt det, för det är efter valet. Ni vet inte ens om ni har makten att förändra.

Kunskap finns, och viljan är det som saknas i regeringen. För 92 miljarder, som är ungefär den skattesänkning ni har gjort, skulle man ha kunnat göra väldigt mycket för ett jämställt arbetsliv: bättre barnomsorg, bättre äldreomsorg men framför allt en bättre arbetsmiljö för många kvinnor samt heltider. Framför allt skulle kvinnor kunna få en möjlighet till egen försörjning och inte riskera sin hälsa.

Fru talman! Fler kvinnor sysselsatta – det var ett tema i gårdagens AKU.

Fler kvinnor har mer i plånboken, har större egenmakt och får behålla mer av sin lön.

Fler föräldrar använder sig av jämställdhetsbonus för att ha ett mer jämställt föräldrauttag.

Vi undersöker vad den sämre arbetsmiljön beror på och vad vi kan göra mer.

Fler kvinnor lämnas inte i åtta, tio och tolv år, till och med längre ibland, i långtidssjukskrivningar och sedan förtidspensionering, där man inte har någonting att leva av.

Detta är någonting av det som vi har gjort under de här åren. Men vi vill fortsätta – det finns mycket mer att göra.

Jag tycker att det är viktigt att Jämställdhetsdelegationen arbetar fram sina förslag. Det kan vara efter valet, men jag tror fortfarande att det är viktigt att de förslagen kommer fram. Vi arbetar aktivt hela tiden för att kvinnor ska få det bättre och för att kvinnor ska öka sin ekonomiska frihet.

Vi kan göra en hel här i riksdagen, men mycket kan göras ute i våra kommuner, hos våra kolleger och partikamrater runt om i landet, för rätten till heltid och för större makt över sin arbetstid. Vi tror inte på lagstadgad heltid, men vi tror att parterna har ett enormt stort ansvar för att möjliggöra för fler kvinnor att jobba heltid så att man kan försörja sig själv.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på interpellationerna 2013/14:145 och 148 om en trygg och säker arbetsmiljö

Anf. 83 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-
SON (M):

Fru talman! Kerstin Nilsson har frågat mig vad jag avser att göra för att säkerställa att arbetsmiljöarbetet åter får den prioritet som behövs för att Sverige ska vara ett föregångsland när det gäller arbetsmiljöarbetet så att vi kan minimera att sjukdomar och skador kommer av en sjuk eller farlig arbetsmiljö. Maria Stenberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att anställda inom bemanningsbranschen inte i större utsträckning än andra anställda ska drabbas av olyckor och skador i arbetslivet.

Arbetsmiljöfrågorna har hög prioritet. Regeringen menar dock att det inte bara handlar om hur mycket resurser som satsas utan också om hur resurserna används.

Sedan 2007 har Arbetsmiljöverket effektiviserat sin verksamhet och sänkt sina driftskostnader väsentligt. De har också utvecklat sin information och kunskapsspridning så att fler kan nås av den kunskap som behövs för att göra rätt i arbetsmiljöarbetet.

*Svar på
interpellationer*

Kerstin Nilsson tar bland annat upp företagshälsovården. Här kan konstateras att det bidrag som var sökbart för företagshälsovården utnyttjades dåligt. Arbetsgivarna har därmed inte fått stöd för att vidta tidiga och arbetsplatsnära rehabiliteringsinsatser, vilket var syftet med bidraget. Regeringen bedömer att det finns fortsatt behov av stöd för att öka återgången i arbete och föreslår därför att bidraget i stället riktas direkt till arbetsgivarna. De anslagna medlen ökas stegvis under de första tre åren.

Vad gäller Maria Stenbergs fråga vill jag understryka att alla arbetstagare ska kunna känna sig trygga på arbetsplatsen, oberoende av anställningsförhållanden. Möjligheten att hyra in arbetskraft är en viktig del av dagens arbetsliv, men det är inte acceptabelt att inhyrda från bemanningsföretag har sämre arbetsmiljöförhållanden än andra.

Arbetsmiljölagen är mycket tydlig med att bemanningsföretaget har det övergripande arbetsmiljöansvaret för alla anställda. Därutöver är den som anlitar inhyrd arbetskraft för att utföra arbete i sin verksamhet skyldig att vidta de skyddsåtgärder som behövs i detta arbete.

Arbetsmiljöverket har under perioden 2011–2013 genomfört en tillsynsatsning riktad mot bemanningsbranschen. Under satsningen gjorde Arbetsmiljöverket över 1 000 inspektioner och uppföljningsbesök hos bemanningsföretag och kundföretag. Verket har därmed nått ut till många aktörer i branschen med information om regler och ansvarsförhållanden. Detta är mycket viktigt för att sprida kunskap och skapa ökad medvetenhet om ansvarsförhållanden och den särskilda arbetsmiljöproblematiken i bemanningsbranschen. Arbetsmiljöverkets rapport angående tillsynsatsningen visar att det finns mycket att arbeta med såväl i de inhyrande företagen som i bemanningsföretagen.

I sammanhanget måste man ändå komma ihåg att Sverige i en internationell jämförelse ligger väl till när det gäller arbetsmiljö. Sverige har ett betydligt lägre antal anmälda arbetsolyckor med sjukfrånvaro per 100 000 anställda än genomsnittet inom EU, och endast ett fåtal länder inom EU har färre dödsolyckor per 100 000 anställda. Det innebär inte att vi kan vara nöjda. Varje person som skadas eller drabbas av ohälsa på grund av arbetet är en för mycket. Fortsatta ansträngningar måste göras för att minska riskerna.

Förste vice talmannen konstaterade att Maria Stenberg (S), som framställt en av interpellationerna, inte var närvarande i kammaren.

Anf. 84 KERSTIN NILSSON (S):

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Men när ministern säger att arbetsmiljöfrågorna har hög prioritet tycker jag att det klingar lite falskt. När ministern säger att det inte bara handlar om hur mycket resurser, alltså pengar, som satsas utan också om hur resurserna används håller jag med henne – men bara delvis. Det är väl självklart att varje satsad krona ska användas effektivt. Självfallet ska Arbetsmiljöverket precis som alla andra myndigheter ständigt jobba för att bli så bra och effektiva som möjligt.

Sedan hörde jag att ministern stolt sade att Arbetsmiljöverket sedan 2007 har effektiviserat sin verksamhet och sänkt sina driftskostnader väsentligt. Ja, men hade de något val? Mindre pengar in ger mindre pengar ut hur man än räknar. Men det finns en gräns för när de minskade

anslagen får negativ effekt på verksamheterna. Den gränsen har nåtts, och värre blir det.

Arbetsmiljöverket har för små och alltmer krympande resurser. Specialistkompetens riskerar att försvinna när allt ska plattas ned och alla ska göra allt. ILO rekommenderar att det finns en arbetsmiljöinspektör på 10 000 anställda. Vi har en på 17 000. För ett tag sedan hörde jag arbetsmiljöinspektörer be och tiggat sina kolleger som var på väg att gå i pension: Stanna! I dag måste tre pensionärer gå innan man får en ny inspektör. Det får mig att undra hur arbetsmiljöinspektörerna har det med sin egen arbetsmiljö. När ska vi börja med utbrändhet och sjukskrivningar i den gruppen?

Inspektionerna har minskat, och verket har svårt att följa upp sina förelägganden och beslut. Skyddsombuden har fått ta en allt större roll, som de ofta inte är utbildade för. Vi vet också att det saknas villiga skyddsombud på många arbetsplatser. Det är inte enkelt att vara skyddsombud. Det kan få konsekvenser hos vissa arbetsgivare när man jobbar som skyddsombud eller har ett fackligt uppdrag.

I tidningen Arbetet, som jag har med mig här, kunde vi nyligen läsa att skyddsombuden inte får den uppbackning de behöver. Metall säger: Arbetsmiljöverket har i dag gått från sin tidigare tillsynsverksamhet till att bli en informationsmyndighet. Byggnads säger: Det stöd som de regionala skyddsombuden har haft från verket har försämrats, och förtroendet för myndigheten har minskat. Här står också om arbetsgivare som skratrar åt skyddsombuden när de "hotar" med Arbetsmiljöverket.

För mig handlar effektivisering inte om minskade resurser utan om hur man med befintliga resurser ska kunna göra ett ännu bättre arbetsmiljöarbete. Ministern säger att vi ska komma ihåg att Sverige i en internationell jämförelse ligger väl till när det gäller arbetsmiljö. Det är väl bra, men ska vi nöja oss med det? Är det ett svar vi ska ge till dem som skadar sig på eller blir sjuka på jobbet? Vi ligger bra till – ska vi säga så? Är det att ha hög prioritet?

Vad menar ministern egentligen med att fortsatta ansträngningar måste göras för att minska riskerna? Vad är det som ska eller, rättare sagt, kan göras med minskade resurser och anslag?

Anf. 85 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Arbetsmarknadsministern säger i svaret att det finns mycket att arbeta med såväl i de inhyrande företagen som i bemanningsföretagen. Det är en lite knepig fråga.

Hon säger också att det inte är acceptabelt att inhyrda från bemanningsföretag har sämre arbetsmiljöförhållanden än andra. Det är känt i bemanningsbranschen att när man kommer till arbetsplatser som inhyrd så får man göra de jobb som de andra inte riktigt vill göra. Det är lite tuffare och lite hårdare jobb på många ställen.

Man får inte heller någon riktig introduktion när man kommer dit. Det är därför man har kunnat konstatera att olycksfallsfrekvensen är högre, speciellt bland de unga, i bemanningsföretagen. Detta måste man hantera på något sätt. Det finns även oklarheter när det gäller ansvarsområden och ansvarsgränser mellan de inhyrda och de företag som hyr in.

Prot. 2013/14:46
13 december

Svar på
interpellationer

Det finns mycket att arbeta med, säger Elisabeth Svantesson. Kan vi få exempel på vad regeringen tänker göra när det gäller just detta speciella fall med bemanningsföretag? Det finns mycket att arbeta med.

Vi kan konstatera, precis som Kerstin Nilsson föredömligt sade, när det gäller resurser – jag hoppas att Elisabeth Svantesson lyssnar – att många klagomål nu allt oftare gäller att Arbetsmiljöverket inte kommer när man kallar på dem. Till och med när det gäller allvarliga saker som våld och hot i butiker får Handels vänta. Detta är ett vittnesmål som sprider sig från fler och fler förbund. Jag läser igenom sammanställningar av regionala skyddsombuds rapporter som kommer från alla förbund.

Det nya sanktionssystem som ska sättas i sjön den 1 juli 2014 kritiserar av TCO och LO. De säger att det nya systemet blir tandlöst nu när Arbetsmiljöverket avlövas som det görs. Det finns alltså sämre möjligheter att komma ut och kolla och inspektera och sätta sanktionssystemet i verket.

Som jag har sagt tidigare klarar man inte riktigt av den viktiga bevakningen gentemot EU och det arbete som finns där. Som jag tidigare hävdade saknar man också specialkompetens. Man kan inte fylla på. Det handlar också om att det blir svårare inspektioner. De psykosociala arbetsmiljöproblemen är ingenting som man går in och löser direkt. Man kan inte gå in och säga att en viss person har anmält att det sker kränkande särbehandling, utan man får gå in i gruppen och börja bearbeta den för att nysta ut det hela och skaffa sig en bild av var problemet egentligen ligger.

Avlövningsen ger alltså negativt resultat. Min fråga är dock om det finns så mycket att göra här. Om vi tittar på bemanningsföretagen också, vad tänker ministern göra? Vi har ju konstaterat att det är stora bekymmer. Hon skriver att det är oacceptabelt att man har sämre arbetsmiljöförhållanden än andra om man är inhyrd. Då blir jag riktigt nyfiken och intresserad.

Jag håller med ministern. Det är oacceptabelt. Vi socialdemokrater har förslag om detta, men jag tänkte först efterhöra ministerns förslag.

Anf. 86 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Bemanningsanställdas situation på arbetsmarknaden har varit oerhört uppmärksammas den senaste tiden. Det kom en beställd studie, och Arbetsmiljöverket har gjort en särskild granskning av branschen. Det påstods att man var väldigt otrygg i sin anställning och att man mådde psykiskt dåligt. Det drogs väldigt långtgående slutsatser av undersökningen. Bemanningsbranschen själv har dock kommit med oerhört starka protester mot den beskrivningen.

Här handlar det i mycket om politik. Socialdemokraterna, LO och facket i stort vill inte ha bemanningsföretag. Man vill inte ha personal som jobbar som bemanningsanställda.

Hade man varit lika orolig för hur kvinnor har det i offentlig sektor i kommuner och landsting, ofta styrda av socialdemokrater, hade vi haft en mycket intressantare debatt här i kammaren. Visst är det sant att bemanningsanställda ofta arbetar i riskfyllda branscher och framför allt får komma in vid toppar och stressade situationer. Därför är det inte märkligt att statistiken visar att det har varit fler olycksfall.

Det är viktigt att vi tar alla undersökningar på allvar, och det är viktigt att den som jobbar i bemanningsbranschen trivs med sitt jobb och är säker och trygg på sitt arbete. Självklart är arbetsmiljöfrågorna viktiga. Alla anställda ska ha en god arbetsmiljö oberoende av vilken anställningsform de har. Både bemanningsföretaget och den som hyr in ska se till att de anställda har en bra arbetsmiljö.

Det är klart att om man gör över 1 000 inspektioner inom en viss bransch vore det konstigt om man inte hade hittat många anmärkningar. Det måste man ju göra, annars skulle man inte ens visa att inspektionerna behövdes.

Alla behövs på arbetsmarknaden. Alla jobb behövs. Alla som jobbar behövs. Bemanningsföretagen behövs, och de som jobbar i bemanningsföretagen behövs. Det har dessutom visat sig att jobb i bemanningsföretag väldigt ofta är människors första fot in på arbetsmarknaden. Man får anställning en viss tid och får arbeta upp sina kunskaper och få erfarenhet. Man blir mer attraktiv att anställa.

Bemanningsföretagen är en oerhört viktig del och kommer att finnas med både på svensk arbetsmarknad och på annan arbetsmarknad oavsett vad socialdemokrater, LO och andra fack påstår. Det gäller nu att vi ser till att det blir bra för alla på svensk arbetsmarknad och inte hackar på vissa grupper.

Jag tycker i så fall att man borde gå till de kommuner och landsting som är styrda av socialdemokrater och diskutera hur kvinnor mår i den branschen. Varför stiger sjukskrivningstalen? Vad kan kvinnor säga till om, och vad har de för inflytande på sitt arbete? Hur mår de psykiskt? Jag tycker att vi ska ha en balanserad debatt och inte enbart rikta in oss på vissa grupper.

Det är viktigt att Arbetsmiljöverket gör inspektioner och att de får resurser att göra det de ska. Men i den här kammaren låter det ibland som om Socialdemokraterna mest är oroade för Arbetsmiljöverket självt, ett statligt verk, för dem som jobbar där, inspektörerna, och för skyddsombuden – det är kanske inte arbetsmiljön som är huvudpunkten.

Anf. 87 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Fru talman! Jag tackar för interpellationerna från Maria Stenberg och Kerstin Nilsson.

Det som Arbetsmiljöverket nu har gjort i den här branschen visar väl att det faktiskt fungerar. Det vill säga att man gör en speciell satsning. Man ser över en bransch och konstaterar vad som fungerar och inte, och man kan samtidigt sprida information och kunskap om hur arbetet ska gå till.

Bemanningsbranschen är speciell, och det är extra viktigt att förtydliga att bemanningsanställda precis som alla andra ska omges av en god arbetsmiljö. Arbetsmiljöverket visar att den här frågan måste få ökad prioritet bland bemanningsföretagen och deras kundföretag, men frågan behöver inte alltid ha ett politiskt svar så till vida att vi skulle ändra lagar. Eller vill Raimo Pärssinen eller Maria Stenberg – hon är inte här – gå i samma spår som Jonas Sjöstedt och helt enkelt förbjuda bemanningsföretag i Sverige?

De bemanningsanställda utgör en ganska liten andel av alla 4,7 miljoner sysselsatta på svensk arbetsmarknad. Bemanningsföretagen fyller en väldigt viktig funktion. Man anställer många unga och utrikes födda och är för många en väg in. Men självklart ska här råda sjysta villkor. Det blir ofta svårare när det finns ett ansvar både hos arbetsgivaren – bemanningsföretaget har det huvudsakliga ansvaret – och också hos den som hyr in, som har ett stort ansvar att visa och introducera alla, speciellt unga, på den nya arbetsplatsen.

Detta är ett exempel på att det faktiskt fungerar. Här har Arbetsmiljöverket gjort en specifik satsning mot den här branschen. Man har kommit med en rapport för att lyfta fram frågor som vi får jobba med på olika sätt.

Låt mig ta upp Kerstin Nilssons fråga. Jag har i flera sammanhang, till exempel för bara någon timme sedan och också den 5 november, den 22 november och i en aktuell debatt den 3 december redogjort för min och regeringens syn på arbetsmiljöpolitiken. Jag har precis samma svar som då och känner inte att jag ska upprepa allt jag sagt. Arbetsmiljöarbete är viktigt, och att man jobbar mer effektivt är något positivt.

Vi har också pratat om kopplingen mellan resurser och vad man får ut av resurserna. Självklart ska Arbetsmiljöverket ha resurser att göra sitt jobb. Vi kan ha olika syn på hur stort det uppdraget ska vara. De senaste åren har verkets resurser ökat igen, speciellt med fokus på kunskap och informationsspridning. Det tror jag är väldigt viktigt.

Jag vet att Socialdemokraterna i kammaren är väldigt fokuserade på tillsyn, men tillsynen sker också runt om i Sverige. Det är dock också viktigt med andra delar, till exempel det man nu har gjort i bemanningsbranschen. Det är enormt viktigt att den typen av särskilda satsningar fortsätter.

Anf. 88 KERSTIN NILSSON (S):

Fru talman! Företagshälsovården är en viktig och stor del av arbetsmiljöarbetet. Företagshälsovården har två huvuduppgifter. Man ska jobba med förebyggande arbete på arbetsplatserna. Man ska vara ett kompetensstöd till arbetsgivarna. Det handlar om ergonomi, kemiska hälsorisker och alltmer också om den psykiska arbetsmiljön.

Man ska bidra till att arbetsuppgifterna anpassas till individens förutsättningar och till rehabilitering. Den bästa rehabiliteringen är dock den som aldrig behövs. Många företag och anställda saknar i dag företagshälsovård, och täckningen har minskat.

Det är bara 66 procent av alla som är anslutna till företagshälsovården. En tredjedel har en bra företagshälsovård, och en tredjedel har företagshälsovård bara till namnet. En tredjedel har ingen företagshälsovård alls.

Det är dålig täckning där riskerna finns, främst de nya riskerna. Det handlar om småföretag, visstidsanställningar, bemanningsföretag och om det gränslösa arbetslivet, som man tar med sig hem. Det är stress, utbrändhet och psykisk ohälsa.

Nu har regeringen valt att skära ned stödet till företagshälsovården med över 300 miljoner, och detta sker samtidigt som vi ser att sjuktalen ökar. Företagshälsovården hade redan tidigare problem med lönsamhet-

en. Man har inte fått konkurrera med kvalitet utan med lägsta bud. Det har därför blivit mindre fortbildning och kompetensutveckling.

När det gäller företagshälsovården konstaterar ministern att det bidrag som var sökbart för företagshälsovården utnyttjades dåligt. Ministern menar att arbetsgivarna därmed inte fått stöd för att vidta åtgärder och arbetsplatsnära rehabiliteringsinsatser. Vad menar ministern med att de inte fått stöd? Är det inte så att arbetsgivarna inte har utnyttjat möjligheterna, att de inte själva har krävt detta och att de inte har anlitat företagshälsovården? Om nu inte arbetsgivarna har anlitat företagshälsovården tidigare, vad är det som får ministern att tro att arbetsgivarna kommer att bli bättre för att de kan ansöka om pengar direkt? Det är pengar som de kan köpa olika tjänster för på en alltmer kunskapsmässigt och smalsynt urholkad arbetsmarknad. Företagshälsovårdens styrka ligger ju i dess bredd och framför allt dess långsiktiga arbete.

Till Katarina Brännström vill jag säga: Ja, det är möjligt att Katarina Brännström tittar, men hon ser inte. Katarina Brännström hör, men hon lyssnar inte. Katarina Brännström är så fast i sin föreställning om hur bra det fungerar att hon verkligen tror att det är sanning. All statistik, alla mätningar, alla rapporter från många fackliga förbund och forskare och att vi socialdemokrater debatterar här i kammaren tycker Katarina Brännström är osanning och fabulering.

Ja, vi ser nog olika sanningar. Men jag tror att vi har mer styrka när vi säger att det inte fungerar.

Anf. 89 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Det är en klassisk debatt som vi har i riksdagens kammare. Här står Moderaterna och säger: Ja, ni socialdemokrater tillsammans med LO och andra fack tycker så här. Men de andra facken är faktiskt TCO och Saco. Så man kan säga att det är den samlade löntagarsidan som tycker så. Alla är drabbade på olika sätt av bemanningsföretagen.

Men ni moderater gör er till företrädare för arbetsgivarna, i gammal vanlig ordning. Ni pratar om bemanningsbranschens företrädare. Ni pratar om Svenskt Näringsliv och så vidare. Det är en klassisk debatt, fru talman. Den har hållits många gånger i denna kammare och kommer att hållas framöver. Men den ger också den sanna bilden av det så kallade arbetarpartiet Moderaterna.

När det gäller Elisabeth Svantessons försök att fråga om jag håller med Jonas Sjöstedt skulle jag kunna säga så här: Det finns väl två extremer i det här fallet, eller två punkter som är långt ifrån varandra. Den ena är Vänsterpartiet; den andra är Moderaterna. Då känns det skönt för oss socialdemokrater att veta att vi befinner oss i verkligheten, i mitten.

Vi pratar inte om förbud för bemanningsbranschen. Däremot tycker vi att vi ska förbjuda att man hyr ut och in arbetskraft för ett stadigvarande arbetskraftsbehov. Vad finns det egentligen för anledning att ha 20 procent av arbetsstyrkan därifrån stadigvarande i produktionen? Det finns ingen anledning till det. Det är det som händer nu. Det sprider sig, och de blir fler och fler. Vi vill ha begränsningar. Vi vill också stärka lagen om anställningsskydd. Vi vill inte att man via bemanningsföretag ska kunna gå runt den. Det är konkreta förslag.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

Vi är fullständigt överens, Elisabeth Svantesson, om att det inte är acceptabelt att inhyrda från bemanningsbranschen har sämre arbetsmiljöförhållanden än andra. Då blir min konkreta fråga: Vad tänker Elisabeth Svantesson göra åt detta?

Anf. 90 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tror att Socialdemokraterna väldigt gärna vill att arbetsmarknaden ska vara som den alltid var förr, med fasta, ofta livslånga, anställningar på samma arbetsplats, där man via fack och skyddsombud kunde kontrollera allt som skedde och alla som arbetade.

Nu har vi delvis ett annat arbetsliv med en ökad rörlighet, med kortare anställningar och med bemanningsföretag som kommer in när det krävs, när behoven ökar, ibland kortvarigt. Då är det inte lika lätt att kontrollera detta längre. Då får fackombuden naturligtvis inte samma kontroll. Inte heller skyddsombuden får det. Därför är det ännu viktigare med rätt information och bred kunskap som kan förmedlas via Arbetsmiljöverket till de arbetsgivare och de arbetsplatser där riskerna är som störst. Det är där kraften ska läggas.

Svensk arbetsmiljö är kanske bäst i världen. Det finns ett bra skydd för alla anställda. Fokus ska därför ligga på de riskfyllda jobben och på arbetsgivare som inte sköter det som de bör göra. Men det är svårt för Socialdemokraterna att acceptera att Alliansen styr Sverige, att vi gör annorlunda, att vi ställer andra krav och att vi vill att Arbetsmiljöverket ska göra andra saker.

Visst kan allt bli bättre; så är det. Men vi ska väl också glädjas åt det som är bra, att vi har statistik som visar att arbetsmiljön blir bättre och bättre i Sverige.

Sist vill jag bara påminna om att alla jobb behövs, även bemanningsföretagens jobb, gamla och nya i Sverige. Så ser det ut i framtiden.

Anf. 91 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! För mig är det viktigt att alla arbetsplatser är sjysta. Jag tar inte parti för vare sig arbetstagarna eller arbetsgivarna. Jag tar parti för att vi ska ha en väl fungerande arbetsmarknad. Då är det viktigt att bemanningsföretagen finns. De är ett viktigt komplement. De är en väldigt liten del av svensk arbetsmarknad, men självklart ska alla som jobbar i bemanningsföretag ha sjysta villkor och en sjyst arbetsmiljö. Det är också därför det är så bra, just som jag sade, att Arbetsmiljöverket har gjort den här speciella satsningen, där man också har passat på att informera, och kommer att göra det, om det som gäller.

Till Kerstin Nilsson vill jag säga: Jag hoppas verkligen att fler arbetsgivare ska använda sig av de medel som finns för att man direkt ska kunna söka detta. Jag tror nämligen att det är viktigt att både arbetsgivare och arbetstagare har möjlighet till stöd i olika rehabiliteringsfrågor i det praktiska arbetsmiljöarbetet.

Men vi får inte glömma bort att det ändå är arbetsgivaren som har ett ansvar att se till att man får det stöd som man behöver. Jag hoppas att de här pengarna ska komma till ökad användning, eftersom de inte tidigare har gjort det som det var tänkt, och att man anlitar expertis när det behövs.

Jag tror att det finns en otrolig potential hos arbetsgivare att se möjligheten att ha en god arbetsmiljö. Det finns många företag som jobbar så. Man ser att en god arbetsmiljö är en stark konkurrensfördel. Personal som trivs och mår bra gör ett bra jobb. Det är helt enkelt betydligt roligare att ha roligt på jobbet än att ha det besvärligt. Då måste också arbetsgivaren se företagshälsovården som en resurs i rehabiliteringsarbetet.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 92 KERSTIN NILSSON (S):

Fru talman! Ministern och Katarina Brännström! Jag sammanfattar vad jag har hört i dag. En effekt av effektiviseringen av Arbetsmiljöverket är att arbetsmiljöarbetet har försämrats. Inget som ministern eller som Brännström har sagt här i dag eller andra dagar förändrar det. Kort sagt: Regeringen satsar genom att dra ned.

Jag tackar så mycket och önskar alla en god jul.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på interpellation 2013/14:146 om stoppad utbildning i fas 3

Anf. 93 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Ylva Johansson har frågat mig vad regeringen avser att göra för att arbetslösa i fas 3 inte ska förhindras att delta i utbildning som leder till jobb. Ylva Johansson har även frågat mig om jag anser att dessa lappkast när det gäller besked till både långtidsarbetslösa och utbildningsleverantörer bidrar till att stärka förtroendet för Arbetsförmedlingen.

Det besked jag har gett och fortsatt ger är att Arbetsförmedlingen har överskridit anslaget och att regeringen därför har tillfört mer pengar för att pågående program och insatser inte ska behöva avbrytas. Arbetsförmedlingen har också fått i uppdrag av regeringen att vidta åtgärder för att ha en god styrning, kontroll och uppföljning av de anslagsvillkor som gäller.

I budgetpropositionen för 2014 föreslår regeringen att möjligheten till program blir permanent, och Arbetsförmedlingen tillförs nya pengar för ändamålet.

Jag tycker att det är viktigt att undvika att enskilda arbetssökande kommer i kläm. Det är också därför som regeringen har vidtagit åtgärder.

Anf. 94 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Vi ser nu vissa tecken på ljusning på arbetsmarknaden. Trots det fortsätter fas 3 att växa. Under regeringen Reinfeldt har antalet personer som har varit arbetslösa i två år eller mer nästan tredubblats, från 24 000 till ungefär 70 000 personer. Regeringens viktigaste åtgärd för de långtidsarbetslösa är fas 3.

Fas 3 är slutstationen i regeringens jobb- och utvecklingsgaranti. Det är den jobb- och utvecklingsgaranti som dess värre ofta inte leder till

vare sig jobb eller utveckling för dem som deltar. Fas 1 och 2 i denna jobb- och utvecklingsgaranti har år efter år dragits med problem med för låg aktivitet. Också i årets budgetproposition konstaterar regeringen att arbetslösa inte får del av insatserna i fas 1 och 2 och att många därför ramlar ut i fas 3.

Fru talman! I fas 3 ska man vara sysselsatt hos en anordnare. Man ska alltså inte aktivt rustas för att ta jobben, utan man ska vara sysselsatt. Det är lite grann tanken av en slutstation.

Efter att riksdagen gjorde ett tillkännagivande till regeringen för två och ett halvt år sedan tvingades regeringen att backa. Nu är det möjligt för ett fåtal personer att i fas 3 få tillgång till exempelvis utbildning. Regeringen gjorde tydligen bedömningen att det är få personer som behöver en utbildning som kan leda till arbete eftersom man har anslagit för lite pengar. Det har visat sig att regeringen har gjort en felaktig bedömning. I oktober i år tog pengarna abrupt slut. Då drog Arbetsförmedlingen i nödbromsen. Det blev stopp för dem som hade planerat att påbörja en utbildning. Det blev stopp för de utbildningsanordnare som hade planerat att bedriva utbildningar.

Precis som ministern säger sköt regeringen till extra pengar. Vi hade en interpellationsdebatt den 5 november om detta. Det var bra att regeringen tillsköt pengar. Men bara två veckor senare, i mitten av november, drog Arbetsförmedlingen i nödbromsen igen. Nu var pengarna slut igen! Nu fick återigen långtidsarbetslösa beskedet att den utbildning de skulle gå på kunde de inte påbörja förrän nästa år. Då har Arbetsförmedlingen pengar igen. Utbildningsanordnare som har bokat lärare och lokaler får känna av samma nödbroms. De får bedriva utbildningen först nästa år, inte under årets kvarvarande månader.

Ska vi ha det så här, Elisabeth Svantesson, i arbetsmarknadspolitiken? Rycka fram och tillbaka, dra i nödbromsen hit och dit – samtidigt som långtidsarbetslösa kommer i kläm. Vad är problemet? Kan inte regeringen klara av att styra Arbetsförmedlingen? Eller har regeringen haft fel från början om fas 3?

Anf. 95 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Tack, Ylva Johansson, för interpellationen!

Målet med regeringens politik är att bryta utanförskapet och att människor ska ha ett arbete att gå till. Vi vet att det är betydligt fler i dag än 2006 som just har ett jobb, och Sverige har den lägsta långtidsarbetslösheten i EU.

Det finns fortfarande många människor som kämpar med att komma in eller återetablera sig efter krisen. Det finns också människor som tidigare var långtidssjukskrivna som nu rustas och matchas för att komma tillbaka. Flera av dessa personer finns just i sysselsättningsfasen.

Det besked som jag gav Ylva Johansson i tidigare interpellationsdebatter, och fortsätter att ge henne, är att vi har tillmötesgått den hemställan som Arbetsförmedlingen kom in med och behandlat den skyndsamt. Det är det jag har att utgå från när jag fattar beslut.

Vi måste komma ihåg att personer som står långt från arbetsmarknaden har olika behov. Det är män och kvinnor, ibland tjejer och killar, som har olika bakgrund. Det finns en homogenitet vad gäller tid, att de

har varit arbetslösa länge, men de har olika förutsättningar och det är ofta olika saker som har samverkat till att de har blivit långtidsarbetslösa. En del har inte haft ett jobb på sju, åtta, nio år, ibland längre. En del har låg utbildning, andra har hög utbildning, andra har nedsatt arbetsförmåga och många har problem med ohälsa.

När man lyssnar på Socialdemokraterna i debatten kan man tro att just en arbetsmarknadsutbildning skulle vara lösningen på allt. Det kan vara en del, men det är viktigt att jobba aktivt på flera fronter. Det handlar om att rusta med praktik och träning, att vara aktiv och finnas hos en anordnare. Det handlar också om att motivera människor att läsa till bristyrken i de fall det är möjligt. Det är därför vi har ökat antalet platser på yrkesutbildningar som arbetsmarknaden efterfrågar.

Det bör också vara möjligt att omskola sig längre fram i livet. Det finns därför studiemotiverande kurser, och CSN-systemet har förändrats så att det går att plugga längre upp i åldrarna. Det är klart att det behövs fler jobb, och det behövs fler arbetsgivare som har möjlighet att anställa.

De frågorna är grunden. Under innevarande år fick Arbetsförmedlingen ett tilldelat anslag för utbildningsinsatser. Arbetsförmedlingen sade att man skulle överskrida anslaget. Det är den hemställan som jag och regeringen har att gå på.

Ibland hör jag från Ylva Johansson att vi styr Arbetsförmedlingen för mycket, och ibland får jag höra i kammaren att vi styr för lite eller för dåligt. För mig är det naturligtvis viktigt att Arbetsförmedlingen tar ansvar för de resurser man har och fördelar dem på det sätt man anser är rimligt. Jag kan bara behandla och utgå från det som Arbetsförmedlingen hemställer om.

Anf. 96 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är en grundläggande skillnad oss emellan. De människor som i dag är långtidsarbetslösa i fas 3 kan ses som en annan sorts människor som har sig själva att skylla för sin arbetslöshet och som på något vis behöver förändra sig för att komma i arbete. Eller de kan ses som människor som du och jag som har haft oturen att drabbas av dubbelmålen arbetslöshet och regeringens arbetsmarknadspolitik och därför har hamnat i fas 3.

Förtroendet för Arbetsförmedlingen är i botten, och förtroendet har sjunkit under en längre tid. Det är naturligtvis ingen lätt sak att vända på den utvecklingen, men jag tror att arbetsmarknadsministern håller med mig i min åsikt om den typen av besked som har kommit under hösten, där man gasar och bromsar, gasar och bromsar. Det handlar om utbildningar för människor i långtidsarbetslöshet. Det är fråga om människor som just har motiverats att gå en bristyrkesutbildning, där bedömningen har gjorts att den personen kan få en väsentligt förbättrad chans till arbete om han eller hon går utbildningen. Den arbetslöse är motiverad och är redo att starta, har tagit nya tag, och så får den arbetslöse veta att utbildningen inte blir av därför att pengarna är slut på kontot.

Sedan är det situationen för utbildningsanordnarna. Det handlar om alla de olika aktörer som Arbetsförmedlingen är beroende av att ha goda relationer med för att kunna samarbeta. Det gäller både kompletterande aktörer och utbildningsanordnare. Där brister det också i samarbetet och förtroendet. De lovar att bedriva en utbildning som Arbetsförmedlingen

efterfrågar, för att motivera och utbilda personer som står långt från arbetsmarknaden, och sedan får de veta att utbildningen inte kan bli av förrän flera månader senare. Det är klart att det påverkar förtroendet negativt för Arbetsförmedlingen.

Fru talman! Ministern började med att säga att regeringens ambition är att bryta utanförskapet och att alla ska ha ett arbete att gå till. Det är en bra ambition. Många delar ambitionen. Regeringens problem är att efter sju och ett halvt år där man har bedrivit en politik, där man har sagt att detta är målet med politiken, har arbetslösheten ökat och utanförskapet fördjupats. Det är resultatet av regeringens politik.

Jag kritiserar inte regeringens ambition, men jag kritiserar resultatet av regeringens politik. Resultatet är bedrövligt dåligt. Det är sant att fler människor arbetar i dag. Det beror på att det finns många fler människor i Sverige i dag. Det har aldrig varit så många i vårt land, och det är en positiv utveckling att Sverige växer. Det vore märkligt om det inte också skulle leda till att fler arbetade.

Den intressanta frågan är att andelen som arbetar inte ökar och att arbetslösheten, framför allt långtidsarbetslösheten, ökar.

Fru talman! Arbetsmarknadsministern sade här ett par gånger ungefär så här: Jag har att utgå från Arbetsförmedlingens hemställan när jag beslutar om regeringens politik. Verkligen? Då skulle jag föreslå ett byte: Börja utgå från verkligheten i stället!

Anf. 97 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-
SON (M):

Fru talman! Hur ser det ut i Sverige 2013? Det är 200 000 färre i utanförskap. Antalet långtidssjukskrivna har minskat kraftigt. Färre går i förtidspension. Människor som gömdes och glömdes finns nu i arbetskraften. Men många av dem har det svårt. Många har gått utbildningar och har haft jobb, men många har haft svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Därför är det så viktigt att rusta och matcha människor, därför är det så viktigt med rehabiliteringsinsatser och därför är det så viktigt att man får vara aktiv och inte glöms bort där hemma. Målet är att fortsätta att sänka trösklar för människor så att de faktiskt kommer i arbete.

Ja, jobben har vuxit till rätt kraftigt under de här åren. Det var ändå så att befolkningen ökade också under 90-talet då vi förlorade en mängd jobb under 90-talskrisen. Jobben ökar inte med automatik. Befolkningsökning är en viktig faktor. När befolkningen ökar ska också jobben växa till, men det räcker inte. Vi måste ha en politik som tydligt är inriktad på att underlätta för företagen att växa och anställa i olika typer av branscher så att både människor med låg och människor med hög utbildning har en chans till egen försörjning.

Nej, regeringen styr inte sin politik efter en hemställan, men den hemställan låg till grund för det vi behandlade på en vecka för att, som jag sade då, människor inte skulle komma i kläm. Det är olyckligt med den situation som har uppstått på Arbetsförmedlingen.

Från och med nästa år permanentas insatserna för personer som finns i sysselsättningsfasen. Det är viktigt, men jag tror att det också är viktigt att motivera människor att själva ta ansvar och investera i sin egen utbildning där det är möjligt. Det är inte skillnad på folk och folk. Jag tror

att väldigt många har kraft och ork att göra det och vill det. Då är det viktigt att motivera dem. Andra behöver andra typer av insatser därför att man står olika långt från att kunna ta ett arbete. Många är väldigt nära, och vissa känner att de har lite längre väg att gå. Då ska alla få det stöd som just de behöver.

När det gäller sysselsättningsfasen vet jag att de fyra oppositionspartierna ville stoppa den, men man hade inte något gemensamt alternativ. I Socialdemokraternas budget ser jag ingen mirakelkur mot långtidsarbetslösheten. Jag ser väldigt mycket av det som vi i dag kallar särskilt anställningsstöd, ett stöd som riktar sig till både offentliga och privata arbetsgivare och där vi stöttar med 85 procent av lönekostnaden. Vi sänker trösklarna att komma in, och då måste fler arbetsgivare öppna dörren.

Det är mitt mål att vi genom Arbetsförmedlingen ska jobba ännu mer med att både offentliga och privata arbetsgivare ska öppna dörren så att personer som har varit borta länge från arbetsmarknaden ska få ett jobb att gå till.

Anf. 98 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Lyssna på arbetsmarknadsministern – det låter som att situationen är väldigt god i landet. Arbetsmarknadsministern är uppenbarligen nöjd och tycker att det går bra med utanförskapet och att det går bra på arbetsmarknaden. Men det finns, säger hon, också behov av att rusta och matcha människor. Det är precis där som utvecklingen går åt helt fel håll.

Allt fler bedömare kommer till slutsatsen att den svenska arbetsmarknaden fungerar allt sämre. Det gäller just matchningen. Det betyder att både människor med låg utbildning och människor med hög utbildning har svårt att komma på rätt plats på arbetsmarknaden. Det finns förskräckande bedömningar av hur stor andel av människor på arbetsmarknaden som är på fel jobb i förhållande till sin kompetensnivå. Det beror på att arbetsmarknaden fungerar allt sämre och att Arbetsförmedlingen inte lyckas med sitt uppdrag. Jag menar att det huvudsakligen beror på regeringens politik.

Arbetsmarknadsministern betonar att det gäller att motivera människor att själva ta tag i sin situation. Det är svårt att säga emot, men det är inte det som är det stora problemet. Det stora problemet på svensk arbetsmarknad är väl inte att människor inte är motiverade att tag i sin situation. Det stora problemet på svensk arbetsmarknad är att regeringen inte är motiverad att ta itu med problemen.

Anf. 99 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tror att människor kan behöva rustas, matchas och få hjälp med att komma in på arbetsmarknaden. För att fler ska ha ett jobb att gå till krävs att jobben växer till och att man har en politik som gör att jobben växer till. Det är därför som vi antingen investerar i tillväxt och förutsättningar för jobb så att fler företag startar, växer och anställer. Eller så gör vi som Socialdemokraterna föreslår och höjer kostnaden för att anställa och lägger högre kostnader på företag, och det påverkar i realiteten jobbpolitiken. Det påverkar i realiteten hur många som kom-

Prot. 2013/14:46
13 december

Svar på
interpellationer

mer att ha ett jobb att gå till, för det handlar inte om en politik för jobb utan om att jobben slås ut.

Vi måste både rusta och uppmuntra, motivera, hjälpa och stötta med rehabilitering och olika typer av insatser, för människor är olika. Det är inte en homogen grupp människor som har varit arbetslösa länge. Det enda som är gemensamt är att de har varit arbetslösa länge. Det gäller att göra rätt insatser och sänka trösklar.

Därför har vi ökat platserna till bristyrkesutbildningar, och därför är det viktigt att det finns en möjlighet att gå en arbetsmarknadsutbildning. Men det måste vara en större träffsäkerhet.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på interpellationerna 2013/14:149 och 150 om åtgärder för att mildra den höga ungdomsarbetslösheten

Anf. 100 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Johan Andersson har frågat mig om jag och regeringen är beredda att ändra styrningen av Arbetsförmedlingen så att personalen själv kan ta initiativ och bedöma enskilda åtgärder för att få fler ungdomar anställningsbara, och vad mitt och regeringens förslag är för att få fler ungdomar att kunna matchas mot arbetsmarknaden.

Patrik Björck har frågat mig om jag kommer att ta initiativ till att implementera en ungdomsgaranti i Sverige och om jag har agerat så att Sverige kan ta del av de medel som är avsatta för de länder som misslyckats med att bekämpa ungdomsarbetslösheten.

Jag svarar på interpellationerna i ett sammanhang.

Ungdomsarbetslösheten har sedan 1990-talskrisen legat på höga nivåer och är en av de stora utmaningarna på arbetsmarknaden. Regeringen har därför genomfört en rad reformer för att motverka utanförskap och sänka trösklarna för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden.

För fler unga i jobb krävs också en politik som bidrar till att det skapas jobb inom alla branscher på arbetsmarknaden. I budgetpropositionen föreslås åtgärder för drygt 24 miljarder kronor under 2014 för tillväxt och jobb för att motverka att arbetslösheten biter sig fast. Det handlar bland annat om åtgärder för att öka sysselsättningen, stärka företagens konkurrenskraft och förbättra elevernas kunskaper.

Satsningarna inom arbetsmarknadspolitiken som berör ungdomar innebär bland annat nya och bredare vägar in i arbetslivet genom stöd till yrkesintroduktionsanställningar och ökade resurser till förmedlarstöd.

Alla ungdomar kan få förmedlingsstöd från första dagen i arbetslöshet i form av bland annat väglednings- och matchningsinsatser. Arbetsförmedlingen har och beräknas få extra resurser för detta ändamål för åren 2013 till 2016. Dessutom har det sedan 2012 varit möjligt för ungdomar som av särskilda skäl står långt från arbetsmarknaden att ta del av förstärkt förmedlingsstöd och programinsatser som praktik och utbildning från första dagen i arbetslöshet. Ungdomar som saknar avslutad gymnasieutbildning kan redan från dag ett i arbetslösheten ta del av studiemotiverande utbildning.

Alla individer har inte samma behov av stöd, och de insatser som ungdomar tar del av ska därför, utifrån arbetsförmedlarens bedömning, anpassas till individens behov.

Sverige har en ungdomsarbetslöshet i EU som ligger nära snittet. Arbetslösheten bland unga är därför en utmaning som Sverige delar med många andra länder i EU. Mot den här bakgrunden har vi inom EU fattat beslut om en rad initiativ för att öka sysselsättningen bland unga. Rådsrekommendationen om införande av ungdomsgarantier, som vi beslutade om i våras, är ett exempel. Regeringens politik för unga, inklusive vår ungdomsgaranti, ligger i linje med rekommendationen vi beslutat om på europeisk nivå. Jag hoppas att vi kommer att kunna bidra med våra erfarenheter till de medlemsländer som ännu inte har sådana insatser på plats som de i den europeiska ungdomsgarantin uppmannas till.

Vidare är regeringens avsikt att EU:s sysselsättningsinitiativ för unga ska genomföras som en del av ett nationellt program för Europeiska socialfonden 2014–2020. Utarbetandet av ett sådant programförslag pågår nu inom Regeringskansliet.

Då Johan Andersson (S), som framställt en av interpellationerna, hade anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmannen att Patrik Björck (S) fick ta emot båda interpellationssvaren.

Anf. 101 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Tack, arbetsmarknadsministern, för svaret! Jag tänker hålla mig till den interpellation som jag har framställt. Sedan kommer Ylva Johansson att ta debatten om Johan Anderssons interpellation.

Jag framställde min interpellation i anledning av att Sveriges situation är oerhört alarmerande när det gäller arbetsmarknaden och arbetslösheten i allmänhet och ungdomsarbetslösheten i synnerhet. Nu har det gått så långt att man i EU varnar för en oacceptabel nivå på den svenska ungdomsarbetslösheten. Detta är bakgrunden till den här interpellationen.

Sverige hör till de länder som ligger så illa till att man har rätt att ta del av de stöd som EU solidariskt ska betala ut. Det stödet betalas ut till de länder som inte klarar av att hantera sin arbetsmarknadspolitik. Sverige är ett av dessa länder.

Fru talman! Svaret gör att man tyvärr blir lite bekymrad inför framtiden, åtminstone fram till september i år när det finns möjlighet att byta regering. Innan dess lär det av svaret att döma inte hända så mycket.

Arbetsmarknadsministern konstaterar alltså att Sverige har en ungdomsarbetslöshet som ligger nära genomsnittet i EU. Ambitionsnivån är ju extremt låg. Vi socialdemokrater har en ambitionsnivå som innebär att vi ska vara bäst på arbetslöshetsbekämpning. Vi ska ha lägst arbetslöshet i EU.

Arbetsmarknadsministern och alliansregeringen tycker att det är helt rimligt att Sverige ligger på en medelgod nivå i ett krisande Europa. Det är en märklig politisk ambitionsnivå.

Svaret fortsätter med att arbetslösheten bland unga är en utmaning som Sverige delar med många andra länder i EU. Det är korrekt, vi delar problemet med en skyhög ungdomsarbetslöshet med till exempel Grek-

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

land, Spanien, Italien, Portugal, Irland etcetera. Det är det som är bekymret.

Vi delar inte utmaningen med till exempel Österrike, Tyskland, Danmark, Nederländerna, Finland, Estland etcetera. Sverige hör alltså till de länder som tillsammans med bland annat Grekland presterar så dåligt att vi får ta del av det stöd som EU solidariskt ställer i utsikt.

Sedan fortsätter det märkliga svaret. Arbetsmarknadsministern ska bidra med sina erfarenheter till de medlemsländer som ännu inte har gjort några insatser. Arbetsmarknadsministern ska alltså åka ned till Bryssel och föreläsa för Tyskland, Österrike och andra länder om hur man misslyckas med ungdomsarbetslösheten. Det är väl den enda slutsats som man kan dra.

Sanningen är ju den att det är EU som bidrar till Sverige med nästan 1 miljard för att vi ska komma till rätta med den misslyckade politik som regeringens bristande insatser har lett till.

Fru talman! Inom EU är man uppenbart orolig över Sveriges höga ungdomsarbetslöshet. Man varnar för att nivån är oacceptabel. Därför blir min fråga: Delar arbetsmarknadsministern EU:s oro för den svenska ungdomsarbetslösheten?

Anf. 102 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! När man lyssnar på arbetsmarknadsministern låter det som att hon önskade att hon var i opposition. Som hon beskriver arbetsmarknadspolitikerna vore det kanske väldigt skönt om den inte behövde prövas mot verkligheten. Det som Elisabeth Svantesson beskriver överensstämmer inte med hur det fungerar. Det kanske står så i budgetpropositioner och annat, men så ser det inte ut i praktiken.

Arbetslösa ungdomar får inte stöd från första dagen, tvärtom. Riksrevisionen har nyligen visat att man i genomsnitt får vänta i tre månader innan man får något stöd. Riksrevisionen har kritiserat regeringen för detta.

Ungdomarna får inte några individanpassade åtgärder utifrån sina behov. Också här har Riksrevisionen visat att det inte fungerar. Man får standardiserade åtgärder. Bristerna är allvarliga när det gäller individanpassningen.

Man kan besöka – vilket jag hoppas att arbetsmarknadsministern gör – Arbetsförmedlingen och de olika kontoren för att träffa arbetsförmedlarna. Det som de samstämmt efterlyser är att få möjlighet att använda sin profession, göra egna bedömningar och inte vara så hårt detaljstyrda. De vill kunna göra insatserna tidigt.

I min tidigare interpellation tog jag upp problemen med det låga förtroendet för Arbetsförmedlingen. Det är i mina ögon självklart att det här finns ett samband. De som arbetar på Arbetsförmedlingen, är professionella och har förmåga att göra bedömningar tycker inte själva att de får använda sin professionella förmåga för att göra individuella bedömningar som leder till arbete för de arbetslösa.

De arbetslösa upplever att de inte får något stöd från första dagen, utan de förväntas att vänta väldigt länge innan de får några insatser. Då brister det förstås i förtroendet. Och då ska vi inte tala om de många arbetsgivare som redan har gett upp när det gäller att få Arbetsförmedlingens hjälp med sin rekrytering.

Den stelbenta styrningen av Arbetsförmedlingens insatser skapar direkta problem när det gäller att bekämpa arbetslösheten, men den påverkar också förtroendet för Arbetsförmedlingen.

När regeringens vackra ord – som jag kan dela – om hur bra det borde fungera i arbetsmarknadspolitiken prövas mot verkligheten har ju resultatet blivit att långtidsarbetslösheten bland unga har tredubblats under regeringens tid. Drygt tre gånger så många unga är långtidsarbetslösa i dag jämfört med innan regeringen började tillämpa sin politik.

Det kanske vore skönt att vara i opposition, Elisabeth Svantesson. Då slipper man nämligen att politiken prövas mot verkligheten. Mitt intryck är att verkligheten är regeringens värsta fiende.

Anf. 103 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag förstår att Patrik Björck är bekymrad inför valet 2014, eftersom Socialdemokraterna inte har någon arbetsmarknadspolitik att föra fram.

Jag kan försäkra Ylva Johansson att företrädare inom Moderaterna och Alliansen är ute och träffar företag, olika verksamheter och organisationer runt om i Sverige och därmed även Arbetsförmedlingen.

Det finns stora utmaningar på arbetsmarknaden, inte minst bland unga. Ungdomsarbetslösheten är ingen ny företeelse. Oavsett konjunkturläge har många unga fått betala ett högt pris genom att stå utanför arbetsmarknaden. Det borde både Patrik Björck och Ylva Johansson ha kunskap om.

Alltför höga trösklar har hållit många unga tjejer och killar utanför arbetsmarknaden. De har hindrat dem från att få ett jobb, att stå på egna ben och att ha egen inkomst. Därmed har de inte kunnat förverkliga sina egna drömmar. Sådana trösklar har alliansregeringen arbetat med att sänka och ta bort.

Fru talman! Att fler unga ska få ett jobb är en av Alliansens mest angelägna frågor. Vi ser problemet som har funnits länge. Vi inser att utmaningarna är stora för att få fler unga i arbete. Det är ansvar.

Orsakerna till hög ungdomsarbetslöshet är många. Det finns inte *en* enda lösning på problemet.

En svag utbildningsbakgrund är gemensamt för dem som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Avsaknad av betyg från grundskola eller gymnasieskola är en gemensam nämnare. Skolan är avgörande för många ungas start i livet och möjligheter till jobb. Därför har vi byggt trösklar mellan utbildningen och arbetsmarknaden.

För de unga som inte har basen i utbildningen med sig finns möjlighet att läsa upp slutbetygen från grund- och gymnasieskolan på folkhögskolorna – folkhögskolesatsningen. Alliansen har bland annat förlängt den högre bidragsnivån inom studier för arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år. Regeringen satsar på en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Tillsammans med de satsningar som vi gör på skolan gör vi även satsningar när det gäller till exempel YA-jobb. Vi har också sänkt arbetsgivaravgiften för unga för att motivera företag att anställa. Det är nämligen företagen och våra entreprenörer som skapar arbeten, inte vi politiker.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

Vi har även sänkt restaurangmomsen. I den branschen är det många unga som får sitt första arbete. Dessa åtgärder görs för att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden, som jag nämnde i början.

Mot detta med att sänka trösklarna in på arbetsmarknaden och mot Alliansens arbetslinje står Socialdemokraterna med skattehöjningar på totalt ca 30 miljarder kronor. Det är en återgång till en bidragslinje som gör det mindre lönsamt att arbeta och mindre lönsamt för företag att anställa unga i Sverige.

Anf. 104 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Låt mig börja med ambitionsnivå. Här blir det intressant. Vad är regeringens ambitionsnivå? Jo, att alla som kan och vill arbeta ska ha ett arbete att gå till.

Vi lägger fram en mängd förslag som underlättar för jobb att växa fram i företag för att människor ska kunna ta del av de jobben.

Socialdemokraterna har också en ambitionsnivå. När de lade fram en budget för riksdagen i höstas ville de ha lägst arbetslöshetsnivå 2020. Men när man läser budgeten stämmer förslagen inte riktigt med den ambitionsnivå de har. De förslag de lägger fram riskerar att slå undan väldigt många jobb från svensk arbetsmarknad.

Patrik Björck pratar om Europa och EU som om det vore något annat än vi själva. De där nere i EU tycker ju, säger Patrik Björck. Ja, men *vi* är en del av EU, och vi tycker att det är bra att 20 länder nu får ta del av våra gemensamma skattepengar till att lägga på satsningar för unga. Det är viktigt och någonting vi har stått bakom och som jag vet att också Socialdemokraterna tycker har varit bra.

Självklart ska vi använda dessa medel här i Sverige, och då har vi en bred palett av insatser för unga. Det handlar såklart inte bara om Arbetsförmedlingen och jobbgaranti, utan det handlar om tidiga insatser, studiemotiverande kurser, kommunernas informationsansvar och YA-jobb. Allt detta ingår i den rådsrekommendation om ungdomsgaranti som vi gemensamt har beslutat om.

Det är självklart att vi kan dela med oss av våra erfarenheter av det vi har gjort, och lika självklart är det att vi lyssnar och tar del av andras erfarenheter. Ett exempel på detta är det tyska lärlingssystemet. Även i Danmark har man lärlingssystem, men i Tyskland har man ett som är utbrett. Det är just detta vi har tagit fasta på när vi tillsammans med parterna har satt oss ned och frågat oss: Vad kan vi göra tillsammans för att fler unga ska ha detta första jobb att gå till?

Då är det viktigt att arbetsgivare öppnar dörren, att de fackliga organisationerna är med och bidrar i arbetet och – naturligtvis – att vi från politiken är med och stöttar. Vi ger nu ekonomiskt stöd både till anställning och till handledning.

När det gäller Arbetsförmedlingen har jag ibland svårt att förstå vilket ben Socialdemokraterna står på. När vi pratade i den förra interpellationsdebatten var det att vi styr lite för dåligt, om jag uppfattade Ylva Johansson rätt. I det här fallet styr vi för hårt. Vi styr för hårt, vi styr för löst – det är lite olika i olika interpellationsdebatter.

Vi har haft debatter här i kammaren om regleringsbrevet och att vi borde skriva in betydligt mer där. När det gäller just unga är det väldigt

tydligt, och politiken är fast. En ung person som kommer till Arbetsförmedlingen ska få träffa en arbetsförmedlare. Sedan ska man ha olika insatser beroende på vem man är.

De allra flesta unga i Sverige – och där skiljer sig faktiskt de svenska ungdomarna från det europeiska genomsnittet – är arbetslösa relativt kort tid. Men de som riskerar arbetslöshet ska ha rätt insatser. Här är den enskilda arbetsförmedlarens bedömning viktig tillsammans med det bedömningsverktyg som finns. Arbetsförmedlingen har uppmärksammat att detta inte sker överallt.

För mig är det otroligt viktigt att alla ungdomar som riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet ska få de insatser de har rätt till. Dessa ser inte likadana ut för varje ungdom. Varje ung människa är nämligen unik, men de ska få de insatser just de behöver.

Anf. 105 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Min fråga till arbetsmarknadsministern var om hon delade EU:s oro för den höga svenska ungdomsarbetslösheten. Jag blev inte riktigt klok på svaret och om det var så.

Däremot vill arbetsmarknadsministern ha en diskussion om ambitionsnivån, och det tycker jag gott att vi kan ha.

I arbetsmarknadsministerns interpellationssvar till mig läser jag att hon konstaterar att Sverige har en ungdomsarbetslöshet i EU som ligger nära snittet. Vi delar placeringen med dem som är på fel sida om gränsen: Grekland, Spanien, Italien och Portugal etcetera. Det är så det ser ut, och det konstaterar arbetsmarknadsministern i sitt svar.

Om vi sedan går till hur Sverige agerar i EU har arbetsmarknadsministern i samband med ett möte i EU-nämnden, där man ska föreslå den svenska ståndpunkten inför mötet om arbetsmarknadsfrågor och ungdomsarbetslöshet i Bryssel, meddelat att hon ska dela med sig av våra goda erfarenheter när det gäller den svenska jobbgarantin för ungdomar.

Om vi är överens om verklighetsbeskrivningen att det går väldigt dåligt för Sverige och arbetsmarknadsministern sedan säger att hon har goda erfarenheter är hennes ambitionsnivå att det är okej att ligga på snittet i EU. Det går inte att dra någon annan slutsats. Annars hade inte arbetsmarknadsministern haft så goda erfarenheter att dela med sig av i EU. Det är så jag tolkar arbetsmarknadsministerns ambitionsnivå, och det är lite förskräckande.

Vi socialdemokrater är inte nöjda med att vara nära snittet och tillsammans med Grekland, Spanien och Italien få ta del av de pengar som EU ger på ett solidariskt och bra sätt. Jag har naturligtvis inga problem med att EU stöder de länder som inte klarar av att hantera ungdomsarbetslösheten. Men att man skulle vara nöjd och tycka sig ha goda erfarenheter av ungdomsarbetslöshetsbekämpning när man tillhör den gruppen är anmärkningsvärt.

I min interpellation frågade jag arbetsmarknadsministern om hon skulle ta initiativ till att implementera en ungdomsgaranti i Sverige, och då menar jag naturligtvis en som är värd namnet och garanterar just jobb eller utbildning. Det enda dagens ungdomsgaranti garanterar ungdomar är en lägre ersättning vid arbetslöshet.

Om garantin hade varit så bra och fungerat hade Sverige inte legat på den nivå vi ligger på. Därför återstår ett svar på den frågan.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

Jag har också frågat – och där tycker jag inte ens att det finns i närheten av ett svar – om arbetsmarknadsministern har agerat på ett sätt så att Sverige kan ta del av de medel som är avsatta för de länder som misslyckats med att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Hur går det arbetet till, var ligger vi och när kommer vi att få ta del av detta? Det förutsätter naturligtvis att Sverige agerar för att kunna ta del av medlen. Det tycker jag att arbetsmarknadsministern skulle kunna redogöra för.

Sedan är det naturligtvis viktigt att komma ihåg att uppfattningen att Sverige har goda erfarenheter av att bekämpa ungdomsarbetslöshet är en del av den brist på sjukdomsinsikt som den sittande regeringen lider av. Det tror jag tyvärr, fru talman, också är en bidragande orsak till att situationen är så allvarlig.

Om vi har en ansvarig regering och ansvariga ministrar som tycker att situationen i Sverige är bra och som inte kan uttrycka sin oro över ungdomsarbetslösheten, vilket alla andra som ser på Sverige gör, är det inte så konstigt om de inte anstränger sig för att försöka göra någonting åt det. De tycker egentligen inte att det är något större problem.

Där någonstans tror jag att vi har roten till det onda: regeringens brist på sjukdomsinsikt när det gäller Sveriges allvarliga ungdomsarbetslöshet.

Anf. 106 YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag blir nästan full i skratt när jag lyssnar till arbetsmarknadsministern. I vår tidigare interpellationsdebatt kritiserade jag regeringen för att man styr Arbetsförmedlingen på ett sådant sätt att man tvingas dra i nödbromsen gång på gång därför att pengarna är slut för viktig utbildning för dem som är långtidsarbetslösa.

Det tolkar arbetsmarknadsministern som att jag skulle vilja ha hårdare styrning av Arbetsförmedlingen. Nej, det är tvärtom! Jag vill ha större utrymme för professionella bedömningar och att man använder resurserna till det som leder till arbete i stället för stelbent styrning. Nu diskuterar vi arbetslösa ungdomar. Det är precis samma typ av problem när det gäller myndighetens möjligheter att agera.

Arbetsmarknadsministern lever kvar i sin egen värld. Problemet för hela regeringen och för arbetsmarknadsministern är att verkligheten inte stämmer med det du säger. Du står här och säger: Nu ska det satsas på tidiga insatser. Men verkligheten är att man inte får några tidiga insatser. Arbetslösa ungdomar ska få stöd från första dagen, säger du. Men de får ju inte stöd från första dagen. Problemet är att det inte blir så.

Det handlar om resultatet av politiken. Det kanske vore skönt att slippa få sin politik prövad mot verkligheten, för då kan man ju fortsätta att utmåla den så som man skulle önska att den vore.

Regeringens politik för arbetslöshet har nu prövats i sju och ett halvt år. Resultatet är att det är över 30 000 unga som är långtidsarbetslösa, unga människor som inget hellre vill än att ta klivet ut i vuxenvärlden. Vad det gör med unga människor att tvingas hejdas i steget och stå hejda där i över ett halvår vet varken du eller jag. Men vi kan gissa vad som händer med unga människor när de hejdas att ta klivet ut i vuxenvärlden. Det är faktiskt resultatet av regeringens politik.

Anf. 107 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Jag vill inte verka oförsämd. Men det verkar som om Ylva Johansson och Patrik Björck varken ser eller hör. De verkar ha missat siffror och statistik.

Ja, vi har en långtidsarbetslöshet i Sverige. Men vi har få långtidsarbetslösa i Sverige jämfört med EU. Sverige har en betydligt lägre andel långtidsarbetslösa bland unga än EU-snittet. Antalet i åldern 15–24 år ligger i Sverige runt 20 procent. Det är alldeles för högt, men kollar man på EU-snittet bland unga ser man att det ligger på 51,3 procent.

Jag kan bara konstatera att Socialdemokraterna saknar såväl jobbpolitik som ett regeringsalternativ. Alliansen, som består av Moderaterna, Folkpartiet, Centern och Kristdemokraterna, har fört en politik där vi har varit ansvarstagande för svensk ekonomi, jobbskapande och fler vägar till arbete.

Vi har konsekvent här i Sveriges riksdag stått upp för vår politik mot dem som har velat äventyra den när det gäller ekonomin och som på punkt efter punkt har försökt riva ned arbetslinjen. Så är det även här i dag. Vi moderater kan inte acceptera att människor, särskilt unga, långtidsparkeras i system, vilket var fallet före 2006.

Det krävs en politik för lägre trösklar för unga. Alliansen har gjort det billigare att anställa unga. Socialdemokraterna vill tvärtom. De prioriterar bidrag och utbyggda transfereringssystem. Men hur leder Socialdemokraternas politik – med ökade arbetsgivaravgifter för unga, fördubblad restaurangmoms, höjda skatter på jobb och höjda bidrag – till lägre arbetslöshet eller lägre långtidsarbetslöshet?

Anf. 108 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Att fler unga i Sverige och Europa ska ha ett jobb att gå till är en av våra allra viktigaste frågor. Det är också därför det är så viktigt att vi gör saker gemensamt.

Jag förstår att Patrik Björck tycker att det är besvärligt att vi har ett erfarenhetsutbyte i EU. Det verkar som om han tycker att Sverige inte ska berätta om folkhögskolesatsning eller YA-jobb. Men jag tror att det är viktigt att vi delar våra erfarenheter, för att vi alla ska bli bättre på att sänka trösklar och se till att fler unga har ett jobb att gå till.

På frågan om hur det här ska ske i Sverige tror jag att jag meddelade EU-nämnden att det sker genom den socialfondsstruktur som vi har och kommer att arbeta med under åren framöver.

Men åter till min fundering kring detta med ambitionsnivå. Om våra svenska ungdomar ska ha ett jobb att gå till måste jobben bli fler, men vi också underlätta just för unga att ha ett jobb att gå till, att sänka trösklarna. Från och med nästa år ser vi ytterligare satsningar, inte bara YA-jobb utan också att vi sänker kostnaderna för att anställa de yngsta ungdomarna.

Jag har använt hela hösten till att resa ut i hela Sverige och besöka arbetsgivare och unga personer som jobbar hos de arbetsgivarna. Jag har pratat med de unga om vad de gjorde innan och hur de kom in på de här arbetsplatserna. Jag har samtalat med arbetsgivare om varför de har valt att anställa unga. I flera fall har de haft en ganska stor andel unga på sin arbetsplats.

Prot. 2013/14:46
13 december

*Svar på
interpellationer*

En sak som har varit väldigt tydlig är att kostnaderna för att anställa unga spelar roll. Det spelar roll att det är lägre arbetsgivaravgift att anställa en ung person. Det spelar roll att vi har lägre restaurangmoms.

När jag besökte Lennart på Sveas bageri i Kumla var han tydlig med att det spelar roll att vi under de här tuffa tiderna har satsat med sänkta kostnader och sänkt restaurangmoms. Företaget hade aldrig kunnat växa och ge unga jobb om inte det hade varit fallet.

Allt detta spelar roll. Det är realpolitik.

Jag vet också att Socialdemokraterna tycker om YA-jobben. Men jag kan inte förstå – det får ni gärna förklara för mig nu eller någon annan gång – hur ni i er budget sätter upp ett ganska stort antal jobb som ett tu tre ska komma fram nästa år, och så har ni klarat av stora delar av ungdomsarbetslösheten! Det är ju inte på Sveavägen 68 som YA-jobben växer fram och för den delen inte heller i Regeringskansliet. De växer fram hos företagare. De växer fram i branscher som tillsammans skriver kollektivavtal och tar fram de avtalen för de unga.

Jag vet inte om ni tänker sätta blåslampa på företagen och arbetsgivarerna och tvinga in YA-jobben. Hela grundtanken med YA-jobben är ju att de har vuxit fram från parterna tillsammans med regeringen.

Jag tror att man ska föra en rejäl och verklig politik, en bred palett som gör att det blir lättare för unga att komma i arbete och att sänka trösklarna. Det är vad den här regeringen gör.

Min ambitionsnivå är att varje ung person i Sverige som kan arbeta ska ha ett jobb att gå till. Jag tänker arbeta vidare med den frågan i EU och lyssna på mina kolleger, och de vill också lyssna på våra erfarenheter.

Anf. 109 PATRIK BJÖRCK (S):

Fru talman! Jag har nu försökt väcka arbetsmarknadsministrerns engagemang för det allvarliga problem som vi drabbas av i Sverige med hög ungdomsarbetslöshet. Jag har inte lyckats den här gången, fru talman. Jag kommer att återkomma och försöka.

Jag har försökt få arbetsmarknadsministern att se den oro som många här i Sverige upplever och som många som ser på oss utifrån känner. Men den vill inte arbetsmarknadsministern kännas vid.

Så länge vi befinner oss i opposition kommer vi att fortsätta att försöka väcka regeringen för den här viktiga frågan, med ett möjligen fåfängt men ändå hopp om att man ska vidta några åtgärder för att hantera den svåra situationen. Men det är väl i och för sig, fru talman, ett regeringsskifte som krävs för att vi ska lyckas pressa tillbaka ungdomsarbetslösheten.

Vilket problem det än handlar om går det inte att lösa det om man inte ser det!

Det är alltså på grund av den med europeiska mått mätt höga ungdomsarbetslösheten i Sverige som EU-kommissionen har beslutat att ge krispengar till Sverige. Det gäller inte länder som Österrike, Tyskland, Danmark och så vidare. Ändå, fru talman, beskriver arbetsmarknadsministern situationen i Sverige som god. Det är naturligtvis anmärkningsvärt.

Det är det ena sättet som regeringen har att hantera detta. Man vägrar att se. Man beskriver det som att det inte finns något problem.

Den andra varianten är den som Jenny Petersson är inne på. Det är att man vill ifrågasätta statistik och siffertricksar. Om man tittar på Statistiska centralbyråns diskussion kring detta kan man se att de säger:

”Den svenska ungdomsarbetslösheten är högre än genomsnittet i Europa, något som i debatten väckt frågor om statistikens jämförbarhet. Men siffrorna är jämförbara. Det visar en studie av hur statistiken tas fram i nio europeiska länder.”

Inte heller den vägen kommer man alltså någonstans. Man är, fru talman, tvungen att erkänna problemet för att kunna göra något åt det. Jag kommer idogt att fortsätta att försöka väcka arbetsmarknadsministern i den här frågan.

Anf. 110 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESS-SON (M):

Fru talman! Jag tackar för denna interpellationsdebatt.

Att fler unga har ett jobb att gå till är en av de allra viktigaste frågorna som vi har att jobba med. Det är svaret på Patrik Björcks fråga. Men han vill kanske inte höra vad jag säger.

Vi jobbar aktivt med denna fråga. Vi har en stor palett av insatser för att jobben ska växa till och för att fler unga ska ha ett jobb att gå till. Men jobben skapas inte på Sveavägen 68, de skapas inte i Regeringskansliet, utan de skapas ute hos arbetsgivare, och vi måste underlätta för företagen att växa och anställa.

Vi måste också underlätta för unga att komma tillbaka till studier när de kanske inte har avslutat sin gymnasieutbildning. Vi måste underlätta för unga att få det första jobbet. Utan det första jobbet är det nämligen mycket svårt att ha den erfarenhet som många arbetsgivare kräver.

Jag har engagerat mig hela hösten i denna fråga, och jag kommer att fortsätta att göra det.

Med detta önskar jag er alla en mycket trevlig luciahelg.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Trafikutskottets betänkanden

2013/14:TU1 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

2013/14:TU4 Elektroniska vägtullssystem

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2013/14:AU2 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Prot. 2013/14:46

13 december

Svar på

interpellationer

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 december

2013/14:197 Riktlinjer för storlek på barngrupper

av *Agneta Luttropp* (MP)

till statsrådet Maria Arnholm (FP)

2013/14:198 Kvinnors deltagande i förhandlingar om Syriens framtid

av *Annika Lillemets* (MP)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2013/14:199 Statliga bolags ansvarstagande

av *Jonas Eriksson* (MP)

till statsrådet Peter Norman (M)

2013/14:200 Konsekvenser av striden om förhandlingsregleringen av elnätsföretagens intäktsramar

av *Ingemar Nilsson* (S)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 17 december.

22 § Kammaren åtskildes kl. 14.40.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 12 § anf. 37 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 57 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
2 § Ansökan om ledighet	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
4 § Anmälan om faktapromemoria	2
5 § Anmälan om granskningsrapport	2
6 § Ärende för hänvisning till utskott	2
7 § Ärenden för förnyad bordläggning	2
8 § Svar på interpellation 2013/14:147 om rätt till ledsagarservice	3
Anf. 1 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	3
Anf. 2 SHADIYE HEYDARI (S).....	3
Anf. 3 LENNART AXELSSON (S).....	4
Anf. 4 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	5
Anf. 5 SHADIYE HEYDARI (S).....	6
Anf. 6 LENNART AXELSSON (S).....	7
Anf. 7 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	7
Anf. 8 SHADIYE HEYDARI (S).....	8
Anf. 9 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	8
9 § Svar på interpellation 2013/14:178 om FN:s granskning av svensk funktionshinderspolitik	9
Anf. 10 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	9
Anf. 11 LENNART AXELSSON (S).....	11
Anf. 12 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	11
Anf. 13 LENNART AXELSSON (S).....	12
Anf. 14 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	13
Anf. 15 LENNART AXELSSON (S).....	14
Anf. 16 Statsrådet MARIA LARSSON (KD)	15
10 § Svar på interpellation 2013/14:186 om tillgången på resandestatistik.....	15
Anf. 17 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	15
Anf. 18 LARS ERIKSSON (S)	16
Anf. 19 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	17
Anf. 20 LARS ERIKSSON (S)	18
Anf. 21 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	19
Anf. 22 LARS ERIKSSON (S)	20
Anf. 23 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	20
11 § Svar på interpellationerna 2013/14:192 och 193 om åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser.....	21
Anf. 24 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER- SVÄRD (M)	21
Anf. 25 ANDERS YGEMAN (S).....	22

Anf. 26 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	22
Anf. 27 ANDERS YGEMAN (S)	23
Anf. 28 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	24
Anf. 29 ANDERS YGEMAN (S)	25
Anf. 30 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	26
12 § Svar på interpellation 2013/14:194 om kraftigt höjda banavgifter	26
Anf. 31 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	26
Anf. 32 ANDERS YGEMAN (S)	27
Anf. 33 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	28
Anf. 34 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	29
Anf. 35 ANDERS YGEMAN (S)	30
Anf. 36 JESSICA ROSENCRANTZ (M)	31
Anf. 37 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	32
Anf. 38 ANDERS YGEMAN (S)	32
Anf. 39 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	33
13 § Svar på interpellation 2013/14:197 om tågtrafiken i jul.....	34
Anf. 40 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	34
Anf. 41 ANDERS YGEMAN (S)	34
Anf. 42 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	35
Anf. 43 ANDERS YGEMAN (S)	36
Anf. 44 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	37
Anf. 45 ANDERS YGEMAN (S)	38
Anf. 46 Statsrådet CATHARINA ELMSÄTER-SVÄRD (M).....	38
14 § Svar på interpellationerna 2013/14:131, 132, 140 och 160 om Arbetsmiljöverket.....	39
Anf. 47 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	39
Anf. 48 OLLE THORELL (S)	40
Anf. 49 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	41
Anf. 50 LARS MEJERN LARSSON (S).....	42
Anf. 51 PETER HULTQVIST (S)	43
Anf. 52 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	44
Anf. 53 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	45
Anf. 54 OLLE THORELL (S)	46
Anf. 55 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	47

Anf. 56 LARS MEJERN LARSSON (S)	48	Prot. 2013/14:46
Anf. 57 PETER HULTQVIST (S)	49	13 december
Anf. 58 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	50	
Anf. 59 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M)	51	
Anf. 60 OLLE THORELL (S)	52	
Anf. 61 RAIMO PÄRSSINEN (S)	52	
Anf. 62 LARS MEJERN LARSSON (S)	53	
Anf. 63 PETER HULTQVIST (S)	53	
Anf. 64 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M)	54	
15 § Svar på interpellation 2013/14:142 om renhållningsarbetares risk för olyckor i samband med färd på ståplatta	54	
Anf. 65 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M)	54	
Anf. 66 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	55	
Anf. 67 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M)	56	
Anf. 68 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	56	
Anf. 69 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M)	57	
Anf. 70 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	57	
Anf. 71 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M)	58	
16 § Svar på interpellation 2013/14:143 om kvinnors arbetssituation	58	
Anf. 72 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M)	58	
Anf. 73 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	59	
Anf. 74 JENNY PETERSSON (M)	60	
Anf. 75 RAIMO PÄRSSINEN (S)	61	
Anf. 76 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M)	62	
Anf. 77 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	63	
Anf. 78 JENNY PETERSSON (M)	64	
Anf. 79 RAIMO PÄRSSINEN (S)	64	
Anf. 80 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M)	65	
Anf. 81 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S)	66	
Anf. 82 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M)	67	
17 § Svar på interpellationerna 2013/14:145 och 148 om en trygg och säker arbetsmiljö	67	
Anf. 83 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M)	67	
Anf. 84 KERSTIN NILSSON (S)	68	
Anf. 85 RAIMO PÄRSSINEN (S)	69	

Anf. 86 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	70
Anf. 87 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	71
Anf. 88 KERSTIN NILSSON (S).....	72
Anf. 89 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	73
Anf. 90 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M).....	74
Anf. 91 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	74
Anf. 92 KERSTIN NILSSON (S).....	75
18 § Svar på interpellation 2013/14:146 om stoppad utbildning i fas 3	75
Anf. 93 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	75
Anf. 94 YLVA JOHANSSON (S)	75
Anf. 95 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	76
Anf. 96 YLVA JOHANSSON (S)	77
Anf. 97 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	78
Anf. 98 YLVA JOHANSSON (S)	79
Anf. 99 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	79
19 § Svar på interpellationerna 2013/14:149 och 150 om åtgärder för att mildra den höga ungdomsarbetslösheten	80
Anf. 100 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	80
Anf. 101 PATRIK BJÖRCK (S).....	81
Anf. 102 YLVA JOHANSSON (S)	82
Anf. 103 JENNY PETERSSON (M)	83
Anf. 104 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	84
Anf. 105 PATRIK BJÖRCK (S).....	85
Anf. 106 YLVA JOHANSSON (S)	86
Anf. 107 JENNY PETERSSON (M)	87
Anf. 108 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	87
Anf. 109 PATRIK BJÖRCK (S).....	88
Anf. 110 Arbetsmarknadsminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	89
20 § Bordläggning.....	89
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	90
22 § Kammaren åtskildes kl. 14.40.	90

Tryck: Elanders, Vällingby 2014